

Adroddiad Tai a Thwf Economaidd

Cyngor Sir Caerfyrddin

Tachwedd 2022

SQW

Turley

Cynnwys

Crynodeb Gweithredol	i
1. Rhagarweiniad	1
2. Sir sy'n Newid	3
3. Tueddiadau Economaidd Diweddar	11
4. Twf Swyddi yn y Dyfodol	27
5. Yr Angen am Dai yn y Dyfodol	41
6. Crynodeb a Chasgliadau	56
Atodiad 1: Tybiaethau Modelu Demograffig	59

Crynodeb Gweithredol

1. Comisiynwyd Turley, SQW ac Edge Analytics gan Gyngor Sir Gaerfyrddin ('y Cyngor') i gynnal asesiad cynhwysfawr o opsiynau tai a thwf economaidd ar gyfer Sir Gaerfyrddin. Bydd y dystiolaeth hon yn llywio ei Gynllun Datblygu Lleol Diwygiedig 2018-2033 (CDLID) a gyhoeddwyd fel CDLID Adnau yn 2020 cyn cael ei ohirio, gyda'r broses yn ailddechrau dim ond ym mis Mawrth 2022. Mae'r Cyngor felly wedi ceisio adnewyddu'r sylfaen dystiolaeth a ddatblygwyd cyn mis Ionawr 2020, i fwydo i mewn i ail CDLID Adneuo a fydd yn destun ymgynghoriad cyhoeddus.
2. Bwriad yr astudiaeth hon yw adeiladu ar y dystiolaeth bresennol, sydd wedi cynnwys rhagolygon demograffig gan Edge Analytics¹ ac Astudiaeth Economaidd² a gynhyrchwyd ar gyfer y ddwy sir, sef Sir Gaerfyrddin a Sir Benfro, a ddiweddarwyd ddiwethaf yn gynnar yn 2021³. Ei nod yw ymgorffori'r dystiolaeth ddiweddaraf sydd ar gael yn ymwneud â demograffeg, y farchnad dai a'r economi leol, gan archwilio sut y gallai poblogaeth Sir Gaerfyrddin newid os bydd tueddiadau diweddar yn parhau, gan amcangyfrif y lefelau cysylltiedig o angen o ran tai a meincnodi'r twf mewn swyddi y gellid ei gefnogi mewn senarios o'r fath.
3. Mae'r asesiad wedi'i gynnal yng nghyd-destun Llawlyfr Cynlluniau Datblygu Llywodraeth Cymru⁴ ('y Llawlyfr') sy'n pwysleisio pwysigrwydd cydbwysu tai a thwf swyddi i leihau'r angen am gymudo. Mae hefyd yn gwahaniaethu'n glir rhwng yr '*angen heb ei gyfyngu*' am dai a gofyniad y cynllun, a fydd yn cael ei ddewis gan y Cyngor ar ôl iddo ystyried '*ffactorau cyflenwi*' eraill gan gynnwys hyfywedd ac argaeledd tir.

Sir sy'n newid

4. Mae'r adroddiad yn nodi sut mae Sir Gaerfyrddin wedi newid ers mabwysiadu'r Cynllun Datblygu Lleol (CDLI) presennol ym mis Rhagfyr 2014, gyda'r nod o ddarparu 1,013 o anheddau'r flwyddyn ar gyfartaledd. Fodd bynnag, mae gwaith monitro'r Cyngor yn dangos bod llai na hanner cymaint o gartrefi (501 o anheddau y flwyddyn) wedi'u darparu ers 2007, ond nid yw'n ymddangos bod hyn wedi cael effaith negyddol ar fforddiadwyedd - gyda thai lefel mynediad yn dod yn fwy fforddiadwy o gymharu ag enillion - nac wedi atal y boblogaeth rhag tyfu ar yr un gyfradd â Chymru'n gyffredinol, gyda mwy o bobl yn cael eu cadw neu eu denu o rannau eraill o'r DU. Mae'n ymddangos bod mwy o bobl iau yn enwedig wedi symud i'r sir nag sydd wedi symud allan, am y tro cyntaf ers o leiaf ddau ddegawd.
5. Er hynny, mae'n bosibl bod tangyflenwad wedi cyfrannu at fod trigolion Sir Gaerfyrddin yn byw ar aelwydydd mwy nag a ragwelwyd yn flaenorol, gyda rhai o bosibl yn cael eu gadael heb unrhyw ddewis ond aros yng nghartref y teulu neu rannu gydag oedolion eraill oherwydd prinder tai ar gael.

¹ Edge Analytics (Hydref 2018) Rhagolygon Poblogaeth ac Aelwydydd Sir Gaerfyrddin; Edge Analytics (Medi 2019) Adendwm Rhagolygon Poblogaeth ac Aelwydydd Sir Gaerfyrddin

² Arup (Hydref 2019) Astudiaeth Economaidd y Ddwy Sir ar gyfer Sir Gaerfyrddin a Sir Benfro

³ Arup (Ionawr 2021) Diweddariad 2020-21 Astudiaeth Economaidd y Ddwy Sir

⁴ Llywodraeth Cymru (Mawrth 2020) Llawlyfr Cynlluniau Datblygu, trydydd argraffiad

6. Mae cynhyrchiant economaidd yn Sir Gaerfyrddin wedi parhau'n gymharol wan, gydag allbwn hefyd yn tyfu'n arafach nag yng ngweddill Cymru a'r DU yn y blynyddoedd diwethaf, ond mae twf swyddi wedi bod yn gryf – mae amcangyfrifon ar gyfer cyfnod y cynllun hyd at 2019 yn amrywio o 357 i 431 o swyddi y flwyddyn – ac wedi cyfateb i dwf yr ardaloedd hyn. Mae canolfannau cyflogaeth allweddol wedi cynnwys y tair prif dref, sef Llanelli, Caerfyrddin a Rhydaman, yn ogystal â Cross Hands. Mae crynodiadau cryf o gyflogaeth yn dal i fod mewn amaethyddiaeth, gweithgynhyrchu (yn enwedig gweithgynhyrchu bwyd a'r sector modur), iechyd a gofal cymdeithasol a gweinyddiaeth gyhoeddus, gyda chynrychiolaeth gymharol is mewn gwasanaethau busnes a phroffesiynol sy'n cael eu dominyddu gan y sector preifat. Mae gweithgynhyrchu ac iechyd wedi ysgogi twf cyflogaeth yn y blynyddoedd diwethaf, ochr yn ochr â lletygarwch a gwasanaethau busnes. Mae'r rhan fwyaf o fusnesau yn fach neu'n ficro o ran maint, er bod rhai cyflogwyr mwy – yn enwedig ym maes gweithgynhyrchu a'r sector cyhoeddus – ac mae nifer wedi'u hamlygu oherwydd eu harloesedd a'u potensial i dyfu'n gryf.

Twf swyddi yn y dyfodol

7. Ar ôl adolygu perfformiad economaidd dros gyfnod y cynllun presennol, mae SQW wedi mynd ati i ystyried y potensial ar gyfer twf economaidd pellach yn Sir Gaerfyrddin dros gyfnod y cynllun newydd hyd at 2033. Mae tri rhagolwg llinell sylfaen, o bob un o'r tai rhagolygon blaenllaw, wedi'u cyflwyno sy'n awgrymu y gellid creu rhwng 149 a 545 o swyddi bob blwyddyn. Rhagolwg gan Experian, sy'n rhagweld **354 o swyddi'r flwyddyn** o 2020 ymlaen, sydd wedi'i ffafrio gan SQW ar ôl ystyried data tueddiadau hanesyddol, dadansoddiadau sectoraidd ac astudiaethau cynharach yn seiliedig ar dystiolaeth.
8. Er hynny, mae'r llinell sylfaen hon wedi'i haddasu wedyn i gyfrif am fuddsoddiadau sy'n hysbys a/neu'n debygol o gael eu gwireddu a chreu swyddi ychwanegol yn y blynyddoedd i ddod, ond nad ydynt yn cael eu hadlewyrchu yn y llinell sylfaen. Mae SQW yn amcangyfrif y gellid creu tua **674 o swyddi'r flwyddyn** mewn senario twf a arweinir gan fuddsoddiad o'r fath, sydd ond wedi'i addasu i'r ochr gadarnhaol o ystyried nad yw risgiau negyddol i bob pwrpas yn rhai y gellir gwybod amdanynt ar hyn o bryd. Serch hynny, mae'r ansicrwydd macro-economaidd sylweddol iawn ar hyn o bryd, a'i oblygiadau negyddol posibl yn y tymor byr i ganolog, wedi'u nodi ochr yn ochr â'r posibilrwydd parhaus o farchnad lafur gyfyngedig o ystyried diweithdra hanesyddol isel ac arwyddion diweddar o weithwyr yn dewis peidio â gweithio mwyach.

Yr angen am dai yn y dyfodol

9. Cyflwynir ystod o senarios *heb eu cyfyngu* yn yr adroddiad hwn i archwilio lefel yr angen am dai a allai godi yn Sir Gaerfyrddin dros gyfnod y cynllun newydd, gan ymateb i'r Llawlyfr drwy ystyried demograffeg, tueddiadau'r gorffennol a ffactorau seiliedig ar bolisi yn ogystal â'r berthynas gyda'r economi leol.
10. Cyflwynir yr amcanestyniadau swyddogol diweddaraf gan Lywodraeth Cymru, ac maent yn seiliedig ar 2018 ac yn cynnwys amrywiadau "*uchel*" ac "*isel*" ochr yn ochr â phrif amcanestyniad. Maent yn awgrymu y gallai fod angen tua **178 i 378 o anheddau'r flwyddyn (dpa)** yn Sir Gaerfyrddin dros gyfnod y cynllun newydd, llai na'r hyn a

ddarparwyd yn ystod cyfnod y cynllun presennol (501dpa) neu dros y pum mlynedd diwethaf yn unig (527dpa). Fodd bynnag, mae hyn yn codi'n sylweddol i **697 o anheddau'r flwyddyn** pan gaiff y prif amcanestyniad ei ail-sylfaenu i 2020, gan dynnu ar dueddiadau demograffig dros y pum mlynedd flaenorol, ond mae'n disgyn eto pan fydd *hyd* y cyfnod tuedd yn cael ei ymestyn i ddeg neu bymtheng mlynedd (**588/618dpa**).

11. Mae modelu'n awgrymu y gallai'r uchaf o'r senarios hyn, sy'n allosod tueddiadau dros bump neu bymtheng mlynedd hyd at 2020, ddarparu mwy na digon o lafur i gefnogi'r 354 o swyddi'r flwyddyn a ragwelir gan Experian, wrth wneud tybiaethau rhesymol ar ymddygiad gweithlu. Ni ellir dweud yr un peth am unrhyw un o amcanestyniadau swyddogol Llywodraeth Cymru na senario deng mlynedd seiliedig ar dueddiadau Edge Analytics, a fyddai'n gofyn am newidiadau mwy amlwg mewn ymddygiad er mwyn cefnogi creu mwy na 276 o swyddi newydd y flwyddyn.
12. Mae'r senarios hyn yn rhan bwysig o'r dystiolaeth ond mae'r Llawlyfr hefyd yn nodi'r rhagolygon y bydd penderfyniadau polisi yn effeithio ar lefel yr angen am dai yn y dyfodol. Gallai'r Cyngor, er enghraifft:
 - **Fynd ar drywydd y twf swyddi cryfach y mae SQW wedi'i awgrymu a allai fod yn bosibl** yn seiliedig ar gyfleoedd a buddsoddiadau lleol. Mae modelu Edge Analytics yn dangos y gallai fod angen cymaint ag 896 o gartrefi bob blwyddyn i gynnal y 674 o swyddi y flwyddyn a awgrymir yn optimistaidd yn y senario hwn, os yw'r gweithlu'n ymddwyn fel y tybiwyd yn y llinell sylfaen ac nad yw tueddiadau cymudo'n benodol yn newid yng ngoleuni twf swyddi mor gryf.
 - **Rhoi cyfrif am un o ganlyniadau tangyflenwi hanesyddol**, lle mae aelwydydd wedi bod yn fwy na'r disgwyl a thybir bod llai o bobl ifanc yn byw ar eu pen eu hunain. Mae'r adroddiad hwn wedi dangos y byddai dychwelyd yn rhannol i'r duedd a ragwelwyd gan amcanestyniadau seiliedig ar 2008 Llywodraeth Cymru – nad ydynt yn cael ei ddylanwadu gan dangyflenwad yn ystod cyfnod y cynllun presennol – yn cynyddu nifer yr aelwydydd a ffurfir gan breswylwyr ac o ganlyniad yn cynyddu'r angen ymhlyg am dai gan tua 72-75 o anheddau y flwyddyn. Mae hyn yn dangos y byddai darpariaeth uwchlaw'r amcanestyniadau hynny sy'n seiliedig ar gyfraddau heb eu haddasu yn helpu'n gadarnhaol i fynd i'r afael â bodolaeth aelwydydd cudd yn awr ac yn y dyfodol.

1. Rhagarweiniad

- 1.1 Comisiynwyd Turley, SQW ac Edge Analytics gan Gyngor Sir Caerfyrddin ('y Cyngor') i gynnal asesiad cynhwysfawr o opsiynau tai a thwf economaidd ar gyfer Sir Gaerfyrddin. Bydd y dystiolaeth hon yn llywio ei Gynllun Datblygu Lleol Diwygiedig 2018-2033 (CDLID) a gyhoeddwyd fel CDLID Adnau yn 2020 cyn cael ei ohirio, gyda'r broses yn ailddechrau dim ond ym mis Mawrth 2022. Mae'r Cyngor felly wedi ceisio adnewyddu'r sylfaen dystiolaeth a ddatblygwyd cyn mis Ionawr 2020, i fwydo i mewn i ail CDLLD Adnau a fydd yn destun ymgynghoriad cyhoeddus.
- 1.2 Bwriad yr astudiaeth hon yw adeiladu ar y dystiolaeth bresennol, sydd wedi cynnwys rhagolygon demograffig gan Edge Analytics⁵ ac Astudiaeth Economaidd⁶ a gynhyrchwyd ar gyfer y ddwy sir, sef Sir Gaerfyrddin a Sir Benfro, a ddiweddarwyd ddiwethaf yn gynnar yn 2021⁷. Ei nod yw ymgorffori'r dystiolaeth ddiweddaraf sydd ar gael yn ymwneud â demograffeg, y farchnad dai a'r economi leol, gan archwilio sut y gallai poblogaeth Sir Gaerfyrddin newid os bydd tueddiadau diweddar yn parhau, gan amcangyfrif y lefelau cysylltiedig o angen o ran tai a meincnodi'r twf mewn swyddi y gellid ei gefnogi mewn senarios o'r fath.
- 1.3 Paratowyd yr astudiaeth i gydymffurfio â thrydydd argraffiad Llawlyfr Cynlluniau Datblygu Llywodraeth Cymru ('y Llawlyfr'), yn arbennig yr adrannau hyn yn adran 5 y Llawlyfr sy'n ymwneud ag asesu tai a thwf economaidd. Mae 'r adran yn pwysleisio'n bwysig:
- "Er nad oes cydberthynas uniongyrchol bob amser rhwng swyddi a chartrefi, mae angen eu hystyried gyda'i gilydd wrth asesu lefelau twf a datblygu strategaeth gynaliadwy; y nod yw sicrhau cydbwysedd rhwng cartrefi a swyddi a thrwy hynny leihau'r angen i gymudo"*⁸
- 1.4 Mae'r Llawlyfr hefyd yn gwahaniaethu'n hollbwysig rhwng yr '*angen heb ei gyfyngu*' am dai a gofyniad y cynllun, y bydd y Cyngor yn ei ddewis ar ôl ystyried '*ffactorau cyflenwi*' eraill gan gynnwys hyfywedd, effaith amgylcheddol ac argaeledd tir⁹. Mae'r astudiaeth hon, er mwyn osgoi amheuaeth, yn ceisio ystyried yr '*angen heb ei gyfyngu*' yn unig ac nid yw'n ystyried ffactorau eraill, nac yn gwneud argymhellion ar ofynion cynllun.
- 1.5 Mae'r adroddiad wedi'i strwythuro yn y modd canlynol:
- **Adran 2 – Sir sy'n Newid** – dadansoddiad o'r data diweddaraf sydd ar gael i ddeall sut mae Sir Gaerfyrddin wedi newid yn y blynyddoedd diwethaf, gan ganolbwyntio ar ei phoblogaeth a'i stoc tai;

⁵ Edge Analytics (Hydref 2018) Rhagolygon Poblogaeth ac Aelwydydd Sir Gaerfyrddin; Edge Analytics (Medi 2019) Adendwm Rhagolygon Poblogaeth ac Aelwydydd Sir Gaerfyrddin

⁶ Arup (Hydref 2019) Astudiaeth Economaidd y Ddwy Sir ar gyfer Sir Gaerfyrddin a Sir Benfro

⁷ Arup (Ionawr 2021) Diweddariad 2020-21 Astudiaeth Economaidd y Ddwy Sir

⁸ Llywodraeth Cymru (Mawrth 2020) Llawlyfr Cynlluniau Datblygu, trydydd argraffiad, tud102

⁹ *Ibid*, tud103

- **Adran 3 – Tueddiadau Economaidd Diweddar** – trosolwg o sut mae'r economi leol wedi newid yn y blynyddoedd diweddar, ers y proffil diwethaf yn Astudiaeth Economaidd y Ddwy Sir;
- **Adran 4 – Twf Swyddi yn y Dyfodol** – ailarfarniad o'r twf swyddi a allai ddigwydd yn Sir Gaerfyrddin dros gyfnod y cynllun newydd, gan ddefnyddio'r dystiolaeth a'r rhagolygon diweddaraf sydd ar gael;
- **Adran 5 – Yr Angen am Dai yn y Dyfodol** – asesiad wedi'i ddiweddarau o'r angen am dai a allai ddeillio naill ai o barhad tueddiadau demograffig diweddar, neu o dwf swyddi a ragwelir;
- **Adran 6 – Crynodeb a Chasgliadau** – trosolwg cryno o ganfyddiadau'r adroddiad.

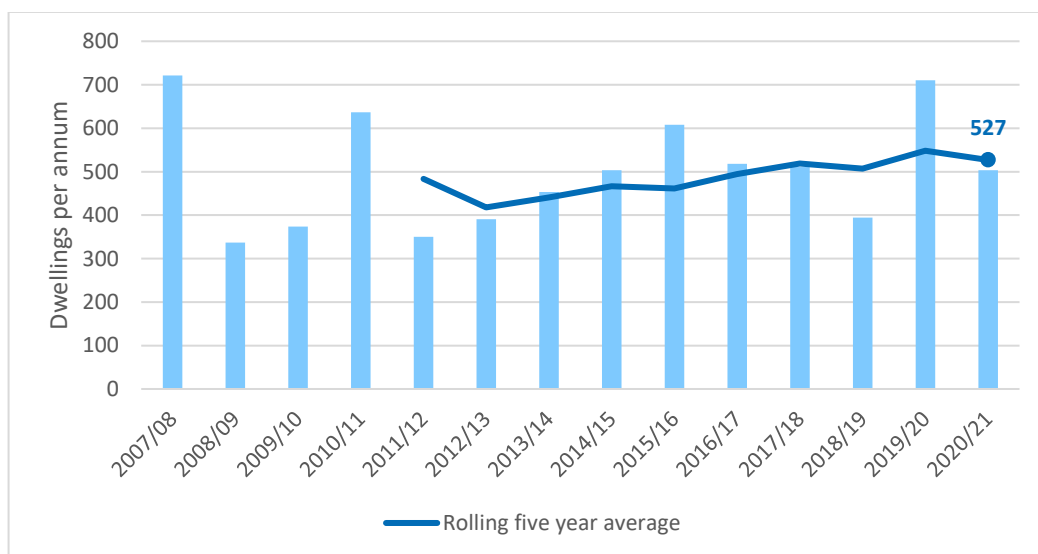
2. Sir sy'n Newid

- 2.1 Mae Sir Gaerfyrddin yn naturiol wedi parhau i esblygu ers cyhoeddi'r CDLI Adnau yn 2020, ac yn wir ers mabwysiadu'r Cynllun Datblygu Lleol (CDLI) presennol ym mis Rhagfyr 2014. Mae'r adran hon yn dechrau rhoi trosolwg o newidiadau o'r fath i osod y cyd-destun ar gyfer gweddill yr astudiaeth, gyda newidiadau economaidd yn cael sylw ar wahân yn adran 3.

Twf yn y stoc tai, ond nid ar y raddfa a gynlluniwyd

- 2.2 Nod y CDLI mabwysiedig presennol oedd darparu cyfartaledd o 1,013 o anheddau'r flwyddyn dros y cyfnod o 2006 i 2021, ond mae gwaith monitro'r Cyngor – sydd ar gael o 2007 ymlaen¹⁰ – yn dangos bod llai na hanner y nifer hwnnw wedi'u darparu mewn gwirionedd. Mae wedi cofnodi cwblhau 501 o anheddau y flwyddyn ar gyfartaledd ers 2007, llai na hanner y targed a fabwysiadwyd. Dim ond ychydig yn uwch yw'r cyfartaledd dros y pum mlynedd diwethaf, sef 527 o anheddau'r flwyddyn.

Ffigur 2.1: Tai a Gwblhawyd yn Hanesyddol yn Sir Gaerfyrddin (2007-21)

Ffynhonnell: monitro'r Cyngor; dadansoddiad Turley

Gwella'r berthynas rhwng prisiau tai ac enillion

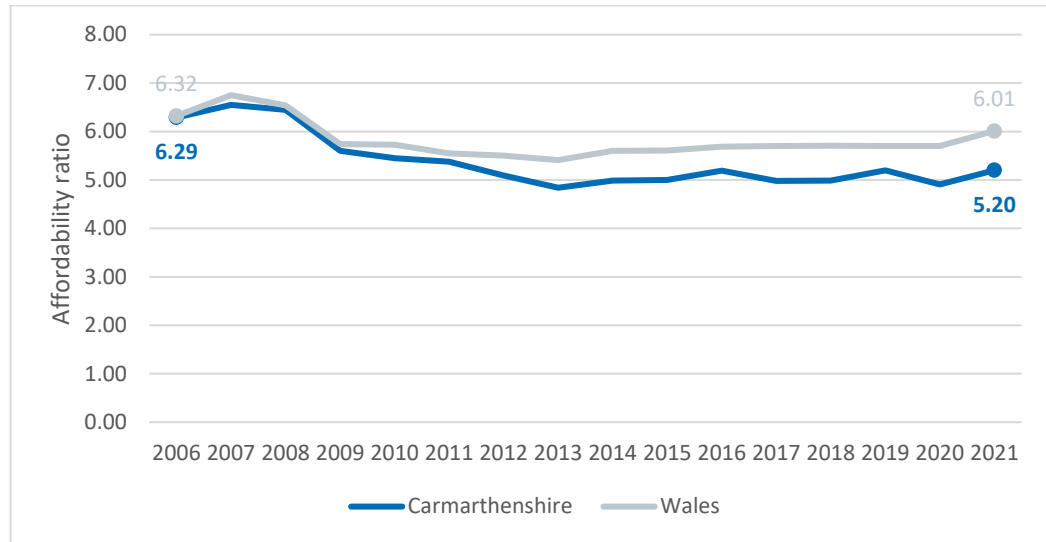
- 2.3 Er bod y cyflenwad tai wedi disgyn yn is na'r lefel a gynlluniwyd, nid yw'n ymddangos bod hyn wedi cael effaith negyddol ar fforddiadwyedd y cartrefi sydd ar gael. Yn wir, mae'r gymhareb rhwng prisiau tai lefel mynediad ac enillion mewn gwirionedd wedi *gwella* ers dechrau cyfnod y cynllun presennol yn 2006, gyda phrisiau bryd hynny yn cyfateb i tua 6.3 mlynedd o enillion o gymharu â 5.2 mlynedd yn 2021¹¹. Mae hyn yn

¹⁰ Credir nad oes ffigwr dibynadwy ar gyfer 2006/07, gan fod TAN1 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor ystyried tai a gwblhawyd dros gyfnod hwy o fis Gorffennaf 2005 i fis Ebrill 2007. Dim ond o'r pwynt hwn y newidiodd y cyfnod monitro i redeg o 1 Ebrill i 31 Mawrth

¹¹ SYG (2022) Cymhareb prisiau tai i enillion seiliedig ar y gweithle, Tablau 2c a 6c

adlewyrchu'r gwelliant a welwyd ledled Cymru ond mae'n llawer mwy amlwg fel y dangosir yn Ffigur 2.2. Dim ond Sir Benfro, o 22 awdurdodau'r wlad, sydd wedi gweld gwelliant cymesurol fwy dros yr un cyfnod¹².

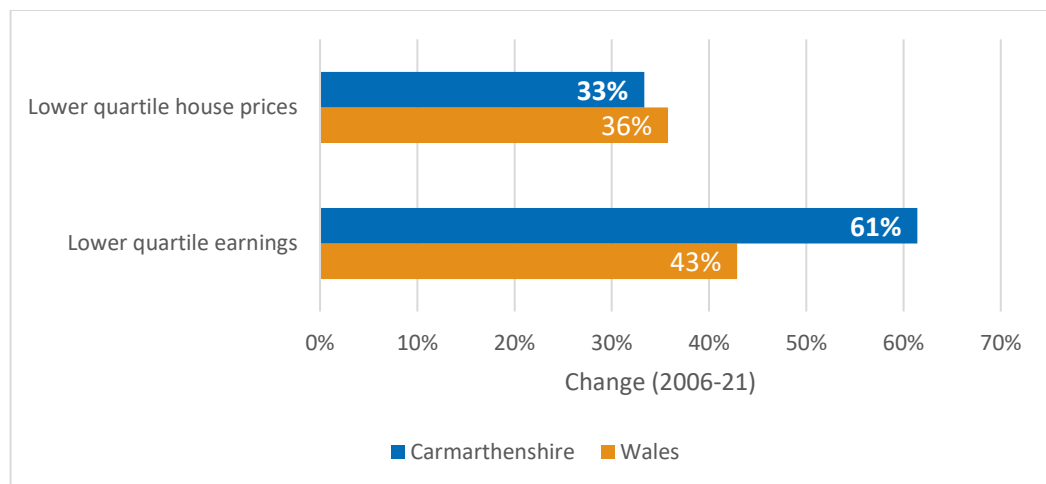
Ffigur 2.2: Cymhareb rhwng Prisiau Tai Chwartzel Isaf ac Enillion (2006-21)

Ffynhonnell: SYG

- 2.4 Mae'n bwysig cydnabod bod y gwelliant a welwyd dros gyfnod y cynllun presennol yn Sir Gaerfyrddin wedi'i ysgogi'n bennaf gan gynnydd gwerth 61% mewn enillion chwartzel isaf, sydd wedi mwy na gwrthbwysu'r cynnydd gwerth 33% yng nghost prynu cartref lefel mynediad¹³. Cododd prisiau tai ychydig yn fwy (36%) ar draws Cymru, ond tyfodd enillion ar gyfradd llawer arafach, sef 43%%.

Ffigur 2.3: Newid ym Mhrisiau Tai Chwartzel Isaf ac Enillion (2006-21)

Ffynhonnell: SYG

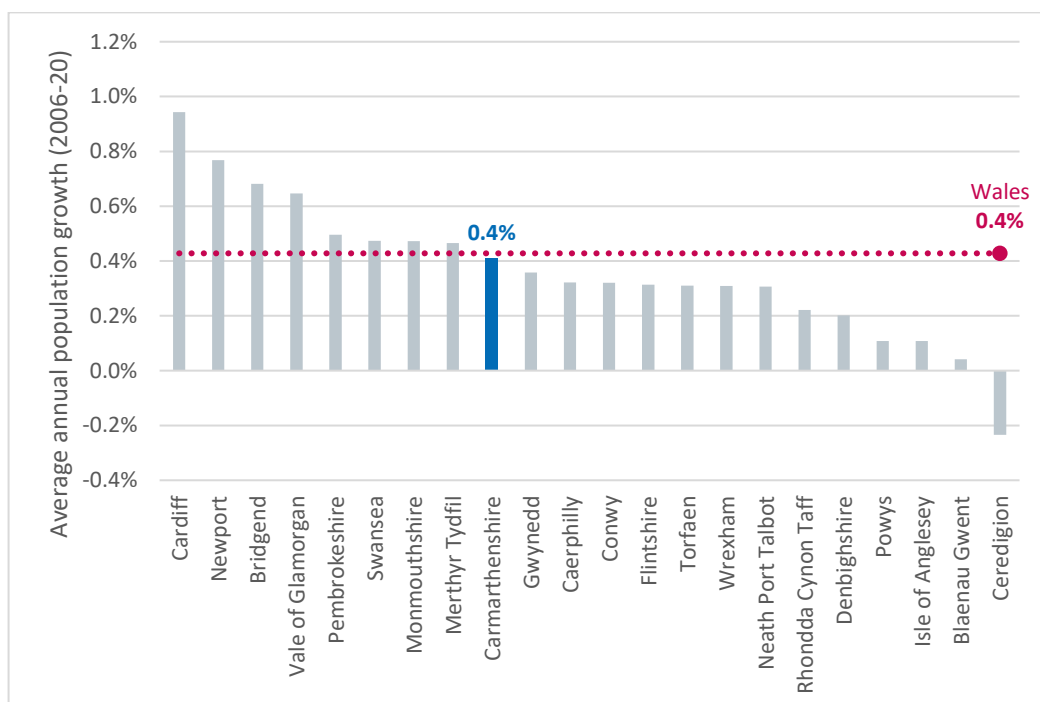
¹² Mae ei gymhareb yn gostwng 32% o 9.14 yn 2006 i 6.24 yn 2021

¹³ SYG (2022) Cymhareb prisiau tai i enillion seiliedig ar y gweithle, Tablau 6a a 6b

Twf poblogaeth parhaus

- 2.5 Ni wnaeth y tangyflenwad o gartrefi yn erbyn y lefelau darpariaeth a gynlluniwyd atal poblogaeth Sir Gaerfyrddin rhag tyfu. Mae amcangyfrifon a gynhyrchwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol¹⁴ (SYG) yn awgrymu bod poblogaeth y sir wedi tyfu ar gyfartaledd gan 0.4% y flwyddyn rhwng dechrau cyfnod y cynllun presennol yn 2006 a 2020, sef y flwyddyn ddiwethaf y mae amcangyfrif cyfatebol ar gael ar ei chyfer ar adeg ysgrifennu'r adroddiad. Roedd hyn yn cyfateb i gyfartaledd Cymru a hwn oedd y nawfed ffigur uchaf a gofnodwyd o blith ei 22 awdurdod lleol.

Ffigur 2.4: Meincnodi Twf Poblogaeth yn Sir Gaerfyrddin (2006-20)

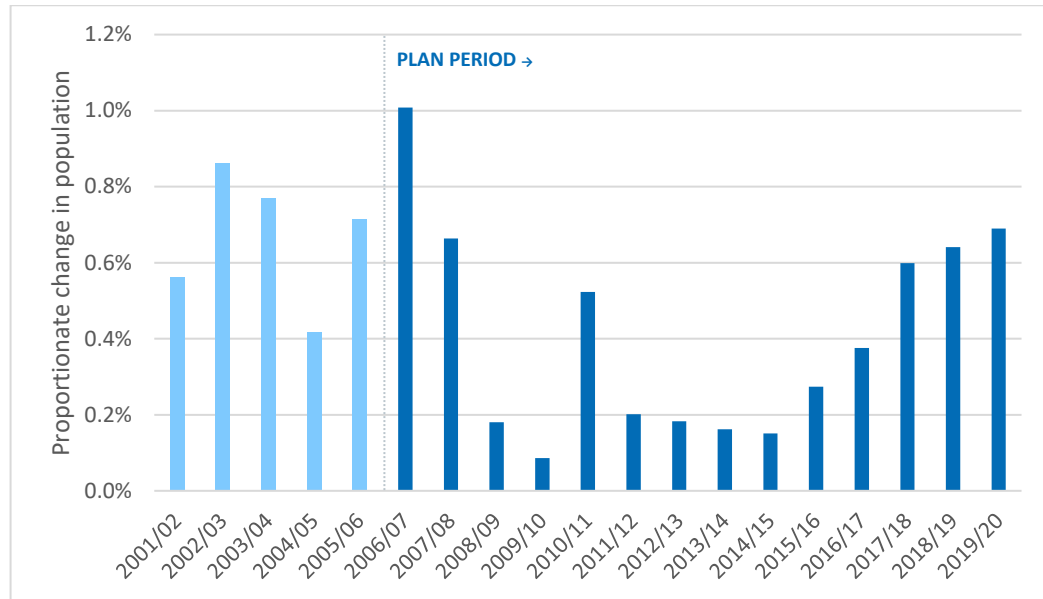

Ffynhonnell: SYG

- 2.6 Mae'n bosibl fodd bynnag bod y gyfradd gymharol isel o ddarpariaeth tai yn Sir Gaerfyrddin wedi bod yn ffactor y tu ôl i'r twf cymharol araf a gofnodwyd rhwng 2008 a 2015, ac yn ystod y cyfnod hwnnw amcangyfrifwyd bod y boblogaeth wedi cynyddu 0.2% y flwyddyn yn unig ar gyfartaledd. Mae'r cynnydd dilynol mewn darpariaeth – o 435 o anheddau y flwyddyn yn y cyfnod hwnnw i 541 wedi hynny – yn ymddangos fel pe bai wedi galluogi dychwelyd i dwf cryfach yn y boblogaeth, sef 0.5% y flwyddyn ar gyfartaledd o 2015 ymlaen.

¹⁴ SYG (2021) Amcangyfrifon poblogaeth ar gyfer y DU, Cymru a Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon: canol 2020

Ffigur 2.5: Twf Poblogaeth Blynyddol Cyfartalog yn Sir Gaerfyrddin (2001-20)

Ffynhonnell: SYG

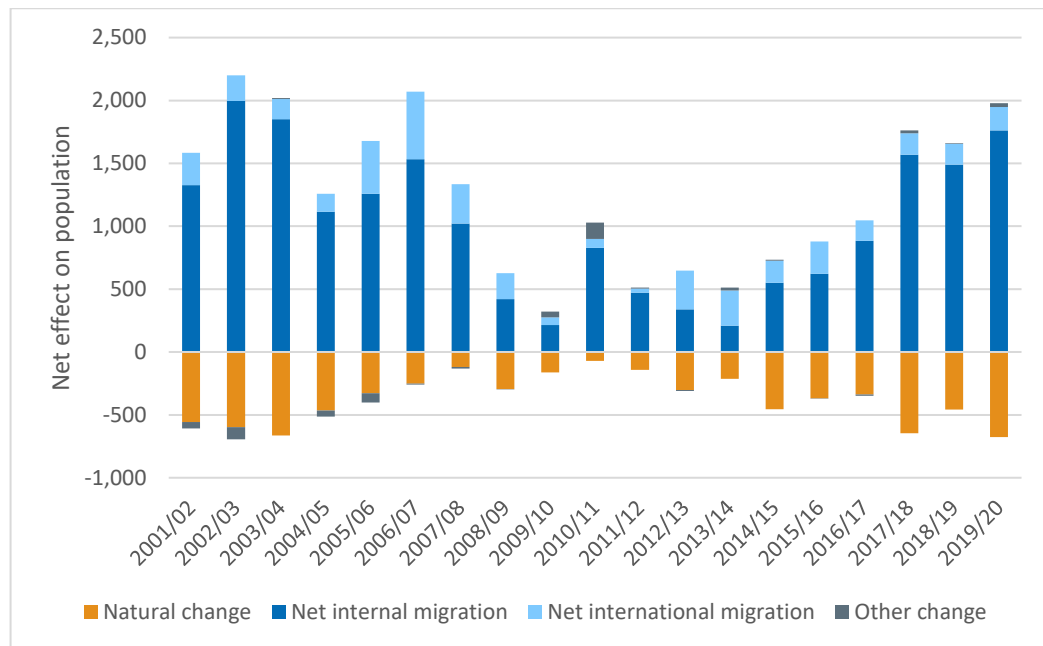
- 2.7 Mae rhywfaint o ansicrwydd ar hyn o bryd ynghylch a yw poblogaeth Sir Gaerfyrddin wedi tyfu i'r graddau a awgrymir gan yr amcangyfrifon hyn, gyda Chyfrifiad 2021 yn nodi bod y sir yn gartref i lai o bobl nag a amcangyfrifwyd yn flaenorol¹⁵. Fodd bynnag, ni fydd y SYG yn cysoni'r canfyddiad hwn â'i hamcangyfrifon poblogaeth presennol tan dymor y gwanwyn 2023, nac yn rhoi ei barn ar y rhesymau dros unrhyw anghysondeb¹⁶. Felly nid yw'n bosibl cymryd hyn i ystyriaeth yn llawn ar hyn o bryd, a chynghorir y Cyngor yn lle hynny i ystyried goblygiadau'r data pellach hwn pan gaiff ei ryddhau.
- 2.8 Er gwaethaf yr ansicrwydd hwn, amcangyfrifodd y SYG fod twf poblogaeth yn Sir Gaerfyrddin yn cael ei ysgogi'n bennaf gan y mewnlif net o bobl o rannau eraill o Gymru a'r DU ac, i raddau llai, o dramor¹⁷. Mae'r mewnlif o dramor wedi bod yn gymharol gyson, gyda mewnlif net cyfartalog o 209 o bobl y flwyddyn dros gyfnod y cynllun hyd at 2020, a 188 y flwyddyn dros y pum mlynedd diwethaf yn unig. Er yr amcangyfrifwyd bod maint y mewnlif net o fannau eraill yn y DU wedi cynyddu dros gyfnod y cynllun, yn y tair blynedd diwethaf gan ddychwelyd i'r lefelau a welwyd ddiwethaf ar ddechrau'r 2000au, gyda mewnlif net cyfartalog o 1,265 o bobl y flwyddyn wedi'i gofnodi dros y pum mlynedd hyd at 2020. Mae'r mewnfudo net hwn - dwbl y cyfartaledd o 851 o bobl a gofnodwyd yn flynyddol dros gyfnod y cynllun hyd at 2020 - wedi parhau i wrthbwysu'r gormodedd parhaus o farwolaethau dros enedigaethau, sydd hefyd wedi bod yn cynyddu dros gyfnod y cynllun.

¹⁵ Amcangyfrifodd y SYG fod gan Sir Gaerfyrddin 190,073 o drigolion yng nghanol 2020, ond canfu Cyfrifiad 2021 fod gan y sir boblogaeth o tua 187,900 o bobl erbyn y mis Mawrth canlynol

¹⁶ SYG (Medi 2022) Dulliau ar gyfer cynhyrchu amcangyfrifon poblogaeth canol 2021 wedi'u cario ymlaen o Gyfrifiad 2021

¹⁷ SYG (2021) Amcangyfrifon poblogaeth ar gyfer y DU, Cymru a Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon: canol 2020

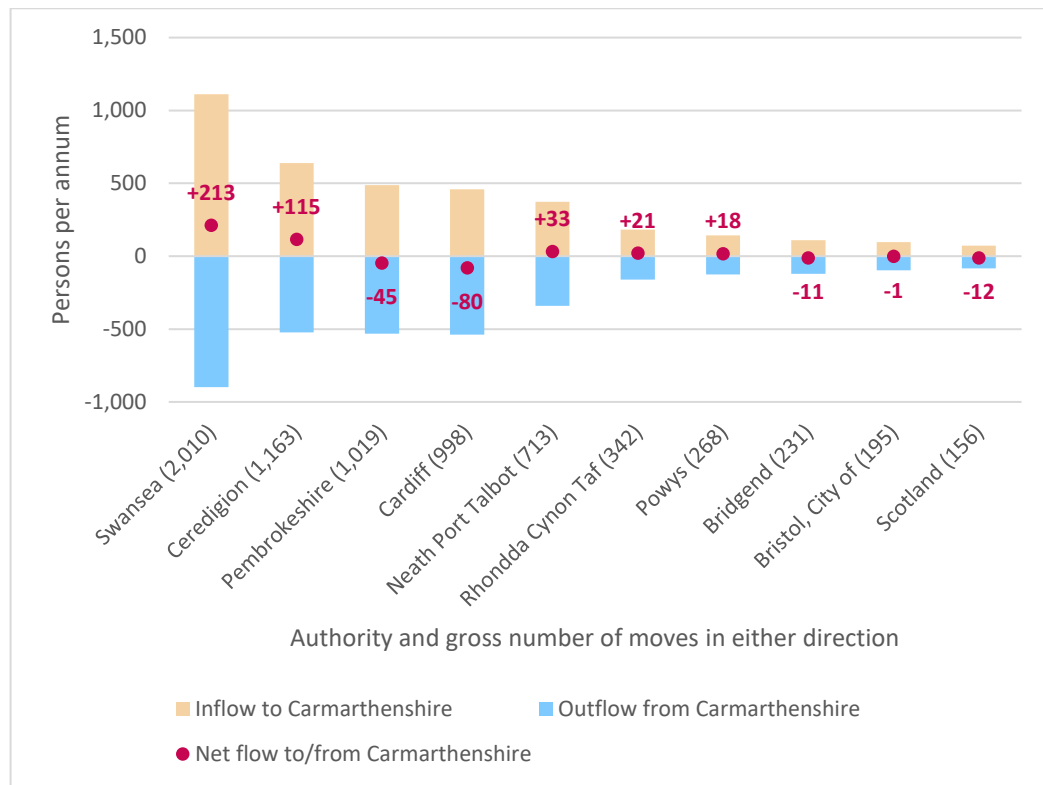
Ffigur 2.6: Elfennau Newid Poblogaeth yn Sir Gaerfyrddin (2001-20)

Ffynhonnell: SYG

- 2.9 Yn ystod y pum mlynedd diwethaf, pan fo'r mewnlif net i Sir Gaerfyrddin o rannau eraill o'r DU wedi cynyddu, gwelwyd cyfartaledd o fwy na 2,000 o bobl yn symud rhwng y sir ac Abertawe bob blwyddyn. Hon yw'r berthynas gryfaf o bell ffordd a rennir gan Sir Gaerfyrddin, ac mae wedi dod â mewnlif net cyfartalog o tua 213 o bobl y flwyddyn. Bu mewnlif net hefyd o Geredigion, y mae Sir Gaerfyrddin yn rhannu ei pherthynas gryfaf â hi o ran mudo gros. Dilynir hyn gan Sir Benfro a Chaerdydd, er bod y perthnasoedd hyn mewn yn gyferbyniol yn ymwneud ag *all-lif* net o'r sir.

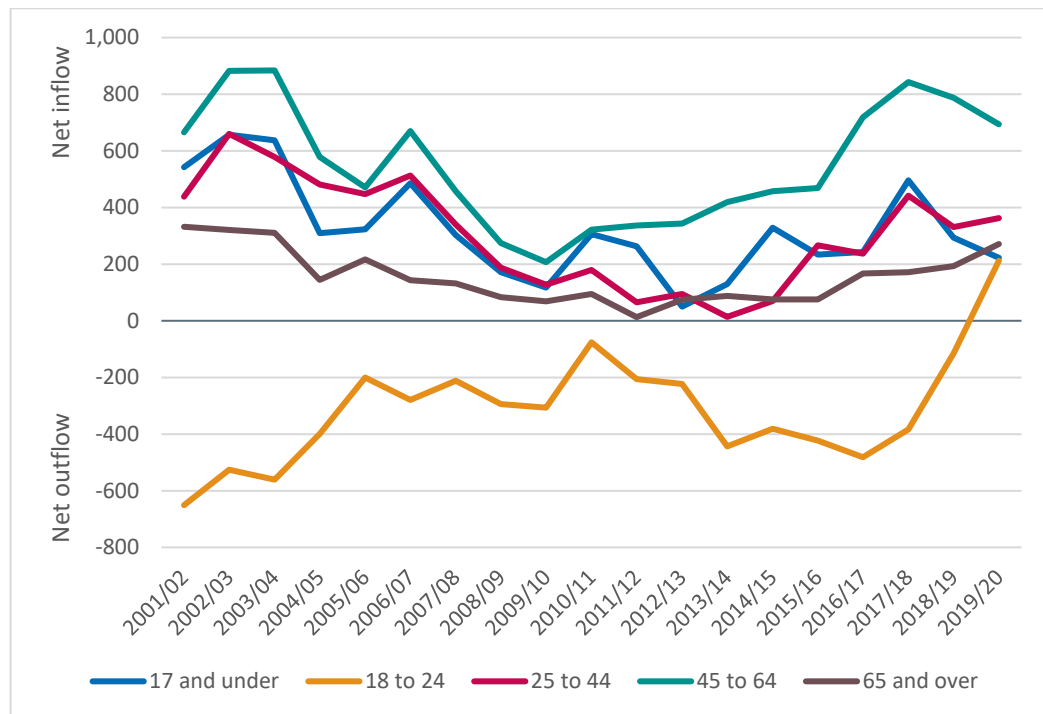
Ffigur 2.7: Nifer a Chyfeiriad Symudiadau i neu o Sir Gaerfyrddin (2015-20)

Ffynhonnell: SYG; dadansoddiad Turley

- 2.10 Ymddengys fod y mewnlif net cynyddol o rannau eraill o'r DU yn nodedig wedi'i gynnwys o bobl o bob oed. Roedd y flwyddyn ddiwethaf yn cynnwys y rheini rhwng 18 a 24 oed, gyda mwy ohonynt yn hanesyddol wedi tueddu i symud i rywle arall yn hytrach na symud i Sir Gaerfyrddin, ac mae'n ymddangos bod y newid wedi'i ysgogi gan lai o allfudo o ganlyniad tebygol i lai o bobl ifanc yn gadael cartref yn ystod y misoedd cynnar y pandemig COVID-19. Mae mewnlif net y rheini sydd rhwng 25 a 44 oed hefyd wedi bod yn gymharol gryf, fel y dangosir yn Ffigur 2.8 drosodd.

Ffigur 2.8: Mudo Mewnol Net yn ôl Grŵp Oedran (2001-20)

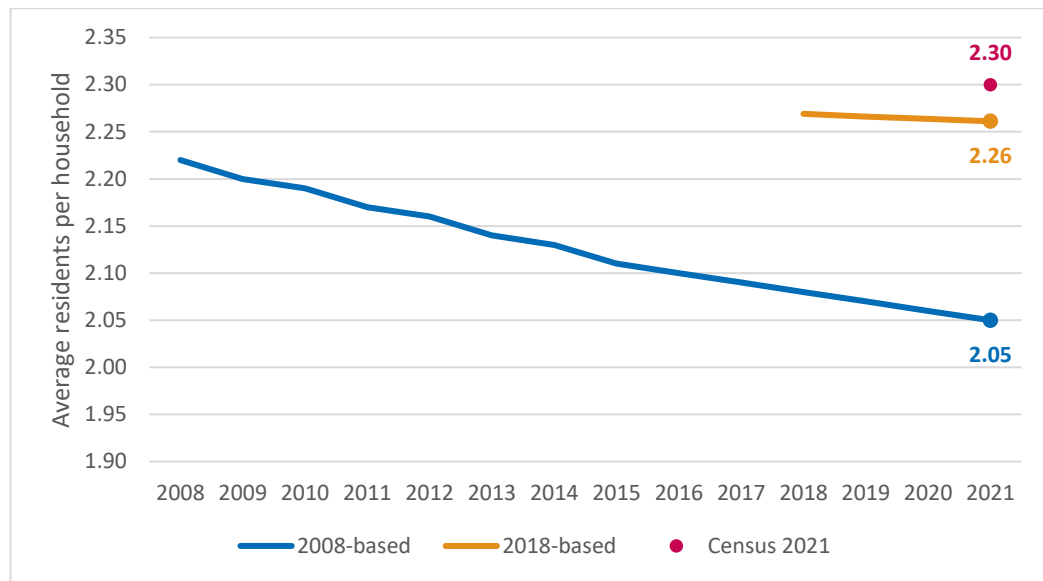

Ffynhonnell: SYG

Aelwydydd mwy na'r disgwyl

- 2.11 Un o ganlyniadau posibl darparu llai o gartrefi nag a gynlluniwyd yw bod trigolion Sir Gaerfyrddin yn byw mewn aelwydydd mwy nag a ragwelwyd yn flaenorol. Roedd amcanestyniadau Llywodraeth Cymru seiliedig ar 2008 yn tynnu'n bennaf ar dueddiadau cyn cyfnod y cynllun presennol ac yn awgrymu y byddai'r aelwyd gyfartalog yn Sir Gaerfyrddin yn cynnwys 2.05 o bobl yn 2021. Roedd yr amcanestyniadau diweddaraf seiliedig ar 2018, i'r gwrthwyneb, yn tynnu ar dueddiadau mwy diweddar ac yn rhagweld cyfartaledd o 2.26 o bobl fesul aelwyd yn yr un flwyddyn. Mae data cychwynnol o'r Cyfrifiad diweddaraf yn awgrymu bod ychydig yn fwy (2.30) nag a ragwelwyd hyd yn oed gan yr amcanestyniad mwyaf diweddar. Er y gallai fod sawl rheswm dros y duedd hon, mae'n bosibl ei bod yn cael ei hachosi'n rhannol o leiaf gan unigolion yn cael eu gadael heb unrhyw ddewis ond aros yn y cartref teuluol neu rannu ag oedolion eraill, a elwir yn aelwydydd cudd, oherwydd prinder tai sydd ar gael.

Ffigur 2.9: Maint Aelwydydd ar gyfartaledd yn Sir Gaerfyrddin

Ffynhonnell: Llywodraeth Cymru; SYG; dadansoddiad Turley

Crynodeb

- 2.12 Mae'r adran hon wedi defnyddio'r data diweddaraf sydd ar gael i roi trosolwg o sut mae Sir Gaerfyrddin wedi newid ers mabwysiadu'r CDLI presennol ym mis Rhagfyr 2014, gyda'r nod o weld 1,013 o anheddau'r flwyddyn ar gyfartaledd yn cael eu cwblhau dros y cyfnod rhwng 2006 a 2021.
- 2.13 Mae gwaith monitro'r Cyngor yn dangos bod llai na hanner cymaint o gartrefi (501dpa) wedi'u darparu ar gyfartaledd o 2007 ymlaen, lle nad oes data cymaradwy ar gyfer blwyddyn gyntaf cyfnod y cynllun ar gael.
- 2.14 Nid yw'n ymddangos, fodd bynnag, bod y tangyflenwad ymddangosiadol hwn wedi cael effaith negyddol ar fforddiadwyedd, gan fod y gymhareb rhwng prisiau tai lefel mynediad ac enillion wedi gwella ers dechrau cyfnod y cynllun presennol. Nid yw chwaith wedi atal y boblogaeth rhag tyfu ar yr un gyfradd â Chymru yn gyffredinol, hyd yn oed os oes rhywfaint o ansicrwydd ar hyn o bryd ar ôl i Gyfrifiad 2021 ganfod bod poblogaeth Sir Gaerfyrddin ychydig yn llai nag a amcangyfrifwyd yn flaenorol. Roedd y SYG wedi amcangyfrif bod twf cynyddol gryf yn y boblogaeth yn cael ei ysgogi'n bennaf gan fewnlif net cynyddol o bobl o rannau eraill o'r DU, gydag unigolion yn cael eu denu a phreswylwyr presennol yn cael eu cadw'n fwy effeithiol. Roedd y mewnlif net hwn yn cynnwys pobl o bob oed, yn arbennig hefyd – yn y flwyddyn ddiwethaf a adroddwyd (2019/20) – y mewnlif net cyntaf o rai rhwng 18 a 24 oed ers o leiaf ugain mlynedd.
- 2.15 Er hynny, mae'n bosibl bod tangyflenwad wedi cyfrannu at fod trigolion Sir Gaerfyrddin yn byw ar aelwydydd mwy nag a ragwelwyd yn flaenorol, gyda rhai o bosibl yn cael eu gadael heb unrhyw ddewis ond aros yn y cartref teuluol neu rannu gydag oedolion eraill oherwydd prinder tai.

3. Tueddiadau Economaidd Diweddar

- 3.1 Mae'r bennod hon yn rhoi dadansoddiad cyfoes o economi Sir Gaerfyrddin. Mae'n ystyried tueddiadau diweddar mewn allbwn; graddfa, math a chyfansoddiad sectoraidd cyflogaeth; natur y sylfaen fusnes leol (gan gynnwys cwmnïau allweddol a dangosyddion dynameg busnes); a buddsoddiadau mawr diweddar a disgwyledig.

Edrych yn ôl ar Astudiaeth Economaidd y Ddwy Sir

- 3.2 Man cychwyn y dadansoddiad hwn yw Astudiaeth Economaidd y Ddwy Sir 2019. Roedd hwn yn nodi cryfderau a gwendidau economi Sir Gaerfyrddin o dan y penawdau a restrir yn Nhabl 3.1.

Tabl 3.1: Nodweddion economaidd allweddol a ddiffinnir yn astudiaeth 2019

Thema	Cryfderau a gwendidau a nodwyd
Sectorau allweddol	Nodwyd cryfderau ym meysydd twristiaeth; cynhyrchu a phrosesu bwyd a diod; cynhyrchu ynni (gwynt ar y tir a solar yn bennaf); gweithgynhyrchu; logisteg a dosbarthu; a diwydiannau creadigol
Strwythur economaidd	Nododd astudiaeth 2019 gynhyrchiant cymharol wan fel her allweddol. Nododd hefyd <i>'uchafiaeth ganfyddedig cyflogaeth yn y sector cyhoeddus'</i> , a phwysigrwyd ffynonellau cyllido sector cyhoeddus wrth ddatblygu safleoedd a buddsoddiadau mawr. Nododd yr astudiaeth hefyd <i>'lwyddiant cymysg cyllid y Fargen Ddinesig'</i> , er y dylid nodi bod y Fargen Ddinesig yn ei blynnyddoedd cynnar ar y pryd.
Cryfder y farchnad	Nodwyd y 'brand' a hunaniaeth Gymreig fel ased allweddol. Cyfeiriwyd yn arbennig at hyn mewn perthynas â'r sector bwyd (h.y. gwerth tarddiad). Ond amlygwyd hefyd ymrwymiad cryf i'r rhanbarth gan fusnesau lleol, ynghyd â <i>'diwylliant o anhunanoldeb'</i> ymhlith y gymuned fusnes. O ran anfanteision, nodwyd hyfywedd gwan fel her barhaus ar gyfer datblygiad masnachol, ac er bod mecanweithiau grant wedi bod yn bwysig wrth gyflwyno cynlluniau llwyddiannus allweddol (e.e. Castell Howell yn Cross Hands), roedd canfyddiad o <i>'ddibyniaeth strwythurol'</i> ar y sector cyhoeddus.
Lle ac asedau daearyddol	Mae De-orllewin Cymru yn cynnig <i>'tynfa ffordd o fyw'</i> bwysig, a ddylai fod yn bwysig yn economaidd. Ond nododd yr astudiaeth hefyd yr angen i wella seilwaith cymdeithasol (yn enwedig addysg a gofal iechyd) i ddenu a chadw gweithlu medrus.

Thema	Cryfderau a gwendidau a nodwyd
Cysylltedd a seilwaith strategol	Nododd yr astudiaeth gysylltiadau ffyrdd cryf o'r dwyrain i'r gorllewin (er bod Abertawe a lleoliadau tua'r dwyrain yn fwy cystadleuol o ran cysylltedd). Nodwyd bod angen buddsoddiad sylweddol ar gysylltiadau rheilffordd dwyrain-gorllewin (a Rheilffordd Calon Cymru), yn ogystal â chysylltiadau priffyrdd, bysiau a theithio llesol gogledd-de. Nodwyd ddiffyg mewn cysylltedd digidol, er y nodwyd cynlluniau buddsoddi.
	Nodwyd mynediad da at adnoddau naturiol, er bod heriau o ran cydbwysio defnyddiau amaethyddol, ymwelwyr ac ynni, ochr yn ochr â'r angen i ddiogelu ansawdd amgylcheddol.
Sgiliau	Nododd yr astudiaeth ganfyddiadau rhanddeiliaid o ' <i>ystod eang o sgiliau gweithlu</i> ' yn yr ardal, gyda gogwydd tuag at grefftau medrus a galwedigaethau gwasanaeth cwsmeriaid.
Cydgysylltu, cymorth busnes a rhwydweithiau	Canfu'r astudiaeth rywfaint o dystiolaeth o gydgysylltu, cymorth busnes a rhwydweithiau, er y nodwyd bod lle i ddatblygu a chydgyssylltu ymhellach.

Ffynhonnell: Astudiaeth Economaidd y Ddwy Sir ar gyfer Sir Gaerfyrddin a Sir Benfro (2019)

- 3.3 Paratowyd adolygiad o Astudiaeth y Ddwy Sir yn 2021, yng nghyd-destun pandemig Covid-19 a'i effaith economaidd, cytundeb Brexit a datblygiadau polisi ac economaidd eraill. Mae'r bennod hon yn cynnwys datblygiadau ers yr adolygiad, er ei bod hefyd yn edrych o'r newydd ar y data i roi trosolwg cynhwysfawr o gyflwr economi'r sir.

Economi ofodol: economi Sir Gaerfyrddin yn ei chyd-destun

- 3.4 Mae Sir Gaerfyrddin yn sir fawr a gwledig yn bennaf, gyda sylfaen ddiwydiannol sylweddol, yn enwedig yn y dwyrain. Diffinnir y tair prif dref fel Llanelli (gyda phoblogaeth o tua 45,000), Caerfyrddin (16,000) a Rhydaman¹⁸ (9,000), a pharatowyd cynlluniau adfer economaidd ar gyfer pob un ohonynt yn 2020/21 yn sgil pandemig Covid-19¹⁹. Y tu hwnt i'r tair prif dref, mae gan y sir rwydwaith gwasgaredig o ddeg o drefi llai a threfi marchnad, sy'n cynnal y gefnwlad wledig²⁰. Mae'r ardal 'teithio i'r gwaith' (fel y'i diffinnir ar fap TTWA y DU yn seiliedig ar gyfrifiad 2011) yn ei hanfod yn cyd-ffinio â'r sir.
- 3.5 **Yn sectoraidd**, mae economi Sir Gaerfyrddin yn weddol amrywiol. Trafodir y sylfaen sectoraidd ymhellach isod, ond yn fras, ceir presenoldeb cymharol fawr mewn gweithgynhyrchu (yn enwedig yn nwyrain y sir, o amgylch Llanelli), cynhyrchu bwyd (yn nhermau cynhyrchu amaethyddol sylfaenol a phrosesu bwyd) a'r economi ymwelwyr.

¹⁸ Amcangyfrifon Poblogaeth Canol Blwyddyn SYG (2020), Ardaloedd Adeiledig

¹⁹ Cyngor Sir Gaerfyrddin (Hydref 2021), Prif Gynllun Adfer Canol Tref Llanelli; Prif Gynllun Adfer Canol Tref Caerfyrddin; Prif Gynllun Adfer Canol Tref Rhydaman

²⁰ Cross Hands, Cwmaman, Cydweli, Lacharn, Llandeilo, Llanymddyfri, Llanybydder, Castellnewydd Emlyn, Sanclêr a Hendy-gwyn ar Daf.

Mae yna hefyd sector creadigol cynyddol, sydd wedi elwa gan fuddsoddiad diweddar drwy Fargen Ddinesig Bae Abertawe, a chrynnodiad pwysig o asedau addysg a gwasanaethau cyhoeddus isranbarthol o amgylch Caerfyrddin.

- 3.6 O ran **seilwaith**, gwasanaethir Sir Gaerfyrddin ar y rhwydwaith ffyrdd strategol gan yr A40 a'r A48, sy'n ymuno â'r M4 ym Mhont Abraham, a gan yr A483, sy'n cysylltu'r M4 â Rhydaman a Llandeilo. Mae gwasanaethau rheilffordd yn cysylltu Caerfyrddin a Llanelli ag Abertawe, Caerdydd, Llundain a phorthladdoedd Sir Benfro; a Llanelli a Rhydaman drwy Linell Calon Cymru. Disgwylir i'r sir elwa ar y cysylltedd gwell sydd wedi'i gynllunio drwy Fetro Bae Abertawe a'r De Orllewin, yn bennaf drwy wella amllder y rhwydwaith presennol dros y degawd nesaf²¹. Gan adlewyrchu natur wledig Sir Gaerfyrddin, mae cysylltedd digidol ychydig yn wannach nag mewn awdurdodau eraill, gydag 89% o'r eiddo yn y sir yn gallu cael mynediad at fand eang cyflym iawn, a 41% o'r eiddo yn gallu cael mynediad at gyflymder lawrlwytho gwibgyswllt²². Serch hynny, bu gwelliant sylweddol yn y blynyddoedd diwethaf, gyda buddsoddiad pellach mewn seilwaith digidol ffibr llawn yn dod i'r amlwg drwy Fargen Ddinesig Bae Abertawe²³.

Allbwn economaidd

- 3.7 **Cyfanswm allbwn economaidd Sir Gaerfyrddin (wedi'i fesur mewn gwerth ychwanegol gros, neu GYG) oedd tua £3.3 biliwn yn ôl prisiau cyfredol yn 2020²⁴.** Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae twf allbwn wedi bod yn arafach yn Sir Gaerfyrddin nag yng ngweddill Cymru a'r DU: bu'r dirwasgiad yn dilyn yr argyfwng ariannol yn ergyd weddol galed i'r sir o ran allbwn, ac nid oedd y 'bwlch' wedi'i gau ddigon erbyn adeg y pandemig Covid-19:

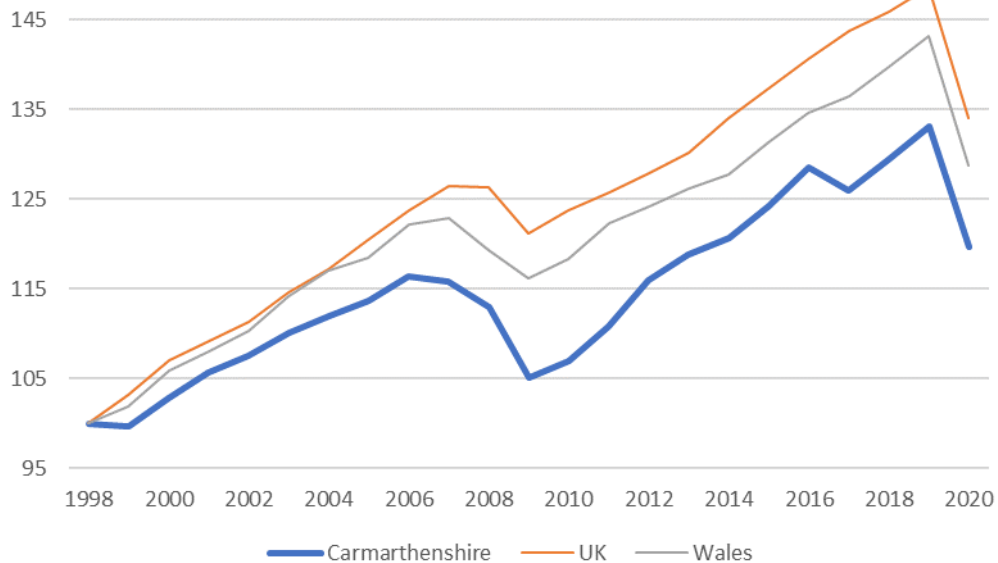
²¹ Trafnidiaeth Cymru (<https://tfw.wales/projects/metro/swansea-bay-metro>)

²² Ofcom (Mai 2022), Diweddariad Interim Adroddiad Cysylltu'r Gwledydd. O gymharu â hygyrchedd cyflym iawn a gwibgyswllt, sef 95% a 48% o adeiladau ledled Cymru gyfan.

²³ Bargaen Ddinesig Bae Abertawe, Rhaglen Seilwaith Digidol (<https://www.swanseabaycitydeal.wales/projects/digital-infrastructure/>)

²⁴ SYG (2022), Gwerth ychwanegol gros rhanbarthol (wedi'i gydbwyso), fesul diwydiant: awdurdodau lleol yn ôl rhanbarth ITL1: TLL Cymru, prisiau cyfredol

Ffigur 3.1: Mynegai twf GYG (1998 = 100)

Ffynhonnell: SYG, Gwerth ychwanegol gros rhanbarthol (wedi'i gydbwysu), fesul diwydiant, mesurau cyfaint cadwynog yng ngwerth arian 2019

- 3.8 O edrych yn agosach ar gymhariaeth o gyfraddau twf blynyddol cyfansawdd dros amser, gallwn weld twf cymharol gryf yn y 2010au cynnar, gan ostwng rhywfaint wedi hynny mewn termau cymharol.

Tabl 3.2: Twf allbwn (Cyfradd Twf Cyfansawdd Flynyddol o GYG), 2000-19²⁵

	2000-05	2005-10	2010-15	2015-19
Sir Gaerfyrddin	2.0%	-1.2%	3.1%	1.7%
Cymru	2.3%	0.0%	2.1%	2.2%
DU	2.4%	0.6%	2.1%	2.0%

Ffynhonnell: SYG, Gwerth ychwanegol gros rhanbarthol (wedi'i gydbwysu), fesul diwydiant, mesurau cyfaint cadwynog yng ngwerth arian 2019

- 3.9 Mae **cyfansoddiad yr allbwn** wedi bod yn gymharol sefydlog dros amser. Mae gweithgynhyrchu wedi bod yn wydn ar y cyfan, ac yn 2020 roedd yn cyfrif am tua £403 miliwn o'r GYG, neu 13% o gyfanswm yr allbwn, ychydig yn uwch na chyfran y DU. O fewn y sector gweithgynhyrchu, mae'r twf cryfaf yn y degawd diwethaf wedi bod yn yr is-sector "bwyd, diodydd, tecstilau a dillad", sy'n debygol o adlewyrchu cryfder diwydiant prosesu bwyd y sir. Mae gan Sir Gaerfyrddin hefyd ogwydd eithaf nodedig tuag at ddiwydiannau sylfaenol a chyfleustodau. Roedd amaethyddiaeth,

²⁵ Sylwer, er bod data ar gael ar gyfer 2020 (fel y dangosir yn Ffig. 3.1), nid ydym wedi ei gyflwyno yn y tabl hwn, o ystyried maint y gostyngiad mewn allbwn yn 2020 o ganlyniad i gyfyngiadau iechyd cyhoeddus Covid-19.

mwyngloddio, ynni a gwastraff yn cyfrif am tua 12% o gyfanswm y GYG yn 2020, o gymharu â thua 4.5% o gyfanswm allbwn y DU yn gyffredinol.

Cynhyrchiant

- 3.10 Roedd cynhyrchiant (wedi'i fesur fel GYG fesul swydd wedi'i llenwi) yn £43,109 yn 2020, 74% o gyfartaledd y DU, ac ychydig yn wannach na chynhyrchiant yn y tri awdurdod lleol arall yn Ne Orllewin Cymru²⁶. O'i gymharu â gweddill y DU, dirywiodd cynhyrchiant Sir Gaerfyrddin yn ystod y 2000au cynnar, er ei fod wedi bod yn sefydlog i raddau helaeth dros y degawd diwethaf²⁷.

Cyflogaeth

Twf cyffredinol mewn swyddi

- 3.11 Mae niferoedd cyflogaeth wedi cynyddu dros y tymor hir yn Sir Gaerfyrddin, gyda thwf cymedrol yn y 1980au ac yna rhai cyfyngiadau llym (yn enwedig ym maes gweithgynhyrchu) yn y 1990au a dychweliad i dwf wedi hynny²⁸.
- 3.12 O edrych ar y gorffennol mwy diweddar, gallwn gymharu cyfanswm y swyddi yn Sir Gaerfyrddin a gweddill y DU gan ddefnyddio cyfresi amser swyddogol cyhoeddedig. Y mesur a ddefnyddir amlaf ar gyfer 'cyfanswm swyddi' yw'r set ddata **Dwysedd Swyddi** a gyhoeddir gan y SYG, sy'n cynnwys swyddi cyflogeion (tua 87% o'r cyfanswm), gweithwyr hunangyflogedig a rhai categorïau llai eraill²⁹. Yn seiliedig ar ddata SYG, mae Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi amcangyfrifon ar wahân o **Gyflogaeth yn y Gweithle** hyd at lefel awdurdod lleol, wedi'u dadgyfuno fesul grŵp diwydiannol lefel uchel³⁰.
- 3.13 Nid yw'r ddau fesur yn cyd-fynd yn llwyr. Ond, ers dechrau cyfnod y cynllun presennol yn 2006, maent yn dangos twf yn nifer y swyddi dros amser, gyda chyflymiad yn y 2010au yn dilyn adferiad o'r argyfwng ariannol.

²⁶ SYG (Gorffennaf 2022), Pris cyfredol (wedi'i lyfnau) GYG (B) fesul swydd wedi'i llenwi yn ôl ardal awdurdod lleol.

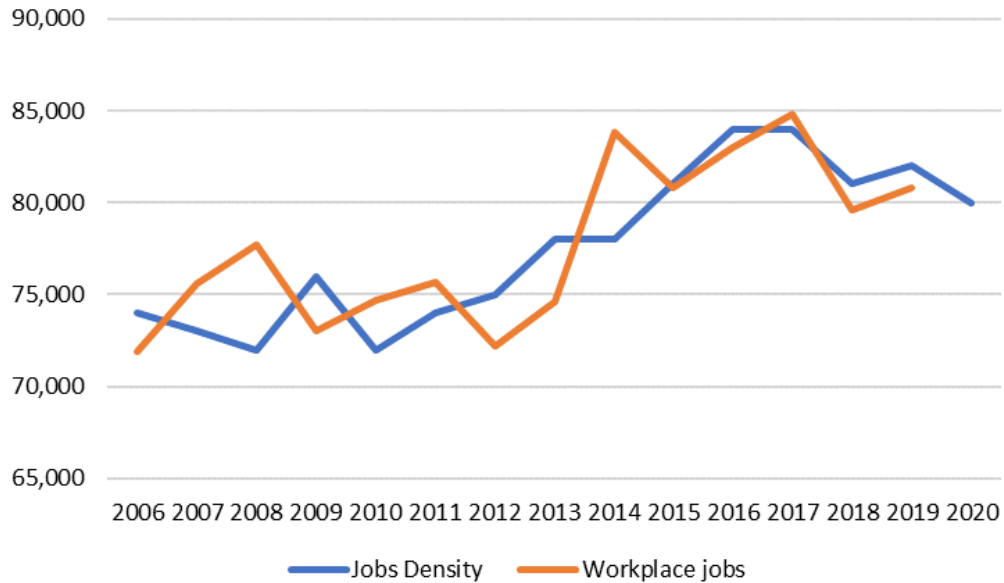
²⁷ Mae'r data mewn gwirionedd yn dangos rhywfaint o welliant diweddar mewn cynhyrchiant cymharol (o 71% o gyfartaledd y DU yn 2015 i 74% yn 2020), er y dylid bod yn ofalus wrth drin newidiadau tymor byr mewn data cynhyrchiant ar lefel ardal awdurdod lleol.

²⁸ Nid yw data cyfresi amser cyflogaeth cyfredol swyddogol ar gael cyn 2001, fodd bynnag, mae'r crynodeb hwn yn seiliedig ar amcangyfrifon Cambridge Econometrics, sy'n dyddio o 1981.

²⁹ Gweithwyr amaethyddol, pobl yn y lluoedd arfog a rhai hyfforddeion a gefnogir gan y llywodraeth. Gweler SYG (2001), *Dwysedd Swyddi ar gyfer Ardaloedd Lleol*

³⁰ Gweler StatsCymru, Cyflogaeth yn y Gweithle fesul Ardal Leol a Blwyddyn (metadata) am fethodoleg fanwl.

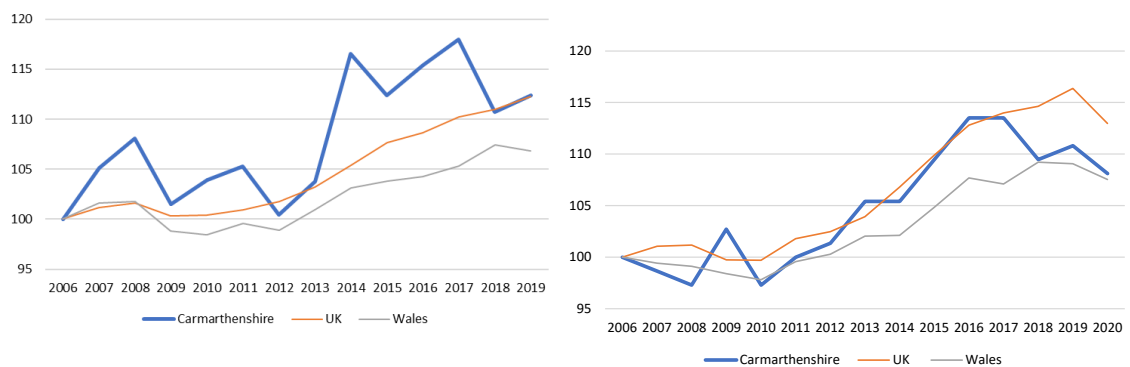
Ffigur 3.2: Cyfanswm Swyddi, Sir Gaerfyrddin, 2006-20

Ffynhonnell: StatsCymru, SYG

- 3.14 Rhwng 2006 a 2019, roedd cyfartaledd o 357 o swyddi ychwanegol y flwyddyn yn ôl y set ddata Dwysedd Swyddi, a chyfartaledd o 421 o swyddi ychwanegol y flwyddyn ar y set ddata Cyflogaeth yn y Gweithle³¹.
- 3.15 Mae twf swyddi Sir Gaerfyrddin ers 2006 wedi bod yn gymharol debyg i dwf swyddi Cymru a'r DU, er gyda'r cafeat bod data lleol yn anochel yn fwy cyfnewidiol na'r hyn a geir mewn ardaloedd mwy o faint. Mae Ffigurau 3.3 a 3.4 yn cymharu perfformiad cymharol Sir Gaerfyrddin yn ôl y setiau data Dwysedd Swyddi a Chyflogaeth yn y Gweithle.

Ffigurau 3.3 a 3.4: Cyfanswm swyddi (2001=100), yn seiliedig ar set ddata Cyflogaeth yn y Gweithle (Ffigur 3.3, chwith) a Dwysedd Swyddi (Ffigur 3.4, dde)

Ffynhonnell: StatsCymru, SYG

³¹ Yn 2020, roedd tua 80,000 o swyddi yn Sir Gaerfyrddin, yn ôl y set ddata Dwysedd Swyddi (y flwyddyn ddiweddaraf y mae data ar gael ar ei chyfer). Sylwer bod y gyfres amser Dwysedd Swyddi yn rhedeg tan 2020; mae cyfres amser Cyflogaeth yn y Gweithle Llywodraeth Cymru yn rhedeg tan 2019.

- 3.16 Mae hyn yn awgrymu darlun cadarnhaol o greu swyddi ar y cyfan, er bod rhywfaint o anwadalrwydd yn y data, a thwf yn lleihau yn y blynyddoedd diwethaf³². Canlyniad i'r twf hwn mewn niferoedd swyddi dros gyfnod y cynllun yw cynnydd cyson yn y 'dwysedd swyddi' (nifer y swyddi fesul person rhwng 16 a 64 oed) dros amser, o 0.66 yn 2006 i 0.72 yn 2020. Fodd bynnag, mae hyn yn dal yn is na chyfartaledd Cymru a'r DU (0.76 a 0.84 yn y drefn honno), gan adlewyrchu pwysigrwydd yr isranbarth ehangach fel ffynhonnell cyflogaeth i drigolion Sir Gaerfyrddin, a rhywfaint o gapasiti yn y farchnad lafur i gefnogi twf cyflogaeth pellach.
- 3.17 Mae'n werth nodi nad yw'r setiau data Dwysedd Swyddi na setiau data Cyflogaeth yn y Gweithle yn rhoi darlun llawn o'r sefyllfa o ran swyddi 'ôl-Covid', o ystyried bod y cyfresi amser ar gyfer y naill yn dod i ben yn 2020 a 2019 yn y drefn honno. Fodd bynnag, mae data mwy diweddar yn ymwneud â'r gweithlu yn awgrymu gwytnwch cyflogaeth yn dilyn y pandemig: ym mis Hydref 2022, dim ond 2.8% oedd cyfradd y rhai sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn Sir Gaerfyrddin – llai na hanner y gyfradd ym mis Hydref 2020, ac yn is na chyfraddau Cymru a'r DU yn gyffredinol³³.

Dadansoddiad sectoraidd

- 3.18 Mae dadansoddiad Cyflogaeth yn y Gweithle Llywodraeth Cymru yn rhoi dadansoddiad sectoraidd o gyflogaeth ar lefel awdurdod lleol, gan ddefnyddio grwpiau sector lefel uchel. Gan ddefnyddio'r grwpiau hyn, mae Tabl 3.3 drosodd yn nodi maint pob sector o fewn yr economi leol a'r cyfraniad y mae pob un wedi'i wneud at dwf swyddi cyffredinol yn ystod cyfnod y cynllun rhwng 2006-19.

³² Sylwer nad yw'r anwadalrwydd hwn yn unigryw i Sir Gaerfyrddin: mae'n gyffredin ar lefel awdurdod lleol ac yn adlewyrchu effeithiau talgrynnu a chyfyngau hyder uchel ar niferoedd cymharol fach.

³³ SYG, DWP. Cyfrif hawliwyr fel canran o drigolion 16-64 oed.

Tabl 3.3: Cyfansoddiad sectoraidd lefel uchel a thwff, 2006-19

Sector	Swyddi, 2019	Rhaniad o ran %, 2019	Newid net (cyfanswm swyddi)			
			2006-11	2011-15	2015-19	2006-19
Amaethyddiaeth, coedwigaeth ac ati	6,100	7.6	-500	1,000	600	1,600
Cynhyrchu	9,700	12.0	-800	3,200	-500	2,700
Adeiladu	5,800	7.2	600	1,000	-1,800	-800
Cyfanwerthu, manwerthu, trafnidiaeth, gwestai, bwyd	20,400	25.3	0	1,000	-600	400
Gwybodaeth a chyfathrebu	1,200	1.5	-300	300	400	700
Cyllid ac yswiriant	700	0.9	300	-500	0	-500
Eiddo tirol	900	1.1	0	0	100	100
Proffesiynol, gwyddonol a thechnegol; cymorth busnes	7,800	9.7	700	200	1,500	1,700
Gweinyddiaeth gyhoeddus, amddiffyn, addysg ac iechyd	24,300	30.1	2,700	-500	0	-500
Gwasanaethau eraill	3,800	4.7	1,000	-600	200	-400
Cyfanswm, pob diwydiant	80,700	100	3,700	5,100	-100	5,000

Ffynhonnell: StatsCymru

- 3.19 Fel y mae Tabl 3.3 yn dangos, roedd tua 4,300 o swyddi ychwanegol yn 2006-19 yn perthyn i'r maes 'cynhyrchu' (sef gweithgynhyrchu'n bennaf) a diwydiannau sylfaenol – swm sylweddol o ystyried y ffigur swyddi ychwanegol net o 5,000 dros y cyfnod. Y maes twf mawr arall oedd gweithgareddau proffesiynol, gwyddonol a thechnegol a chymorth busnes, sy'n cwmpasu ystod amrywiol o wasanaethau busnes sector preifat yn bennaf.
- 3.20 Darperir dadansoddiad sectoraidd mwy gronynnog gan y **Gofrestr Busnes a'r Arolwg Cyflogaeth** (BRES), a gynhyrchwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol. Mae BRES yn amcangyfrif swyddi *cyflogaion*, felly nid yw'n cynnwys rhai pobl sy'n hunangyflogedig a rhai categorïau eraill o weithwyr (felly mae cyfanswm nifer swyddi cyflogaion bob amser yn is na'r 'cyfanswm swyddi' ar y setiau data Dwysedd Swyddi neu Gyflogaeth yn y Gweithle). Fodd bynnag, mae'n galluogi i ni gael golwg is-sectoraidd manylach. Mae Tabl 3.4 drosodd yn nodi proffil cyflogaeth presennol Sir Gaerfyrddin fesul prif grŵp sector, gan ei gymharu â Chymru a gweddill Prydain Fawr.

Tabl 3.4: Swyddi cyflogeion fesul grŵp prif sector (2021)

Diwydiant	Sir Gaerfyrddin		Cyfran o'r holl swyddi		
	Swyddi	LQ ³⁴	Sir Gâr	Cymru	Prydain
Amaethyddiaeth, coedwigaeth a physgota	2,000	4.1	2.9	1.4	0.7
Mwyngloddio a chwarela	20	-	0.0	0.2	0.1
Gweithgynhyrchu	8,000	1.6	11.8	10.8	7.6
Trydan, nwy, ager ac aerdymheru	225	0.8	0.3	0.6	0.4
Cyflenwi dŵr, carthffosiaeth ac ati	450	1.0	0.7	1.0	0.7
Adeiladu	3,000	0.9	4.4	4.0	4.9
Cyfanwerthu a manwerthu; cerbydau modur	11,000	1.1	16.2	13.9	14.4
Cludiant a storio	2,000	0.6	2.9	3.4	5.0
Llety a gwasanaeth bwyd	5,000	1.0	7.4	8.0	7.5
Gwybodaeth a chyfathrebu	1,750	0.6	2.6	3.0	4.4
Ariannol ac yswiriant	800	0.3	1.2	2.6	3.6
Gweithgareddau eiddo tirol	600	0.5	0.9	1.4	1.8
Proffesiynol, gwyddonol a thechnegol	3,000	0.5	4.4	5.6	8.9
Gweinyddiaeth a gweithgareddau gwasanaeth cymorth	4,000	0.7	5.9	7.6	8.9
Gweinyddiaeth gyhoeddus ac amddiffyn	4,500	1.4	6.6	7.9	4.6
Addysg	6,000	1.0	8.8	9.0	8.7
Iechyd dynol a gwaith cymdeithasol	14,000	1.5	20.6	15.5	13.6
Celfyddydau, adloniant a hamdden	1,750	1.1	2.6	2.5	2.3
Gweithgareddau gwasanaethau eraill	1,250	0.9	1.8	1.7	1.9
Cyfanswm, pob diwydiant	69,350				

Ffynhonnell: SYG, Y Gofrestr Busnes a'r Arolwg Cyflogaeth

- 3.21 Mae 'siâp' cyffredinol yr economi leol yn tueddu i newid yn gymharol araf, felly mae'r tabl uchod yn adlewyrchu'r cryfderau a'r gwendidau cymharol a amlygwyd yn Astudiaeth Economaidd y Ddwy Sir.

³⁴ Mae'r 'cyniferydd lleoliad' (LQ) yn fesur o grynodiad cymharol y diwydiant. Mae LQ o fwy nag 1 yn golygu bod y diwydiant yn cyfrif am gyfran fwy o gyfanswm swyddi Sir Gaerfyrddin nag y mae ym Mhrydain Fawr yn ei chyfanrwydd. Mae LQ o lai nag 1 yn golygu ei fod yn cyfrif am gyfran lai

- 3.22 O'i gymharu ag economi'r DU, mae **amaethyddiaeth** yn sefyll allan fel un sydd wedi'i chrynhio'n fawr yn Sir Gaerfyrddin ond mewn termau absoliwt, **iechyd dynol a gwaith cymdeithasol** yw'r sector mwyaf, sy'n cyfrif am dros 20% o'r holl swyddi cyflogaion. Mae iechyd a gwaith cymdeithasol hefyd wedi'i 'orgynrychioli' i raddau yn y sir - yn fwy felly nag unrhyw sector arall heblaw amaethyddiaeth. Er bod iechyd a gwaith cymdeithasol yn ymateb yn bennaf i alw lleol, mae pwyslais sylweddol mewn strategaeth leol ar y cysylltiadau rhwng buddsoddiad iechyd a buddion economaidd ehangach, er enghraifft wrth ddatblygu marchnadoedd ar gyfer technolegau a gwasanaethau iechyd newydd, ac mae Sir Gaerfyrddin yn gartref i rai mentrau arwyddocaol i wireddu'r rhain (megis pentref iechyd a lles Pentre Awel yn Llanelli, a drafodir ymhellach ym Mhennod 4). Gyda'i gilydd, mae'r sectorau sy'n bennaf yn wasanaethau cyhoeddus, sef iechyd, addysg a gweinyddiaeth gyhoeddus yn cyfrif am tua 24,500 o swyddi (neu 36% o'r cyfanswm).
- 3.23 Yr ail sector mwyaf o ran swyddi cyflogaion yw **cyfanwerthu a manwerthu** (unwaith eto, sector sy'n ymateb i'r galw yn lleol yn bennaf) sydd wedi'i 'orgynrychioli' i raddau yn Sir Gaerfyrddin. Mae **gweithgynhyrchu** yn cyfrif am 8,000 o swyddi gweithwyr cyflogaion pellach: o'r rhain, y ddau is-sector mwyaf yw gweithgynhyrchu bwyd (1,750 o swyddi a chyniferydd lleoliad uchel o 2.17) a gweithgynhyrchu cysylltiedig â moduron (1,500 o swyddi a chyniferydd lleoliad o 4.4, yn bennaf gan adlewyrchu'r crynhoad o amgylch Llanelli³⁵). Mewn cyferbyniad, mae gwasanaethau busnes (gwasanaethau proffesiynol a thechnegol ac ariannol) yn cael eu tangynrychioli i raddau.
- 3.24 Mae data BRES hefyd yn ein galluogi i edrych yn fanylach ar **newid sectoraidd diweddar**, a grynhoir yn Ffigur 3.5 trosodd. Rhwng 2009 a 2021³⁶:
- Ehangodd iechyd dynol a gwaith cymdeithasol yn sylweddol (3,000 o swyddi ychwanegol dros y cyfnod). Tyfodd hyn sector a oedd eisoes yn fawr iawn, gyda thwf cyson rhwng 2009-21.
 - Tyfodd gweithgynhyrchu hefyd, gan adlewyrchu gwytnwch y sector yn y blynyddoedd diwethaf. Ychwanegwyd yr holl gyflogaeth ychwanegol net yn 2009-15, gyda'r diwydiant yn sefydlog o ran cyflogaeth ers hynny ac yn gyffredinol sefydlog yn ei gyfansoddiad is-sectoraidd³⁷.
 - Tyfodd llety a gwasanaeth bwyd yn gryf hefyd, er bod y data'n dangos cwmpw mewn cyflogaeth ers 2019, efallai'n gysylltiedig ag effaith y pandemig.
 - Gwelodd ystod o ddiwydiannau gwasanaeth dwf cyflogaeth, er o sylfaen is nag mewn ardaloedd awdurdodau lleol eraill.

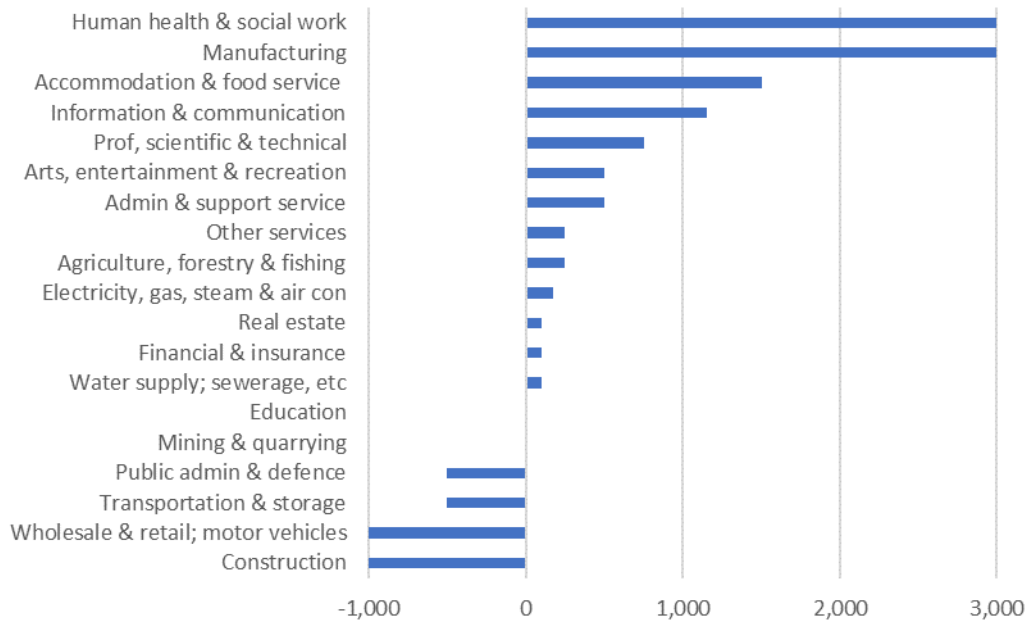
³⁵ Er enghraifft, Gestamp, Marelli Automotive a Treharne Automotive (yr olaf newydd ei gaffael gan fuddsoddwr o UDA).

³⁶ 2009 yw'r flwyddyn gynharaf ar gyfer cymharu ar gyfresi amser BRES. Sylwer bod methodoleg BRES wedi newid yn 2015, felly mae toriad yn cyfredi amser, er mai bychan iawn yw effaith hyn ar ddata Sir Gaerfyrddin.

³⁷ Roedd cynhyrchu bwyd a gweithgynhyrchu cysylltiedig â'r diwydiant moduron yn parhau i fod yr is-sectorau mwyaf yn ystod y cyfnod, ond gyda chynnydd yn 2015-21 mewn cyflogaeth mewn cynhyrchion rwber a phlastig

- Gwrthbwyswyd y twf cyflogaeth hwn yn rhannol gan ostyngiadau mewn gweithgaredd cyfanwerthu a manwerthu (yn gyson â'r newid strwythurol sy'n wynebu llawer o'r sector manwerthu yn genedlaethol) ac adeiladu.

Ffigur 3.5: Newid mewn swyddi cyflogeion, 2009-21

Ffynhonnell: SYG, BRES

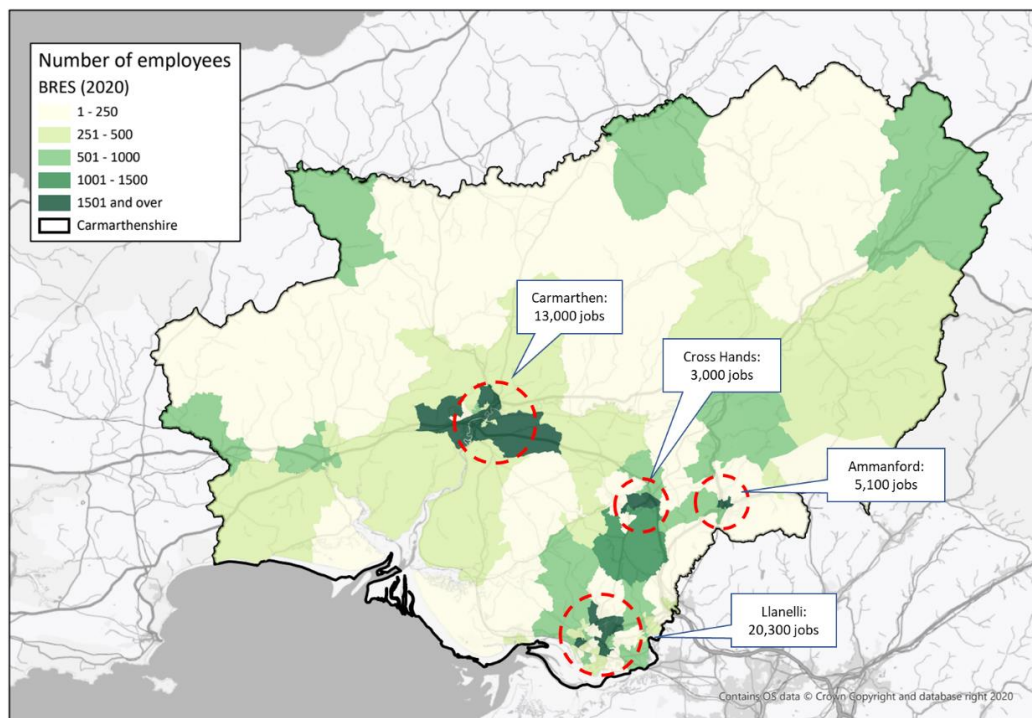
- 3.25 Mae'n werth nodi bod rhai sectorau 'datblygol' hefyd sy'n gysylltiedig ag asedau allweddol yn Sir Gaerfyrddin, ond sy'n llai gweladwy (ar hyn o bryd) ar ddadansoddiad safonol data BRES. Er enghraifft, agorwyd Canolfan S4C Yr Egin, sydd wedi'i lleoli ar gampws Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant yng Nghaerfyrddin, yn 2018, gan ddarparu pencadlys newydd i S4C ochr yn ochr â man busnes ar gyfer y diwydiannau creadigol a mynediad i addysg ac ymchwil prifysgol³⁸. Mae'r sir hefyd yn tyfu fel lleoliad cynhyrchu ffilmiau. Yn gysylltiedig â sector iechyd mawr a chynyddol Sir Gaerfyrddin, mae buddsoddiad newydd yn cael ei gyflwyno yn y rhyngwyneb iechyd a lles a gweithgareddau ymchwil ac arloesi, yn enwedig yn natblygiad Pentre Awel yn Llanelli, y bydd cam cyntaf ohono wedi'i gwblhau yn 2024.

Crynodebiadau cyflogaeth

- 3.26 Mae Ffigur 3.6 trosodd yn dangos bod prif grynodebiadau cyflogaeth Sir Gaerfyrddin yn canolbwyntio ar brif drefi Llanelli, Caerfyrddin ac (i raddau llai) Rhydaman ac ar y safleoedd cyflogaeth strategol yn Cross Hands. Fodd bynnag, gan adlewyrchu proffil gwledig y sir, mae crynodebiadau llai wedi'u dosbarthu ar draws ei threfi marchnad a'i chefnwlad.

³⁸ Yr Egin (<https://yregin.cymru/en/news/>)

Ffigur 3.6: Crynodiadau cyflogaeth yn Sir Gaerfyrddin³⁹

Ffynhonnell: SYG, BRES; dadansoddiad SQW

Sylfaen busnes

3.27 Roedd tua 9,500 o fusnesau yn Sir Gaerfyrddin yn 2022⁴⁰. Mae Tabl 3.5 yn dangos bod dros 87% o'r rhain yn fentrau 'micro', yn cyflogi llai na naw o bobl – cyfran ychydig yn uwch o'r stoc busnes cyffredinol nag yng Nghymru neu'r DU yn gyffredinol. Mae'r gogwydd hwn tuag at fusnesau llai yn adlewyrchu proffil rhannol wledig y sir: mae tua 22% o holl fentrau Sir Gaerfyrddin yn y sector amaethyddiaeth a choedwigaeth (er bod y sector hwn yn cyfrif am lai na 3% o swyddi gweithwyr), ac mae bron pob busnes amaethyddol yn y sir yn fusnesau micro. Mae unedau mwy ychydig yn fwy eang ym maes gweithgynhyrchu ac yn sylweddol felly yn sectorau iechyd a gofal cymdeithasol ac addysg pwysig Sir Gaerfyrddin.

Tabl 3.5: Stoc busnes yn ôl nifer y cyflogeion, 2022

	Sir Gaerfyrddin		Cymaryddion (%)	
	Nifer	% o'r cyfanswm	Cymru	DU
Micro (0 i 9)	8,285	87.1	83.7	84.7
Bach (10-49)	1,055	11.1	13.4	12.4
Maint canolig (50 i 249)	150	1.6	2.5	2.5

³⁹ Mae'r niferoedd cyflogaeth bras a ddyfynnir ar gyfer lleoliadau penodol yn seiliedig ar ardaloedd cynnyrch ehangach lefel is wedi'u cyfanredu hyd at yn fras i'r ardal adeiledig berthnasol a safleoedd cyflogaeth cysylltiedig.

⁴⁰ Yn cael ei fesur fel 'unedau lleol' (uned unigol o weithgarwch, megis ffatri) a all fod yn gysylltiedig â menter, yn ôl UK Business Count

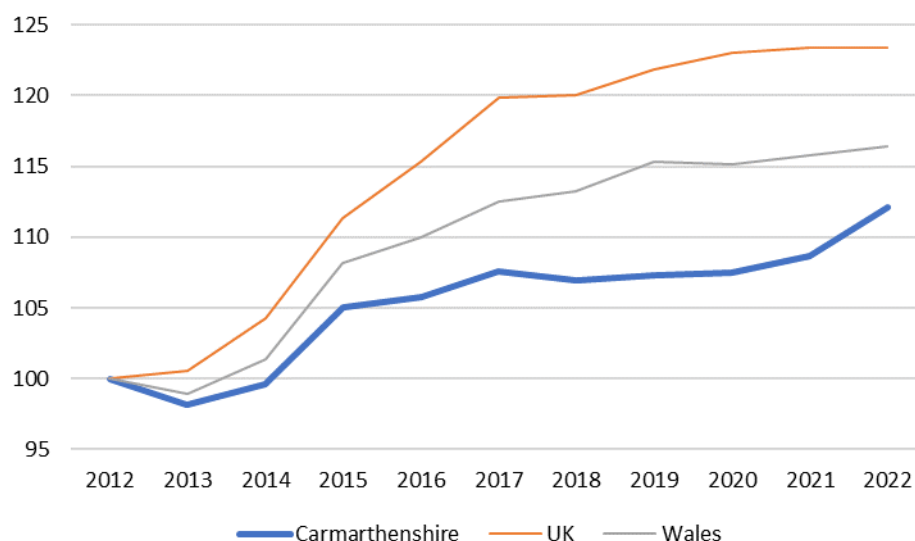
Mawr (250+)	20	0.2	0.4	0.4
Cyfanswm	9,510	100	100	100

Ffynhonnell: SYG; UK Business Count

Twf a dwysedd stoc busnes

3.28 Mae stoc busnes Sir Gaerfyrddin wedi tyfu dros y degawd diwethaf, er yn arafach nag yng Nghymru neu'r DU.

Ffigur 3.7: Mynegai o gyfanswm twf stoc busnes (2012=100)

Ffynhonnell: SYG, UK Business Count (cyfrif unedau lleol)

3.29 O ystyried strwythur maint y stoc busnes cyffredinol (ym mhob daearyddiaeth), microffentrau sy'n gyfrifol am y rhan fwyaf o'r cynnydd. Fel mewn mannau eraill, bu twf cryfach mewn microfusnesau nag mewn mentrau canolig neu fwy, gyda data Sir Gaerfyrddin yn nodi gostyngiad bach yn nifer y cwmnïau mwy⁴¹.

Tabl 3.6: Cyfradd twf cyfansawdd flynyddol deng mlynedd o stoc menter, 2012-22

	Sir Gaerfyrddin	Cymru	DU
Micro (0 i 9)	1.2%	1.7%	2.3%
Bach (10-49)	1.0%	0.9%	1.0%
Maint canolig (50-249)	0.3%	0.3%	0.7%
Mawr (250+)	-2.2%	0.5%	0.6%
Pob busnes	1.1%	1.5%	2.1%

⁴¹ Sylwer bod niferoedd o fewn UK Business Count wedi'u talgrynnu, felly gall newidiadau bach o fewn meintiau sampl bach gael eu gorliwio yn y data. Sylwer hefyd y gallai 'gostyngiad' ymddangosiadol yn nifer y cwmnïau mawr fod yn gysylltiedig â newidiadau mewn strategaeth fusnes (e.e. rhoi rhai swyddogaethau ar gontract allanol neu leihau nifer y cwmnïau), yn hytrach na cholli'r cwmni i'r economi leol.

- 3.30 Mae 'dwysedd menter' yn gymharol uchel yn Sir Gaerfyrddin. Yn 2020, roedd 819 o unedau menter lleol i bob 10,000 o bobl rhwng 16 a 64 oed (o gymharu â 768 yn y DU a 663 yng Nghymru). Mae dwysedd menter cymharol uchel yn tueddu i fod yn eithaf cyffredin mewn economïau gwledig, gan adlewyrchu'n rhannol y nifer uchel o fentrau yn y sector diwydiannau tir a amlygir uchod⁴², ond mae hefyd yn amlygu potensial entrepreneuraidd yn y sir. Fodd bynnag, mae cyfraddau hunangyflogaeth yn cyd-fynd yn fras â chyfartaledd y DU (er ychydig yn uwch nag ydynt ar gyfer Cymru).

Busnesau newydd a chyfraddau goroesi

- 3.31 Yn y pedair blynedd hyd at 2020, roedd cyfartaledd o 639 o fusnesau newydd yn cael eu dechrau bob blwyddyn yn Sir Gaerfyrddin⁴³. Mae cyfraddau cychwyn busnes ychydig yn is na chyfartaleddau'r DU a Chymru: rhwng 2017-20, roedd nifer y busnesau a ddechreuwyd yn cyfateb i gyfartaledd o 10.2% o gyfanswm y stoc busnes yn Sir Gaerfyrddin, o gymharu â 12% yng Nghymru a 12.6% yn y DU.
- 3.32 Mae cyfraddau goroesi yn Sir Gaerfyrddin yn cymharu'n ffafriol â chyfartaleddau Cymru a'r DU: o'r 665 o fusnesau a ddechreuwyd yn y sir yn 2016, roedd 45.9% yn dal mewn bodolaeth bedair blynedd yn ddiweddarach (o gymharu â 45.6% yng Nghymru a 43.1% yn y DU)⁴⁴.

Cyflogwyr mwy

- 3.33 Fel y nodir uchod, mae sylfaen fusnes Sir Gaerfyrddin yn canolbwyntio'n gryf ar fentrau bach a micro. Serch hynny, mae rhai cyflogwyr mwy yn y sir: yn ogystal â chyflogwyr mwy yn y sector cyhoeddus (fel GIG Cymru, yr awdurdod lleol a'r system addysg), mae cyflogwyr sector preifat mwy sydd wedi'u lleoli yn y sir yn cynnwys⁴⁵:

Tabl 3.7: Busnesau mawr yn Sir Gaerfyrddin⁴⁶

Cwmni	Disgrifiad	Lleoliad
Marelli Automotive Systems	Gweithgynhyrchwyr byd-eang systemau pwerwaith trydan a chydrannau modur ol eraill	Llanelli
Tinopolis	Cynhyrchu a dosbarthu gwaith teledu	Llanelli
Bwydydd Castell Howell Cyf	Cyfanwerthwr a chynhyrchydd gwasanaeth bwyd	Cross Hands
Dunbia	Proseswyr cig a chynhyrchwyr bwyd	Llanybydder

⁴² Gweler tystiolaeth gymharol ar gyfer Lloegr yn Defra (2022), Statistical Digest of Rural England: Businesses (https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1078695/Businesses_May_2022_final.pdf)

⁴³ SYG, Set Ddata Demograffeg Busnes

⁴⁴ SYG, Set Ddata Demograffeg Busnes

⁴⁵ Sylwer nad yw'r rhestr hon yn cynnwys cyflogwyr mawr yn y sector preifat sydd wedi'u lleoli y tu allan i'r sir ond sy'n gyflogwyr mawr ynddi (e.e. manwerthwyr lluosog a gwasanaethau ariannol manwerthu).

⁴⁶ Yn seiliedig ar gwmnïau'r Western Mail/ Business Live Wales 300, a thrafodaethau gyda Chyngor Castell-nedd Port Talbot ar ddatblygu Cynllun Adfer Economaidd Castell-nedd Port Talbot

Cwmni	Disgrifiad	Lleoliad
Olew dros Gymru	Cyflenwr tanwydd masnachol a domestig annibynnol	Caerfyrddin
Owens Group	Gwasanaethau logisteg a dosbarthu	Llanelli
JTG Holdings (Gravells)	Gwerthwr ceir	Cydweli
Dyfed Steels	Deiliaid stoc a phroseswyr dur	Llanelli
LBS Builders Merchants	Cyflenwyr adeiladwyr annibynnol	Rhydaman
Lonetree Ltd	Gweithredwr masnachfaint bwytai	Caerfyrddin
CK Supermarket Ltd	Cyfanwerthwr a manwerthwr	Llanelli
J&J Motors	Gwerthwr ceir	Cross Hands
Mitsui Components	Cynhyrchwr cydrannau ar gyfer y diwydiant modurol	Rhydaman
Morganstone Ltd	Gwasanaethau adeiladu	Llanelli
Tata Steel	Gweithgynhyrchwr pecynnu dur	Llanelli
Haydale	Cotladau a chymwysiaid graffin	Rhydaman
Magstim	Cynhyrchwr ysgogyddion magnetig i'w defnyddio mewn technoleg feddygol	Hendy-gwyn ar Daf
Tregroes Waffles	Gweithgynhyrchwr bwyd	Pont-Tyweli
Teddington Engineered Solutions	Gweithgynhyrchwr meginau a chymalau ehangu	Llanelli
Triton Cleantech	Technoleg puro dŵr	Llanelli

Ffynhonnell: Western Mail/ Business Live Top 300 (2020); Cyngor Sir Caerfyrddin; SQW

Twf uchel ac arloesi

- 3.34 Mae'r SYG yn diffinio busnesau 'twf uchel' fel y rhai sy'n dangos twf blynyddol cyfartalog o fwy nag 20% y flwyddyn, dros gyfnod o dair blynedd, wedi'i fesur drwy gyflogaeth⁴⁷. Rhwng 2015 a 2020, roedd nifer y busnesau yn Sir Gaerfyrddin a nodwyd fel 'twf uchel' drwy'r mesur hwn yn amrywio rhwng 20 a 25 (h.y. tua 0.2% o gyfanswm y stoc busnes). Mae'r gyfradd hon o fusnesau twf uchel o fewn y stoc gyffredinol yn is na chyfartaledd Cymru a'r DU.
- 3.35 Ar wahân, mae gwasanaeth data busnes Beauhurst yn tracio busnesau sy'n bodloni cyfres o drothwyon twf neu arloesi (er enghraifft, twf trosiant, buddsoddiad a sicrhawyd neu godi arian yn y sector cyhoeddus drwy Innovate UK neu gyrff tebyg). Yn 2021, traciodd Beauhurst 44 o gwmnïau yn Sir Gaerfyrddin. Roedd y rhain yn cynnwys rhai o'r busnesau y cyfeirir atynt uchod (Morganstone, Castell Howell, Gravells, Magstim, Teddington, ac ati), yn ogystal â nifer o gwmnïau llai. Yn sectoraidd, mae'r

⁴⁷ Mae twf hefyd yn cael ei fesur yn aml gan ddefnyddio trosiant, er bod set ddata Demograffeg Busnes y SYG yn defnyddio cyflogaeth fel y metrig.

rhestr yn eithaf amrywiol, gyda 14 yn gweithredu'n bennaf yn y sector gweithgynhyrchu a'r gweddill yn ymwneud ag ystod eang o weithgareddau⁴⁸.

- 3.36 Yn fwy cyffredinol, comisiynodd y Cyngor ei hun strategaeth arloesi yn 2021. Mae hon yn amlygu cyfleoedd ym maes cynhyrchu a chaffael bwyd cynaliadwy; datblygu potensial economaidd yr economi iechyd (yn gysylltiedig â datblygiad Pentre Awel yn Llanelli, Hwb iechyd a lles yng Nghaerfyrddin a chyfleoedd ar gyfer rhwydwaith ehangach o gyfleusterau 'labordy byw' ar draws y sir), a chynyddu'r nifer isel sy'n manteisio ar dechnolegau carbon-isel, gan gynnwys datblygu synergeddau rhwng gwastraff, ynni a gweithgynhyrchu. Ystyrir rhai o'r rhain ymhellach yn y bennod nesaf, wrth edrych ar y cyfleoedd a allai fod yn sail i senario a arweinir gan dwf cyflogaeth yn y dyfodol ar gyfer y sir.

Crynodeb

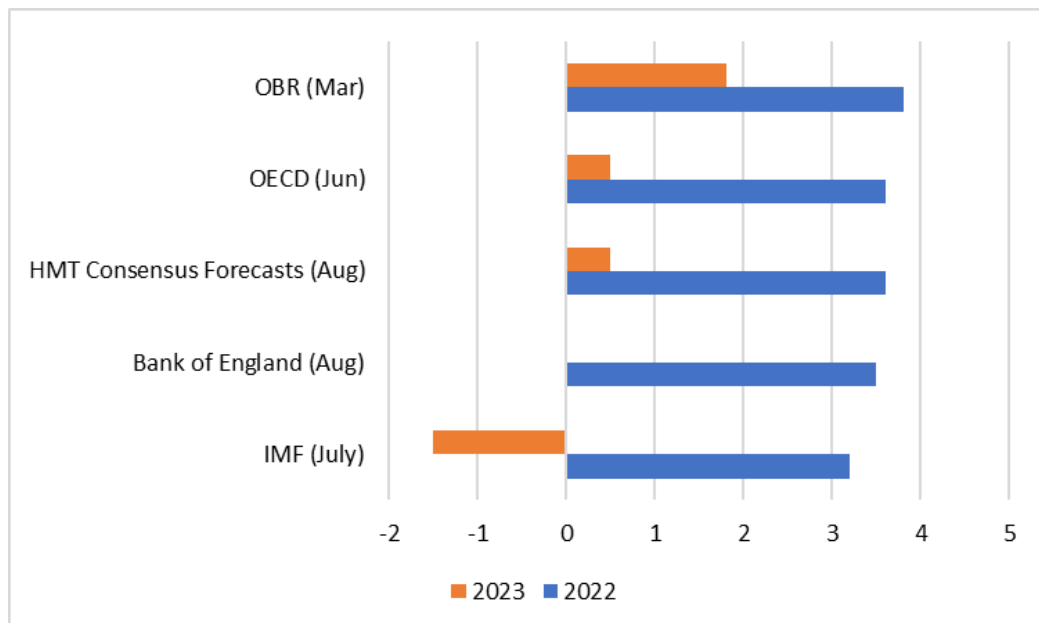
- 3.37 Mae cynhyrchiant yn Sir Gaerfyrddin yn gymharol wan, ac mae twf allbwn wedi bod yn arafach yn y blynyddoedd diwethaf nag yng ngweddill Cymru a'r DU. Fodd bynnag, mae twf swyddi wedi bod yn gryf, gyda chyfartaledd blynyddol o rhwng 357 a 431 o swyddi ychwanegol net yn cael eu creu yn y sir rhwng 2006 a 2019. Mae hyn yn debyg i gyfradd twf swyddi yng ngweddill Cymru a'r DU.
- 3.38 Mae gan y sir grynodiadau cymharol gryf o gyflogaeth ym meysydd amaethyddiaeth, gweithgynhyrchu (yn enwedig gweithgynhyrchu bwyd a'r sector modur), iechyd a gofal cymdeithasol a gweinyddiaeth gyhoeddus, gyda chynrychiolaeth gymharol is mewn busnes a gwasanaethau proffesiynol sy'n cael eu dominyddu gan y sector preifat. Yn y blynyddoedd diwethaf, mae'r twf cryfaf mewn cyflogaeth wedi bod ym meysydd gweithgynhyrchu ac iechyd, gyda thwf cryf pellach mewn gwasanaethau busnes a lletygarwch. O fewn y sir, mae cyflogaeth wedi'i chrynhof'n arbennig o amgylch y tair prif dref a Cross Hands, gyda chrynodiadau llai ar draws y rhwydwaith o drefi marchnad.
- 3.39 Mae stoc busnes Sir Gaerfyrddin yn cael ei ddominyddu gan fentrau bach a micro (i raddau ychydig yn fwy na chyfartaleddau Cymru a'r DU), er bod rhai cyflogwyr mwy o faint â phresenoldeb yn y sir, yn enwedig yn y sector cyhoeddus a gweithgynhyrchu. Fodd bynnag, mae dadansoddiad o'r cwmnïau hynny a gafodd eu tracio am arwyddion o arloesi a photensial twf uchel yn dangos amrywiaeth sectoraidd ehangach.

⁴⁸ Beauhurst; dadansoddiad SQW 2021

4. Twf Swyddi yn y Dyfodol

- 4.1 Gan adeiladu ar y dadansoddiad cynharach, mae'r bennod hon yn ystyried potensial Sir Gaerfyrddin ar gyfer twf economaidd, gan edrych ar draws cyfnod y cynllun newydd hyd at 2033. Mae'n dechrau gydag adolygiad 'o'r brig i lawr' o'r sefyllfa 'llinell sylfaen', gan dynnu ar ystod o ragolygon econometrig annibynnol a chymharu'r rhain â'r tueddiadau diweddar a amlinellir ym Mhennod 3. Yna mae'n cymryd golwg 'o'r gwaelod i fyny', gan ystyried potensial Sir Gaerfyrddin o safbwynt strategaethau lleol presennol, buddsoddiadau mawr wedi'u cynllunio neu fuddsoddiadau posibl, a safbwyntiau rhanddeiliaid. Yn seiliedig ar yr ystod hon o safbwyntiau, mae'r adran olaf yn nodi senario twf amgen, 'a arweinir gan fuddsoddiad' sy'n ategu'r rhagolwg llinell sylfaen.
- 4.2 Paratowyd yr asesiad hwn yng nghyd-destun rhagolygon economaidd tymor byr i ganolig ansicr iawn, sydd wedi newid yn sylweddol ers diweddariad 2020/21 i Astudiaeth Economaidd y Ddwyr Sir. Er bod adferiad economaidd cryf wedi bod o'r pandemig Covid-19 (gyda thwf cymharol gryf i'w ddisgwyl yn 2022, sy'n adlewyrchu'r 'adlam' parhaus ar ôl Covid), mae perygl o ddirwasgiad yn 2023, yn gysylltiedig â phwysau chwyddiant a'r argyfwng ynni parhaus a rhyfel yn yr Wcráin. Dros y tymor hwy, mae'r Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol (OBR) yn rhagweld cynhyrchiant cymharol wan a thwf cyflog real hyd at 2026. Fodd bynnag, mae tyndra'r farchnad lafur a diweithdra isel y cyfeirir ato ym Mhennod 3 yn debygol o barhau.

Ffigur 4.1: Ystod o ragolygon tymor byr y DU (twf real mewn CDC blwyddyn ar ôl blwyddyn)

Ffynhonnell: PwC, UK Economic Outlook (Medi 2022)

- 4.3 Dylid cadw'r ansicrwydd hwn mewn cof wrth ystyried yr holl ragolygon a senarios a gyflwynir yn yr adran hon. Dylid nodi hefyd bod yr addasiadau a ddefnyddiwyd i ddeall goblygiadau posibl buddsoddiadau seiliedig ar brosiectau a nodwyd wedi'u seilio ar y

wybodaeth orau ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, ond y byddant yn dibynnu ar amodau'r farchnad ac, mewn rhai achosion, ymrwymïadau cyllid parhaus y sector cyhoeddus.

Rhagolygon llinell sylfaen

Cyflwyno'r rhagolygon llinell sylfaen

4.4 Fel man cychwyn ar gyfer dadansoddi, cafwyd tri rhagolwg econometrig llinell sylfaen cyfoes gan y prif ddarparwyr:

- Experian, yn benodol y rhagolwg a ryddhawyd ym mis Gorffennaf 2022, gydag iteriad cynharach wedi cael ei ddefnyddio yn Astudiaeth Economaidd y Ddwyr Sir;
- Cambridge Econometrics (Mawrth 2022);
- Oxford Economics (Gorffennaf 2022).

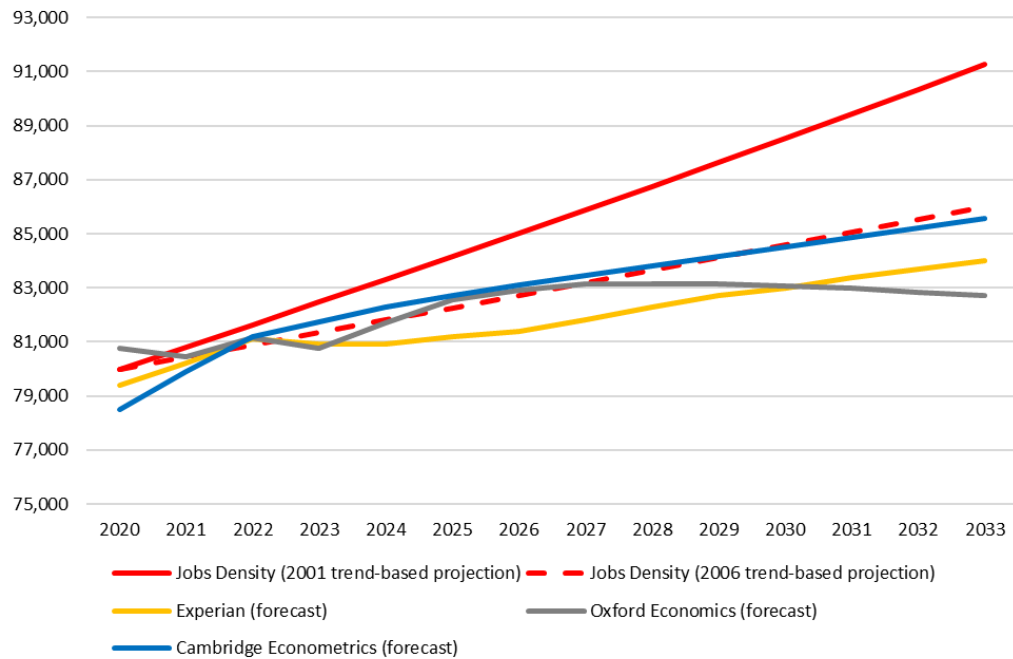
4.5 Mae'r rhagolygon hyn yn cymryd golwg hirdymor ar dwf cyflogaeth yn y dyfodol, yn seiliedig ar dybiaethau sy'n deillio o ddata byd-eang a chenedlaethol, ac yn ystyried y potensial ar gyfer 'uchelbwyntiau ac iselbwyntiau' dros y cylch economaidd⁴⁹. Dylid nodi nad yw'r un o'r rhagolygon yn rhoi ystyriaeth i amgylchiadau lleol yn Sir Gaerfyrddin: y cyfan y maent yn ei wneud yw darparu meincnod sy'n deillio'n genedlaethol y gellir ei ddefnyddio i driongli data a safbwyntiau lleol.

4.6 Mae'r tri rhagolwg yn rhagweld twf swyddi yn Sir Gaerfyrddin. Rhwng 2020 a 2033, mae Cambridge Econometrics yn rhagweld tua 7,086 o swyddi ychwanegol (sy'n cyfateb i 545 o swyddi'r flwyddyn), tra bod Experian yn rhagweld tua 4,600 (354 y flwyddyn). Mae rhagolygon Oxford Economics ychydig yn fwy pesimistaidd, gan amcanestyn twf hyd at 2028 ac yna lleihad graddol mewn swyddi wedi hynny, gan arwain at dwf o 1,941 hyd at 2033 (149 y flwyddyn). Nid yw'r gwahaniaeth hwn rhwng y rhagolygon yn unigryw i Sir Gaerfyrddin, ac mae'n adlewyrchu'r tybiaethau twf poblogaeth a wnaed gan y darparwyr rhagolygon.

4.7 Mae Ffigur 4.2 drosodd yn cymharu'r tair set o ragolygon hyd at 2033. Mae'r siart hefyd yn cynnwys y duedd hanesyddol o ran swyddi (yn seiliedig ar y set ddata Dwysedd Swyddi) a ragamcanir ar gyfer data 2001-20 a 2006-20.

⁴⁹ Sylwer bod y tri wedi'u paratoi yn dilyn ymadawiad y DU â'r Undeb Ewropeaidd a phandemig Covid-19, er ar adeg pan oedd yr argyfwng ynni presennol yn datblygu.

Ffigur 4.2: Cymhariaeth o'r rhagolygon a'r tueddiadau o ran swyddi yn Sir Gaerfyrddin

Ffynhonnell: SYG, Cambridge Econometrics, Experian, Oxford Economics; dadansoddiad SQW

- 4.8 Fel y mae Ffigur 4.2 yn dangos, mae'r duedd ers 2006 yn cyd-fynd yn fras ag amcanestyniadau mwy 'optimistaidd' y tai rhagolygon, er bod y duedd hirdymor o 2001 yn dangos twf sylweddol uwch⁵⁰.

Rhagolygon ar gyfer sectorau unigol

- 4.9 Mae'r tri rhagolwg llinell sylfaen wedi'u dadgyfuno i wahanol lefelau o ronynnedd sectoraidd, ond mae eu cydgrynhoi i set gyffredin o grwpiau sector lefel uchel yn caniatáu cymhariaeth o ragolygon sector, a nodir yn Nhabl 4.1 drosodd.

⁵⁰ Nid yw'r darlun yn Sir Gaerfyrddin yn anarferol yn hyn o beth: mae cyflogaeth deiliedig ar dueddiadau ers 2001 (dechrau'r gyfres amser Dwysedd Swyddi) hefyd yn uwch na'r hyn a ragwelwyd o ran cyflogaeth mewn awdurdodau lleol cyfagos, er bod y rhagolygon yn ystyried tueddiadau tymor hwy, gan ganiatáu ar gyfer newid cylchol.

Table 4.1: Rhagolwg blynyddol o dwf swyddi, fesul sector

Diwydiant	Twf swyddi blynyddol, 2020-33		
	Cambridge Econometrics	Experian	Oxford Economics
Amaethyddiaeth; mwyngloddio a chwarela	-54	-62	-52
Gweithgynhyrchu	-48	0	-132
Trydan, nwy a dŵr	-4	0	-5
Adeiladu	51	62	26
Manwerthu a chyfanwerthu	-37	-23	17
Cludiant a storio	23	15	0
Llety a gwasanaeth bwyd	137	131	62
Gwybodaeth a chyfathrebu	44	0	6
Busnes a gwasanaethau eraill	206	77	112
Llywodraeth a gwasanaethau cyhoeddus	227	154	115
Cyfanswm, pob diwydiant	545	354	149

Ffynhonnell: Cambridge Econometrics, Experian, Oxford Economics; dadansoddiad SQW

4.10 Cymharu twf ar draws y prif grwpiau sector:

- Mae'r tri rhagolwg yn rhagweld twf mewn **gwasanaethau cyhoeddus** (gweinyddiaeth gyhoeddus, iechyd ac addysg). Mae'r sectorau hyn wedi gweld twf cymharol gryf yn y blynyddoedd diwethaf: rhwng 2006-19, roedd gwasanaethau cyhoeddus yn cyfrif am tua 25% o gyfanswm twf net swyddi (yn seiliedig ar y set ddata Cyflogaeth yn y Gweithle). Er gwaethaf pwysau ar gyllid cyhoeddus yn y blynyddoedd diwethaf, mae galw hirdymor cynyddol am iechyd a gofal cymdeithasol (yn arbennig) yn cael ei gydnabod yn eang ac mae cyflogaeth yn debygol o fod yn wydn.
- Rhagwelir twf cryf hefyd mewn **gwasanaethau busnes**. Mae hyn yn cwmpasu ystod eang o weithgareddau, gyda'r rhan fwyaf o'r twf mewn gweithgareddau proffesiynol, gwyddonol a thechnegol a gweinyddiaeth busnes a gwasanaethau cymorth, y ddau faes wedi gweld twf yn y blynyddoedd diwethaf, er o sylfaen fach o'i gymharu ag economi'r DU. O fewn y categori 'gwasanaethau busnes' cyffredinol, disgwylir i gyflogaeth ym maes cyllid ac yswiriant (sydd eisoes yn sector cymharol fach yn Sir Gaerfyrddin) ostwng.

- Disgwylir i **llety a gwasanaeth bwyd** dyfu'n gryf. Mae hyn yn adlewyrchu'r duedd hanesyddol, a chryfderau (a photensial) Sir Gaerfyrddin o ran lletygarwch a'r economi ymwelwyr⁵¹.
- Disgwylir i'r diwydiant **adeiladu** fod yn fywiog, yn wahanol i'r colledion diweddar yn y sector yn lleol, ond yn adlewyrchu tueddiadau cenedlaethol.
- Mae'r darlun ar gyfer **gweithgynhyrchu** yn fwy negyddol, gyda Cambridge Econometrics ac Oxford Economics yn rhagweld gostyngiad mewn swyddi hyd at 2033, ac Experian yn rhagweld dim twf. Mae hyn yn wahanol i berfformiad swyddi cryf sector gweithgynhyrchu Sir Gaerfyrddin yn 2006-20, er, fel y nodwyd ym Mhennod 3, mae twf cyflogaeth wedi lleihau ers 2015. Mae'r gostyngiad yn yr rhagolwg yn gyson â'r rhagolygon a nodir yn y diweddariad i Astudiaeth Economaidd y Ddwy Sir, sy'n nodi risgiau cysylltiedig â rhai diwydiannau 'traddodiadol'⁵² ac effaith bosibl Brexit ar sector gweithgynhyrchu rhyngwladol y DU sy'n canolbwyntio'n sylweddol ar allforio. Mae hefyd yn adlewyrchu rhagolygon ar gyfer Cymru a'r DU, er bod cyflogaeth gweithgynhyrchu ledled y DU wedi bod yn fwy gwydn na'r disgwyl yn y blynyddoedd diwethaf.
- Mae'r rhagolygon ar gyfer **amaethyddiaeth** hefyd yn negyddol ar y cyfan, eto'n adlewyrchu'r darlun cenedlaethol (er bod y sector yn llawer mwy sylweddol yn Sir Gaerfyrddin nag mewn mannau eraill yng Nghymru a'r DU) ac ansicrwydd penodol i'r sector, gan gynnwys yr oedi wrth drosglwyddo i gymorthdaliadau newydd ar gyfer ffermydd o 2025.
- Disgwylir hefyd i weithgarwch **manwerthu a chyfanwerthu** ddirywio ar ddau o'r rhagolygon (gydag Oxford Economics yn amcanestyn twf cymedrol). Mae hyn yn gyson â'r crebachiad diweddar mewn cyflogaeth manwerthu, sy'n gysylltiedig â newidiadau strwythurol sy'n effeithio ar y diwydiant (ac, yn lleol, gan ysgogi ffocws polisi mawr yn Sir Gaerfyrddin ynghylch ddyfodol tair prif canol tref y sir).

Cyrraedd rhagolwg llinell sylfaen rhesymol

- 4.11 Mae'n amlwg o'r siart yn Ffigur 4.1 bod y taflwybr a ragamcanwyd gan Oxford Economics yn wahanol i'r ddau ragolwg arall, ac â'r duedd hanesyddol ddiweddar. Mae rhagolygon Experian a Cambridge Econometrics yn dilyn cyfeiriad tebyg – gyda Cambridge yn cyfateb yn agos i dueddiadau cyfradd twf 2006-20, ac Experian yn rhagweld lefelau ychydig yn is o dwf blynyddol yn gyffredinol.
- 4.12 Gan fod rhagolwg Experian yn cynrychioli pwynt canol y tri, ac o ystyried gwerth cysondeb â'r rhagolygon gan Experian a ddefnyddiwyd yn Astudiaeth Economaidd y Ddwy Sir, mae SQW o'r farn y dylid defnyddio rhagolygon Experian fel yr 'achos sylfaenol'. Wrth gefnogi'r farn hon ac edrych ar y dadansoddiad lefel sectoraidd, gellir gweld bod 'gwastatau' cyflogaeth mewn gweithgynhyrchu yn rhagolwg Experian yn agosach at y duedd ddiweddar na'r gostyngiadau sylweddol yn niferoedd swyddi a ragwelir ar y ddwy linell sylfaen arall. Fodd bynnag, dylid hefyd ystyried dewisiadau

⁵¹ Fel y nodwyd ym Mhennod 3, mae perfformiad cyflogaeth diweddar y sector llety a gwasanaeth bwyd wedi'i 'ddal yn ôl' braidd yn y data gan ostyngiad yn nifer swyddi gweithwyr yn 2019/20 – canlyniad tebygol i Covid-19, ac efallai y byddwn yn rhagweld adlam pan fydd y datganiad data nesaf yn cael ei gyhoeddi.

⁵² Er enghraifft dur, o gofio presenoldeb Tata yn Llanelli, er bod amlygiad Sir Gaerfyrddin yn llawer is nag mewn rhannau eraill o Dde-orllewin Cymru.

amgen i'r rhagolwg sylfaenol hwn yng ngoleuni tystiolaeth leol ehangach, yn enwedig o ystyried amrywiaeth y rhagolygon gyda pherfformiad lleol diweddar. Mae'r adran ganlynol felly'n ystyried y rhagolygon ar gyfer twf yng ngoleuni strategaeth economaidd Sir Gaerfyrddin, prosiectau a buddsoddiadau mawr a ragwelir a safbwyntiau rhanddeiliaid.

Rhoi cyfrif am fuddsoddiad ac uchelgais

Strategaethau twf economaidd

- 4.13 Mae amgylchedd strategol cadarnhaol ar gyfer twf yn Sir Gaerfyrddin. Cyhoeddwyd *Trawsnewidiadau, Cynllun Adfywio Strategol* y Cyngor yn 2015 ac mae'n rhagddyddio Astudiaeth Economaidd y Ddwy Sir (yn ogystal â digwyddiadau mawr Brexit a'r pandemig Covid a dyfodiad rhai prosiectau mawr, megis Pentre Awel)⁵³. Fodd bynnag, amlygodd fuddsoddiad yn y tair prif dref ac yn Cross Hands, yn ogystal â 'Llain Arfordirol Sir Gaerfyrddin', gan roi cyd-destun strategol ar gyfer nifer o ddatblygiadau mawr (megis Canolfan S4C Yr Egin) sydd wedi'u gwireddu ers hynny. Yn dilyn hynny, disgrifiodd **Symud Ymlaen yn Sir Gaerfyrddin**, a fabwysiadwyd gan weinyddiaeth flaenorol y Cyngor, adfywio fel ei 'brif *flaenoriaeth*' ac ail-gadarnhaodd yr ymrwymiad i gyflawni'r blaenoriaethau a nodir yn *Trawsnewidiadau*⁵⁴.
- 4.14 Yn ystod pandemig Covid-19 (ac yn dilyn y diweddariad i Strategaeth Economaidd y Ddwy Sir), comisiynodd y Cyngor **Gynllun Adfer a Chyflawni Economaidd** ar gyfer y sir. Er ei fod yn canolbwyntio ar heriau 'adfer' tymor byr, roedd y Cynllun hefyd yn pwysleisio'r angen i fynd i'r afael â gwendidau cynhyrchiant hirsefydlog Sir Gaerfyrddin, gan nodi'r angen i gynyddu cynhyrchiant ar draws pob sector o'r economi (drwy fuddsoddi mewn sgiliau a seilwaith) a chynyddu maint y '*sectorau cynhyrchiant uwch, cyflog uwch*'⁵⁵. Diffinnir y rhain yn fras yn y Cynllun fel '*gweithgynhyrchu uwch, diwydiannau creadigol, economi werdd, iechyd, gofal a gwyddor bywyd ac amaethyddiaeth a chynhyrchu bwyd*'.
- 4.15 Yn 2022, cyhoeddodd y Cyngor **Ddatganiad o Weledigaeth y Cabinet**, yn amlinellu blaenoriaethau'r weinyddiaeth newydd hyd at 2027⁵⁶. Bydd hwn yn sail i Strategaeth Gorfforaethol newydd y Cyngor yn ddiweddarach yn y flwyddyn. Mewn perthynas â'r nod o '*wneud ein cymunedau a'n hamgylchedd yn iach, yn ddiogel ac yn ffyniannus*', mae'r Datganiad yn cynnwys ymrwymiad i wireddu buddsoddiad sylweddol yn y tair prif dref (yn gysylltiedig â'r **Prif Gynlluniau Adfer ôl-Covid** y cyfeiriwyd atynt yn gynharach yn yr adroddiad hwn). Mae'r buddsoddiadau hyn yn cynnwys datblygiad Pentre Awel yn Llanelli (a ddisgrifir ymhellach isod) a phrosiect Hwb Caerfyrddin, yn ogystal â buddsoddiadau sy'n dod i'r amlwg drwy brif gynllun Rhydaman. Mae'r Datganiad o Weledigaeth hefyd yn ail-gadarnhau ymrwymiad y Cyngor i fuddsoddi yn y deg tref wledig yn y sir a'u hardaloedd cyfagos, ac yn hyrwyddo archwilio ail gam rhaglen 'Arfor' o fuddsoddi mewn datblygu economaidd cymunedol mewn ardaloedd gwledig lle mae'r Gymraeg yn gryf. Yn fwy cyffredinol, mae pwyslais yn y Datganiad o Weledigaeth ar ymdrechion i hyrwyddo caffael lleol a datblygu cadwyni cyflenwi.

⁵³ Cyngor Sir Gaerfyrddin (2015), *Trawsnewidiadau: Cynllun Adfywio Strategol* ar gyfer Sir Gaerfyrddin 2015-30

⁵⁴ Cyngor Sir Gaerfyrddin, *Symud Ymlaen yn Sir Gaerfyrddin: Y pum mlynedd nesaf*

⁵⁵ Owen Davies Consulting/ Cyngor Sir Gaerfyrddin (2021), *Cynllun Adfer a Chyflawni Economaidd Sir Gaerfyrddin*

⁵⁶ Cyngor Sir Gaerfyrddin (2022), *Datganiad Gweledigaeth y Cabinet 2022-27*

- 4.16 Yn rhanbarthol, mae Sir Gaerfyrddin yn elwa ar **Fargen Ddinesig Bae Abertawe** gwerth £1.3 biliwn, sy'n cefnogi twf economaidd yn Ne-orllewin Cymru drwy fuddsoddi mewn naw prosiect 'trawsnewidiol'. Mae buddsoddiad ym Mhentre Awel a datblygiad Yr Egin (sydd bellach wedi'i gwblhau) yng Nghaerfyrddin yn arbennig o berthnasol i Sir Gaerfyrddin. Mae'r sir hefyd yn elwa'n sylweddol o'r Rhaglen Seilwaith Digidol gwerth £55 miliwn (sy'n cynnwys ffocws ar wella mynediad band eang i gymunedau gwledig, yn ogystal â sicrhau cysylltedd ffibr llawn i leoliadau busnes allweddol), yn ogystal â'r Rhaglen Sgiliau a Thalentau ar draws y rhanbarth⁵⁷. Y tu hwnt i brosiectau penodol, mae Cyngor Sir Gaerfyrddin yn chwarae rhan flaenllaw mewn cefnogi rheolaeth gyffredinol y Fargen Ddinesig
- 4.17 Gan adeiladu ar y Fargen Ddinesig, yn gynnar yn 2022 cymeradwyodd partneriaid yn Ne-orllewin Cymru (gan gynnwys Cyngor Castell-nedd Port Talbot) **Gynllun Cyflawni Economaidd Rhanbarthol** (REDP) newydd ar gyfer De-orllewin Cymru. Mae'r REDP yn darparu fframwaith ar gyfer datblygu economaidd ar draws y rhanbarth, ac mae'n sail i'r **Fframwaith Economaidd Rhanbarthol** a fabwysiadwyd gan Lywodraeth Cymru ar y cyd â phartneriaid lleol⁵⁸. Mae'r Cynllun yn nodi tair 'cenhadaeth' i lywio strategaeth ranbarthol, sy'n canolbwyntio ar *'ddod yn arweinydd yn y DU ym maes ynni adnewyddadwy a'r economi sero net'*; *'adeiladu sylfaen fusnes gref, gydnerth sydd wedi'i gwreiddio' a 'thyfu a chynnal cynnig 'profiad' De Orllewin Cymru'*, gan gynnwys y cyfleoedd a gyflwynir gan yr economi ymwelwyr⁵⁹. Mae'r Cynllun Datblygu Gwledig a'r Fframwaith Economaidd Rhanbarthol yn rhoi'r cyd-destun strategol ar gyfer **Cyd-bwyllgor Corfforaethol newydd De-orllewin Cymru**, a sefydlwyd yn 2021 i roi strwythur rhanbarthol er mwyn sbarduno twf economaidd cynaliadwy a datblygiad strategol⁶⁰.
- 4.18 Mae nifer o strategaethau sectoraidd a thematig hefyd yn berthnasol i dwf economaidd yn Sir Gaerfyrddin. Mae'r rhain yn cynnwys:
- Mewn perthynas â datgarboneiddio ac ynni, mae **Strategaeth Ynni De-orllewin Cymru** (2021) yn cyflwyno'r cyfleoedd swyddi net y gellid eu cefnogi drwy newid yn y cymysgedd ynni⁶¹. Yn Sir Gaerfyrddin yn benodol mae'r rhain yn cynnwys cyfleoedd ym meysydd gwynt ar y tir ac ynni o wastraff, er y bydd y sir yn elwa o gapasiti alltraeth ehangach y rhanbarth a'r seilwaith ynni presennol.
 - Mewn perthynas â photensial economaidd yr economi ieched, mae **Canolbarth a Gorllewin Cymru Iachach** (yn dilyn *Cymru Iachach*, y strategaeth genedlaethol) yn rhoi cyd-destun strategol ar gyfer y ffocws buddsoddi sylweddol yn Sir Gaerfyrddin ar fuddsoddiad cydweithredol mewn ieched a gwyddorau bywyd⁶².

⁵⁷ Bargaen Ddinesig Bae Abertawe (<https://www.swanseabaycitydeal.wales/projects/supporting-innovation-and-low-carbon-growth/>)

⁵⁸ Llywodraeth Cymru (2021), Fframwaith Economaidd Rhanbarthol ar gyfer De-orllewin Cymru

⁵⁹ Awdurdodau Lleol De-orllewin Cymru (2022), Cynllun Cyflawni Economaidd Rhanbarthol De-orllewin Cymru

⁶⁰ Cyd-bwyllgor Corfforaethol De-orllewin Cymru (<https://democracy.carmarthenshire.gov.wales/mgCommitteeDetails.aspx?ID=378>)

⁶¹ Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru (2021), Strategaeth Ynni Ranbarthol De-orllewin Cymru

⁶² Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda, Canolbarth a Gorllewin Cymru Iachach: Ein Cenedlaethau'r Dyfodol yn Byw'n Dda

- Mewn perthynas â sector cynhyrchu bwyd sylweddol Sir Gaerfyrddin, mae Llywodraeth Cymru wrthi'n paratoi **Strategaeth Fwyd Gymunedol**, sy'n amlygu pwysigrwydd y sector bwyd o fewn yr economi sylfaenol, a'r cyfle ar gyfer cynyddu cynhyrchiant a chyflenwad bwyd o ffynonellau lleol⁶³.
- Yn olaf, mae amrywiaeth o strategaethau a baratowyd yn ddiweddar gan Llywodraeth Cymru yn berthnasol i rai o ddiwydiannau allweddol Sir Gaerfyrddin. Yn ogystal â'r rheini a amlygwyd uchod, mae'r rhain yn cynnwys y **Cynllun Gweithredu Gweithgynhyrchu**, gyda'i bwyslais ar gryfhau arweinyddiaeth a gwytnwch mewn busnesau gweithgynhyrchu bach a chanolig⁶⁴; a **Croeso i Gymru**, y strategaeth dwristiaeth genedlaethol, sy'n rhoi pwyslais ar wella ansawdd a gwariant gan ymwelwyr (yn gysylltiedig â'r ffocws ar yr 'economi profiad' yn y Cynllun Cyflawni Economaidd Rhanbarthol)⁶⁵.

Materion yr ochr gyflenwi

- 4.19 Amlygwyd dau fater allweddol yn yr ymgynghoriad. Yn gyntaf, mae'r **cyflenwad llafurlu** yn her sylweddol, mater a rennir â rhannau eraill o'r DU, yn enwedig yng nghyd-destun y cynnydd diweddar mewn anweithgarwch economaidd gan fod rhai gweithwyr wedi gadael y farchnad lafur wedi Covid⁶⁶. Ystyriwyd hyn yn rhannol fel mater ar raddfa'r farchnad lafur: gall cael cronfa ddigon mawr o lafur medrus o fewn economi wledig fod yn heriol, a soniodd un ymatebydd am ddatblygu ail gyfleuster ymhellach i'r dwyrain ar hyd coridor yr M4 i fanteisio ar gronfa lafur fwy. Ar y llaw arall, cydnabuwyd bod asedau ansawdd bywyd Sir Gaerfyrddin yn bwysig o ran cadw staff (ac o ran denu staff medrus hyn o ymhellach i ffwrdd). Cyfeiriwyd at dyndra'r farchnad lafur hefyd fel sbardun ar gyfer awtomeiddio⁶⁷.
- 4.20 Yn ail, mae **mynediad at eiddo** yn parhau i fod yn fater allweddol, fel yr adroddwyd yn Astudiaeth Economaidd y Ddwy Sir gynharach (ac mewn adroddiadau olynol yn edrych ar y farchnad eiddo masnachol yng Nghymru⁶⁸). Cyfeiriwyd at hyn yn arbennig mewn perthynas ag argaeledd stoc ar gyfer ehangu a mynediad at gyflenwad pŵer digonol.

Prosiectau buddsoddi economaidd

- 4.21 Yn y cyd-destun strategol hwn, mae'r Cyngor wedi cynorthwyo i nodi llif sylweddol o fuddsoddiadau newydd (a phosibl) yn Sir Gaerfyrddin, y gellid yn rhesymol ddisgwyl iddynt gael effaith gadarnhaol ar yr economi leol. Ni fydd y rhain wedi'u hystyried yn y rhagolygon econometrig 'o'r brig i'r bôn' a ddyfynnwyd yn gynharach, felly mae'n bwysig eu hystyried wrth ddatblygu senario twf arall a arweinir gan fuddsoddiad.

⁶³ Bwyd a Diod Cymru (2022), <https://businesswales.gov.wales/foodanddrink/community-food-strategy>

⁶⁴ Llywodraeth Cymru (2021), Dyfodol Gweithgynhyrchu i Gymru: Fframwaith Gweithredu

⁶⁵ Llywodraeth Cymru (2020), Croeso i Gymru: Blaenoriaethau i'r Economi Ymwelwyr, 2020-25

⁶⁶ Gweler dadansoddiad Llywodraeth Cymru o'r Arolwg o'r Llafurlu (Tachwedd 2022) (<https://gov.wales/labour-market-overview-november-2022>)

⁶⁷ Gweler hefyd BBC (Awst 2021), mae Covid wedi cyflymu awtomeiddio yng Nghymru (<https://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-58166015>). Mae'r angen am awtomeiddio diwydiannol a'r heriau sy'n gysylltiedig ag ef hefyd wedi'u nodi yn Cymru 4.0 – adolygiad Brown o ddigideiddio diwydiannol (2019) (<https://gov.wales/sites/default/files/publications/2019-09/delivering-economic-transformation-for-a-better-future-of-work.pdf>)

⁶⁸ SQW/ Llywodraeth Cymru (2020), Eiddo Masnachol: Dadansoddiad o'r farchnad ac ymyriadau posibl

Pentre Awel

- 4.22 Mae Pentre Awel yn fuddsoddiad ‘trawsnewidiol’ mewn pentref gwyddor bywyd a llesiant yn Llynnoedd Delta yn Llanelli. Drwy fuddsoddiad gwerth £200 miliwn (y ceir £40 miliwn ohono drwy Fargen Ddinesig Bae Abertawe), bydd y prosiect yn gweld ystod o asedau sy’n ymwneud ag iechyd yn cael eu datblygu, gan gynnwys canolfan hamdden (sydd i’w chwblhau yn 2024 fel cam cyntaf y datblygiad); addysg, ymchwil a datblygu busnes, gan gynnwys Canolfan Cyflenwi Clinigol ac Ymchwil a reolir gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda; datblygiad tai (gan gynnwys cynllun byw â chymorth); a lle i ehangu busnes. Yn y pen draw, rhagwelir y bydd cynllun Pentre Awel yn creu tua 1,200 o swyddi erbyn 2035, ym meysydd iechyd, hamdden ac ymchwil a datblygu⁶⁹.

Cross Hands

- 4.23 Mae Cross Hands yn lleoliad cyflogaeth strategol oddi ar yr A48 yn nwyrain Sir Gaerfyrddin. Mae eisoes yn cynnwys ‘parc bwyd’ sylweddol (gyda chyflogwyr mawr yn cynnwys Castell Howell), a pharc manwerthu a busnes defnydd cymysg. Mae lle i ddatblygu ymhellach yn Nwyrain Cross Hands (safle cyflogaeth strategol 10 hectar) a thrwy ddatblygiadau manwerthu a datblygiadau eraill yng Ngorllewin Cross Hands⁷⁰.

Gorllewin a De Caerfyrddin

- 4.24 Mae Gorllewin Caerfyrddin wedi’i nodi fel safle strategol defnydd cymysg yn y CDLI presennol. Ar hyn o bryd mae’n gartref i Ganolfan S4C Yr Egin (mae’r swyddi y tybiwn sy’n gysylltiedig eisoes wedi’u hymgorffori yn y rhagolygon llinell sylfaen). Mae cynigion wedi’u datblygu ar gyfer cyfnod pellach o ddatblygiad yn Yr Egin, yn gysylltiedig â thwf y diwydiannau creadigol yn lleol ac ehangu gweithgaredd Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant⁷¹. I’r de o Gaerfyrddin, mae safle Pibrlwyd ger Coleg Sir Gâr yn cynnig cyfle defnydd cymysg pwysig y mabwysiadwyd Canllawiau Cynllunio Atodol ar ei gyfer yn 2014, er nad yw datblygiad wedi’i dod i’r amlwg eto.

Buddsoddiadau economaidd allweddol eraill

- 4.25 Mae buddsoddiadau sylweddol eraill yn cynnwys:
- Cyflawni’r prif gynlluniau adfer economaidd ar gyfer **canol trefi** Caerfyrddin, Llanelli a Rhydaman. Yng Nghaerfyrddin, mae hyn yn cynnwys datblygu’r Hwb, canolfan fawr ar gyfer iechyd, hamdden a gweithgarwch diwylliannol, sy’n cael ei datblygu ar hyn o bryd. Yn Llanelli, mae ymdrechion sy’n gysylltiedig â buddsoddiad o’r fenter Trawsnewid Trefi a ffynonellau eraill yn ceisio cefnogi gweithgarwch masnachol ychwanegol yng nghanol y dref. Mae’r ‘deg tref’ hefyd yn ffocws ar gyfer buddsoddiad ar raddfa lai (er enghraifft ailddatblygiad presennol neuadd y farchnad yn Llandeilo).
 - Disgwyllir i ddatblygiadau **twristiaeth**, gan gynnwys gwesty newydd, amgueddfa ac amwynderau eraill ym Mhentywyn, agor yn nhymor y gwanwyn 2023. Mae buddsoddiadau eraill sy’n gysylltiedig â’r economi ymwelwyr yn cynnwys Llwybr

⁶⁹ Cyngor Sir Caerfyrddin (2020), Achos Busnes Llawn Pentre Awel

⁷⁰ Cyngor Sir Caerfyrddin (2022), Adroddiad y Cabinet

⁷¹ Cynllun Cyflawni Economaidd Rhanbarthol De-orllewin Cymru: Piblinell y Prosiect

Dyffryn Tywi, sy'n cysylltu Caerfyrddin â Llandeilo, ac sy'n cael ei ddatblygu ar hyn o bryd fel rhan o ddyhead Sir Gaerfyrddin i fod yn *'brifddinas beicio'r DU'*⁷².

- Cyfleoedd sy'n gysylltiedig â datblygu'r **economi gylchol ac ynni adnewyddadwy**, gan gynnwys potensial gweithgarwch gwastraff-i-ynni ac ailgylchu yn Nant-y-caws, i'r dwyrain o Gaerfyrddin.
- **Ysbyty 'gofal brys wedi'i gynllunio' strategol** arfaethedig, sy'n cael ei ystyried ar hyn o bryd gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda, i wasanaethu Sir Gaerfyrddin a Sir Benfro. Mae safleoedd yn cael eu hystyried yn Sanclêr a Hendy-gwyn ar Daf⁷³.

4.26 O safbwynt rhanbarthol, mae'n werth nodi dwy fenter fawr arall. Yn gyntaf, mae ymdrechion ar y gweill ar hyn o bryd i sicrhau dynodiad **Porthladd Rhydd** ar gyfer porthladdoedd De Orllewin Cymru ym Mhort Talbot a Dyfrffordd y Ddau Gleddau. Er ei bod yn annhebygol y bydd y rhain yn ymwneud yn uniongyrchol â dynodi safleoedd unigol yn Sir Gaerfyrddin, efallai y bydd y galw am safleoedd yn gorlifo i'r sir. Yn ail – ac yn ymwneud â dynodiad Porthladd Rhydd – ffurfiwyd **rhaglen Clwstwr Diwydiannol De Cymru (SWIC)** yn 2019 gyda chymorth Ymchwil ac Arloesi yn y DU i helpu i gynllunio llwybr i sero net ar gyfer sylfaen ddiwydiannol ac ynni sylweddol De Cymru, gan gynnwys gweithgynhyrchwyr Sir Gaerfyrddin⁷⁴.

Datblygu senario twf a arweinir gan fuddsoddiad amgen

4.27 Gan dynnu ar y cyd-destun strategol a thystiolaeth o fuddsoddiadau arfaethedig a phosibl a nodir uchod, mae senario twf arall a arweinir gan fuddsoddiad wedi'i ddatblygu, gan adeiladu ar ragolwg sylfaenol Experian.

Amcangyfrifon o dwf a arweinir gan fuddsoddiad

4.28 Er mwyn datblygu hyn, gwneir cyfres o addasiadau i'r rhagolwg llinell sylfaen i ddarparu ar gyfer amcangyfrif rhesymol o dwf a arweinir gan fuddsoddiad sydd naill ai eisoes wedi'i ymrwymo (ond heb ei gyflawni eto ac felly heb fod yn y llinell sylfaen) neu lle mae tebygolrwydd rhesymol o gyflawni - gan nodi bod hyn, fel y nodir uchod, yn ansicr. Mae cynyddrannau amcangyfrifedig yn cael eu plotio yn erbyn buddsoddiadau penodol a nodwyd ac wedi'u cysylltu â'r grwpiau sector tebygol lle mae cyflogaeth yn fwyaf tebygol o gael ei chynhyrchu. Dylid nodi bod hyn wedi'i seilio ar y debygoliaeth o fuddsoddiad posibl, a'r wybodaeth sydd ar gael ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, yn hytrach na thybiaethau o gapasiti safle ar gyfer twf.

4.29 Mae crynodeb o'r thybiaethau, fesul sector, wedi'i nodi isod.

⁷² Cyngor Sir Gaerfyrddin, Symud Ymlaen yn Sir Gaerfyrddin: Y pum mlynedd nesaf

⁷³ Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda (2022), <https://hduhb.nhs.wales/news/press-releases/three-potential-hospital-sites-for-public-consultation/>

⁷⁴ Gweler **SWIC**

Tabl 4.2: Addasiadau i'r llinell sylfaen

Sector	Sylwebaeth	Addasiad i'r llinell sylfaen
Llety, gwasanaeth bwyd a hamdden	Twf cryf yn ddiweddar, a sector pwysig gyda chyd-destun polisi cefnogol. Cysylltiadau agos â'r economi wledig a rhai buddsoddiadau sylweddol yn dod i'r amlwg (e.e. Pentywyn; Llwybr Dyffryn Tywi). Mae twf uwch yn debygol, er y bydd mwy na thebyg wedi'i wasgaru yn hytrach na thrwy brosiectau mawr ac felly'n adlewyrchu'r cyd-destun economaidd presennol dim ond yn addasiad bychan y tu hwnt i dybiaeth y llinell sylfaen.	Tybio cynnydd graddol mewn swyddi ym Mhentywyn o 2023 (123×0.75 ychwanegedd = 92).
Amaethyddiaeth, coedwigaeth a physgota	Sector mawr mewn termau cymharol a chysylltiadau agos â'r economi ymwelwyr a'r sector gweithgynhyrchu bwyd. Noder fodd bynnag y risgiau sy'n gysylltiedig â phatrymau masnachu ôl-Brexit a'r gyfundrefn cymorth i ffermydd.	Dim newid
Adeiladu	Rhagolwg twf cymharol gryf (er sylwer ar y colledion diweddar)	Dim newid
Cyllid ac yswiriant	Sector bach yn Sir Gaerfyrddin ac yn ymateb yn bennaf i'r galw gan y boblogaeth leol	Dim newid
Gwybodaeth a chyfathrebu	Twf diweddar cadarnhaol, er ei fod yn gymharol fach yn Sir Gaerfyrddin o gymharu â chyfartaledd y DU. Potensial ar gyfer twf yn y cyfryngau/sector creadigol (cyfeirir at Yr Egin a buddsoddiadau cysylltiedig)	Tybio 60 o swyddi ychwanegol yn Yr Egin/ Gorllewin Caerfyrddin o 2024
Gweithgynhyrchu	Gwydn yn y blynyddoedd diwethaf. Rhai risgiau yn gysylltiedig â'r sector modur, er eu bod yn dibynnu ar y gallu i addasu i ddatgarboneiddio. Twf diweddar mewn gweithgynhyrchu bwyd, gyda rhai busnesau blaenllaw a lle i fuddsoddiad newydd sylweddol (e.e. Parth Twf Bwyd yn Cross Hands).	Tybiaeth Dwyrain Cross Hands - 590 o swyddi ychwanegol dros 10 mlynedd.
Gwasanaethau proffesiynol a gwasanaethau preifat eraill	Twf hanesyddol cryf. Buddsoddiad mawr yn y dyfodol ym Mhentre Awel, sydd wedi'i ymrwymo ac sydd â data rhagolygon swyddi cadarn	Tybio uchafswm o 1,600 o swyddi diwydiant ym Mhentre Awel yn unol â'r FBC, ynghyd â

		defnydd swyddfa Cross Hands (60 o swyddi o 2023)
Gwasanaethau cyhoeddus	Ymateb i'r galw gan y boblogaeth leol. Rhai buddsoddiadau mawr (e.e. ysbyty rhanbarthol newydd yng ngorllewin Sir Gaerfyrddin, a datblygu cyfleusterau Hwb yng Nghaerfyrddin a Cross Hands), ond mae'r rhain yn disodli'r cyfleusterau presennol neu'n ymateb i alw lleol drwy dwf yn y boblogaeth sydd eisoes yn y llinell sylfaen. Fodd bynnag, rhagwelwyd y byddai swyddi ymchwil a datblygu, sgiliau ac iechyd ym Mhentre Awel yn ychwanegol yn rhanbarthol	Tybio swyddi Ymchwil a Sgiliau a Gofal Iechyd ym Mhentre Awel yn unol â'r FBC (150 o swyddi mewn cyflwr sefydlog).
Cludiant a storio	Twf hanesyddol cymedrol; twf cymedrol yn cael ei ragweld. Yn gyffredinol nid yw'n lleoliad logisteg mawr, er y rhagwelir ehangu drwy'r 'fylltir olaf' a gweithrediadau sy'n gysylltiedig â'r sector cynhyrchu lleol yn cefnogi twf cymedrol.	Dim newid
Cyfleustodau	Sector bach - o bosibl ail-gydbwyso sylweddol o fewn y sector drwy ddatgarboneiddio/newid ynni (e.e. cyfleuster newydd posibl yn Nant-y-caws), ond cyflogaeth ychwanegol net cyfyngedig yn ôl pob tebyg	Dim newid
Cyfanwerthu a manwerthu	Rhagwelir dirywiad tebygol o ystyried y pwysau ar y sector manwerthu, er bod buddsoddiadau arfaethedig yn Cross Hands yn bosibl i wyrddroi hyn yn rhannol. Dylai dyheadau polisi hefyd gefnogi mwy o wytnwch canol trefi, er nad ydym wedi tybio hyn o ystyried yr ansicrwydd presennol yn y sector.	Tybio Gorllewin Cross Hands a Neuadd y Farchnad Llandeilo ag ychwanegedd o 75% $((350+45)*0.75 = 297$, o 2023 ac yn cynyddu dros amser.

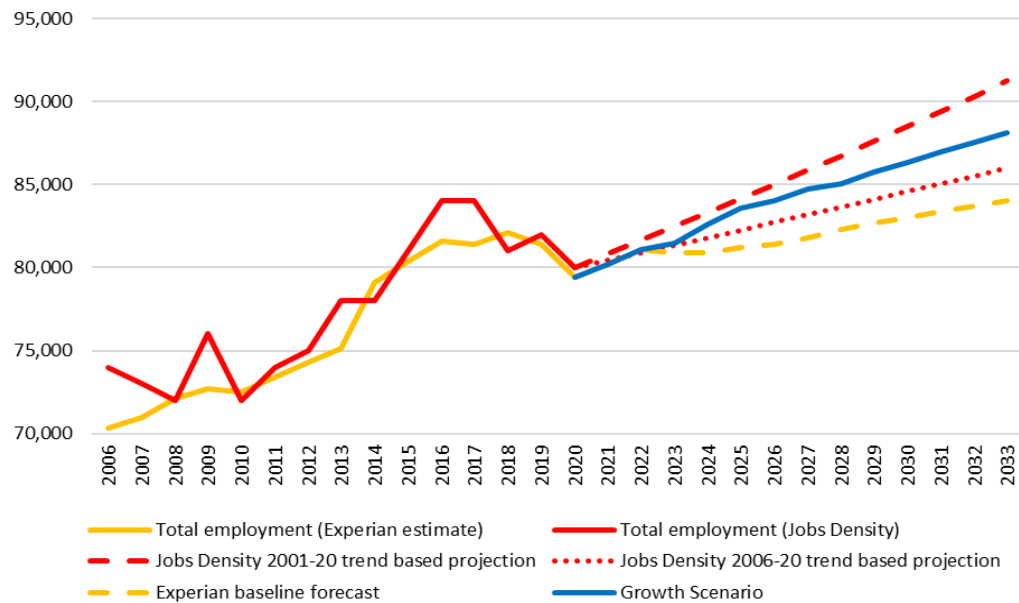
Ffynhonnell: SQW

- 4.30 Cymhwysir tybiaethau lluosydd i'r cynyddrannau ar 50% o'r amcangyfrifon seiliedig ar sector a dybiwyd gan y Ganolfan What Works⁷⁵.

⁷⁵ Pecyn Cymorth Effeithiau Lluosydd Canolfan Twf Economaidd What Works. Mae SQW wedi defnyddio cyfuniad o luosyddion amcangyfrifedig Canolfan What Works ar gyfer sectorau masnachadwy ac anfasnachadwy (h.y. lluosydd o 0.65).

- 4.31 Mae ystyried yr addasiadau hyn yn rhoi senario twf a arweinir gan fuddsoddiad o 674 o swyddi y flwyddyn hyd at 2033. Mae Ffigur 4.3 yn dangos hyn, ochr yn ochr â llinell sylfaen Experian a thuedd Dwysedd Swyddi hanesyddol seiliedig ar 2001 a 2006.

Ffigur 4.3: Llinell sylfaen, twf a arweinir gan fuddsoddiad a senarios tuedd

Ffynhonnell: Experian, dadansoddiad SQW

- 4.32 Mae gan y senario twf a arweinir gan fuddsoddiad drywydd sy'n uwch na'r rhagolwg llinell sylfaen ond sy'n gorwedd rhwng y ddau amcanestyniad hanesyddol sy'n seiliedig ar dueddiadau. Mae hyn yn ymddangos yn rhesymol yng nghyd-destun y dystiolaeth a gyflwynir yn yr adran hon a'r adran flaenorol, gan nodi natur ddyheadol y rhagolwg a'r cafeatau a ddogfennwyd ar ddechrau'r adran hon.

Crynodeb

- 4.33 Mae'r bennod hon yn cyflwyno senarios swyddi llinell sylfaen y dyfodol ar gyfer Sir Gaerfyrddin, sef rhwng 149 a 545 o swyddi ychwanegol y flwyddyn. O ystyried data tueddiadau hanesyddol, dadansoddiad sectoraidd o'r rhagolygon llinell sylfaen a chysondeb â rhagolygon blaenorol a baratowyd ar gyfer y sir, mae SQW wedi nodi rhagolygon Experian fel y llinell sylfaen a ffefrir, gyda rhagolwg o 354 o swyddi'r flwyddyn hyd at 2033.
- 4.34 Yna caiff rhagolygon llinell sylfaen Experian eu haddasu i roi cyfrif am fuddsoddiadau hysbys a/neu'n debygol o gael eu gwireddu yn y blynyddoedd i ddod ac a fydd yn creu cyflogaeth ychwanegol ond na fydd yn cael ei adlewyrchu yn y llinell sylfaen. Mae hyn yn creu 'senario twf a arweinir gan fuddsoddiad' o 674 o swyddi'r flwyddyn hyd at 2033.
- 4.35 Nid oes unrhyw addasiadau negyddol wedi'u gwneud i'r llinell sylfaen gan nad yw'r rhain yn hysbys ar hyn o bryd (h.y. mae'r senario a arweinir gan fuddsoddiad wedi'i addasu'n gyfan gwbl ar yr ochr gadarnhaol). Serch hynny, mae SQW yn nodi bod

ansicrwydd macro-economaidd sylweddol iawn, a allai fod â goblygiadau negyddol yn y tymor byr i ganolog. Mae hefyd yn nodi'r cyfyngiadau posibl ar gyflenwad y farchnad lafur, o ystyried diweithdra hanesyddol isel a thystiolaeth ddiweddar bod rhai gweithwyr yn gadael y farchnad lafur.

5. Yr Angen am Dai yn y Dyfodol

5.1 Yn unol â'r Llawlyfr, mae'r adran hon yn cyflwyno amrywiaeth o senarios heb eu cyfyngu er mwyn archwilio lefel yr angen am dai a allai godi yn Sir Gaerfyrddin⁷⁶ dros gyfnod y cynllun newydd (2018-33).

5.2 Wrth wneud hynny, mae'n ymateb i ddatganiad y Llawlyfr:

*"Mae lefel yr **angen heb ei gyfyngu** yn seiliedig ar y lefelau presennol o angen/galw ar adeg benodol, h.y. y sefyllfa bresennol/llinell sylfaen (cartrefi a swyddi). Bydd angen tystiolaeth i ddangos sefyllfa llinell sylfaen y cynllun"*⁷⁷

5.3 Mae Tabl 13 y Llawlyfr yn cyflwyno nifer o wahanol ystyriaethau sy'n ymwneud ag angen a chyflenwad, gyda'r rheini sy'n gysylltiedig ag angen yn cynnwys yn fras:

- Demograffeg;
- Ystyriaethau seiliedig ar dueddiadau, gan gynnwys cyfraddau adeiladu yn y gorffennol;
- Ystyriaethau seiliedig ar bolisi, gan gynnwys tybiaethau amgen ar faint aelwydydd a mudo yn ogystal â buddsoddiad economaidd.

5.4 Mae'r adran hon yn ystyried pob un o'r meysydd hyn, a hefyd yn adrodd yn gyson ar lefelau twf swyddi cysylltiedig lle mae'r Llawlyfr yn pwysleisio'r berthynas bwysig rhwng swyddi a chartrefi.

Amcanestyniadau demograffig swyddogol

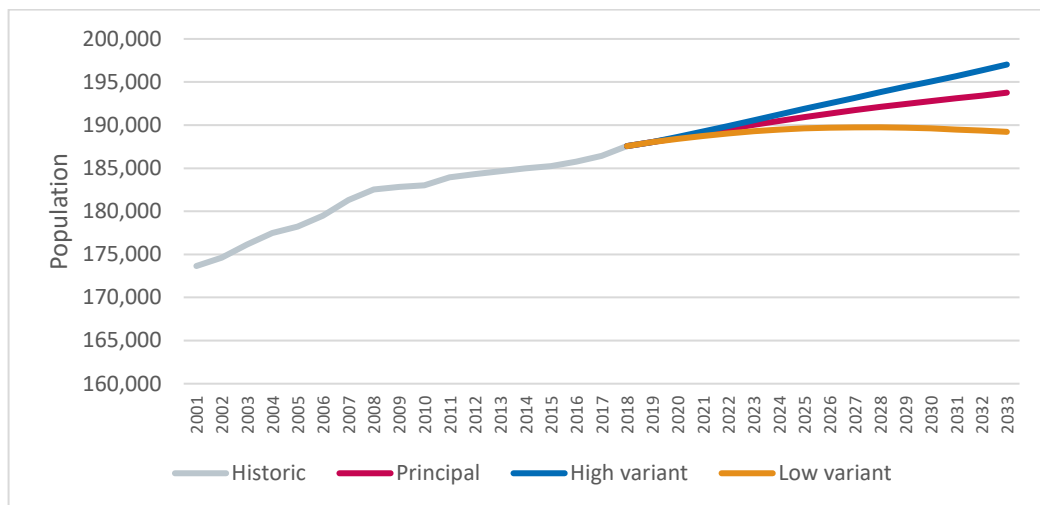
5.5 Ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, mae'r amcanestyniadau swyddogol diweddaraf sydd ar gael gan Lywodraeth Cymru yn seiliedig ar 2018. Mae'r prif amcanestyniad yn seilio'i dybiaethau i raddau helaeth ar y tueddiadau demograffig a gofnodwyd dros y pum mlynedd flaenorol, gan roi syniad o sut y gallai poblogaeth Sir Gaerfyrddin newid pe bai'r tueddiadau hyn yn parhau. Mae cyfres o amrywiadau ar gael hefyd, gan gynnwys amrywiadau "uchel" ac "isel" sy'n gwneud tybiaethau mwy optimistaidd a phesimistaidd ar ffrwythlondeb, disgwyliad oes a mudo o rannau eraill o'r DU.

5.6 Mae'r amcanestyniadau swyddogol hyn yn awgrymu y gallai Sir Gaerfyrddin ddarparu ar gyfer cymaint â 9,460 o drigolion ychwanegol rhwng 2018 a 2033, neu gyn lleied â 1,650. Mae'r prif amcanestyniad ychydig yn uwch na phwynt canol yr ystod hon ac yn awgrymu y gallai fod 6,197 o drigolion ychwanegol erbyn diwedd cyfnod y cynllun sy'n dod i'r amlwg.

⁷⁶ Mae pob senario yn ymwneud â Sir Gaerfyrddin gydan, gan gynnwys y rhan sydd o fewn Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog. Er hynny, fe'u hystyrir yn sail resymol ar gyfer CDLID sy'n eithrio'r ardal hon o ystyried mai dim ond 0.8% o gyfanswm poblogaeth y sir oedd yn cael ei gynnwys yn 2020, felly mae Edge Analytics yn credu y byddai ei ddileu yn fawr ddim effaith

⁷⁷ Llywodraeth Cymru (2020) Llawlyfr Cynlluniau Datblygu, Argraffiad 3, tud103

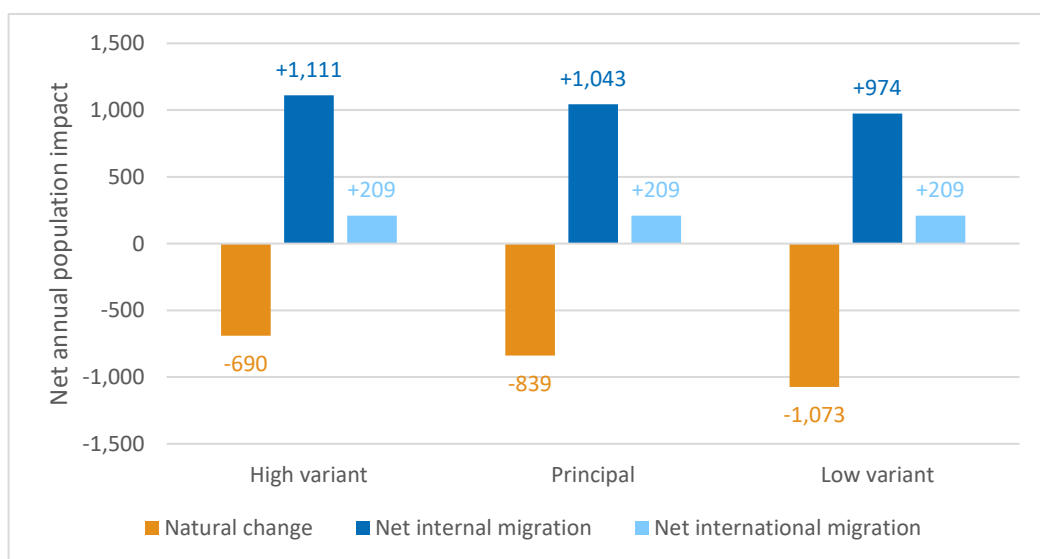
Ffigur 5.1: Amcanestyniadau Poblogaeth Swydddogol seiliedig ar 2018 ar gyfer Sir Gaerfyrddin

Ffynhonnell: Llywodraeth Cymru

- 5.7 Mae'r amcanestyniadau yn awgrymu y byddai twf poblogaeth yn cael ei ysgogi ym mhob achos gan fewnfudo net o rannau eraill o'r DU. Mae'r prif amcanestyniad yn caniatáu ar gyfer mewnlif net cyfartalog o tua 1,043 o bobl y flwyddyn, gan gynyddu i 1,111 y flwyddyn o dan yr amrywiad uchel – sy'n dal yn is na'r cyfartaledd dros y pum mlynedd diwethaf (1,265 y flwyddyn) – ac yn gostwng i 974 o dan yr amrywiad isel. Mae pob un yn gyson yn caniatáu ar gyfer mewnlif net o tua 209 o fudwyr rhyngwladol y flwyddyn, gyda'r dybiaeth hon heb fod yn amrywiol ac yn gyson â'r tueddiadau tymor byr a hirdymor a nodir yn adran 2. Rhagwelir y bydd marwolaethau yn uwch na genedigaethau ym mhob senario, gyda newid naturiol felly'n parhau i gael effaith negyddol gyson ar y boblogaeth sydd fwyaf amlwg o dan yr amrywiad isel.

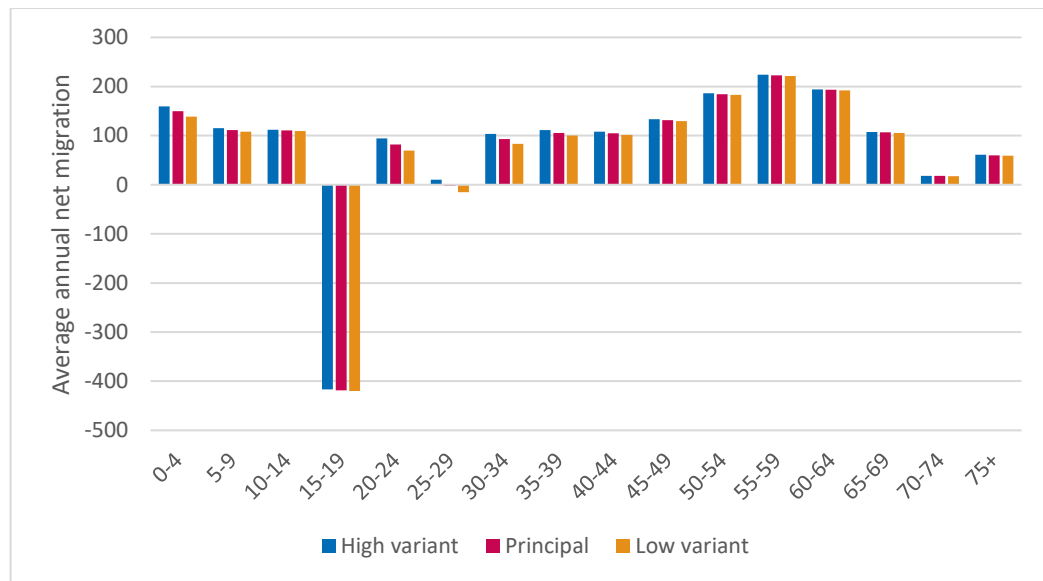
Ffigur 5.2: Elfennau Twf Poblogaeth Rhagamcanol (2018-33)

Ffynhonnell: Llywodraeth Cymru

- 5.8 Mae dadansoddiad gan Edge Analytics yn awgrymu y byddai proffil oedran ymfudwyr, yn fewnol ac yn rhyngwladol, yn debyg ym mhob senario. Yr all-lif net mwyaf fyddai'r rheini sydd rhwng 15 a 19 oed, a rhagwelir y bydd tua 420 yn fwy ohonynt yn gadael y sir ym mhob blwyddyn o gyfnod y cynllun nag a ddisgwylir i symud i'r cyfeiriad arall. Mae'r prif amcanestyniad seiliedig ar 2018 a'r amrywiad isel hefyd yn rhagweld all-lif net o'r rheini sydd rhwng 25 a 29 oed, er bod hyn yn fach iawn (2-15 person y flwyddyn) ac yn cael ei wrthdroi yn yr amrywiad uchel sy'n rhagamcanu mewnlif net o 10 o unigolion o'r fath bob blwyddyn.

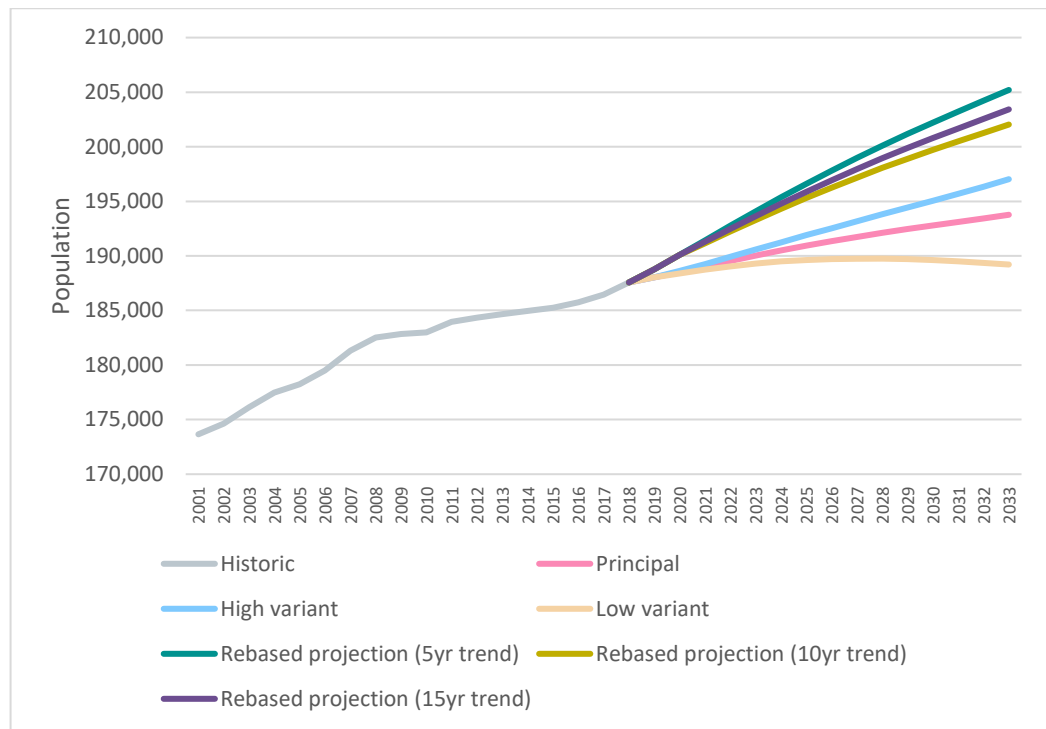
Ffigur 5.3: Ymfudo Net Rhagamcanol yn ôl Oedran (2018-33)

Ffynhonnell: Edge Analytics; Llywodraeth Cymru

- 5.9 Mae pob un o'r tair senario wedi'u seilio ar 2018, felly nid ydynt yn ystyried y ddwy flynedd ddilynol – a gynhwyswyd yn Ffigur 2.5 cynharach – pan amcangyfrifodd y Swyddfa Ystadegau Gwladol fod poblogaeth Sir Gaerfyrddin wedi parhau i dyfu.
- 5.10 Er hynny, gall Edge Analytics ail-sylfaenu'r prif amcanestyniad i gynnwys y ddwy flynedd ychwanegol hyn, gan symud ei gyfnod tueddiadau pum mlynedd ymlaen i bob pwrpas fel y disgrifir yn fanylach yn **Atodiad 1**. Mae hyn yn cynyddu lefel y twf a ragwelir yn y boblogaeth ac yn awgrymu y gallai Sir Gaerfyrddin fod â 17,635 o drigolion ychwanegol erbyn diwedd cyfnod y cynllun newydd, bron deirgwaith lefel y twf a awgrymwyd gan y prif amcanestyniad. Er hynny, mae ymestyn hyd y cyfnod tueddiad, drwy edrych ar y deg neu'r pymtheng mlynedd diwethaf i 2020 – yn hytrach na phump – yn ei leihau ychydig eto, gyda'r senarios hyn yn yr un drefn yn awgrymu y gallai'r sir gael 14,468 neu 15,854 o drigolion ychwanegol erbyn 2033.

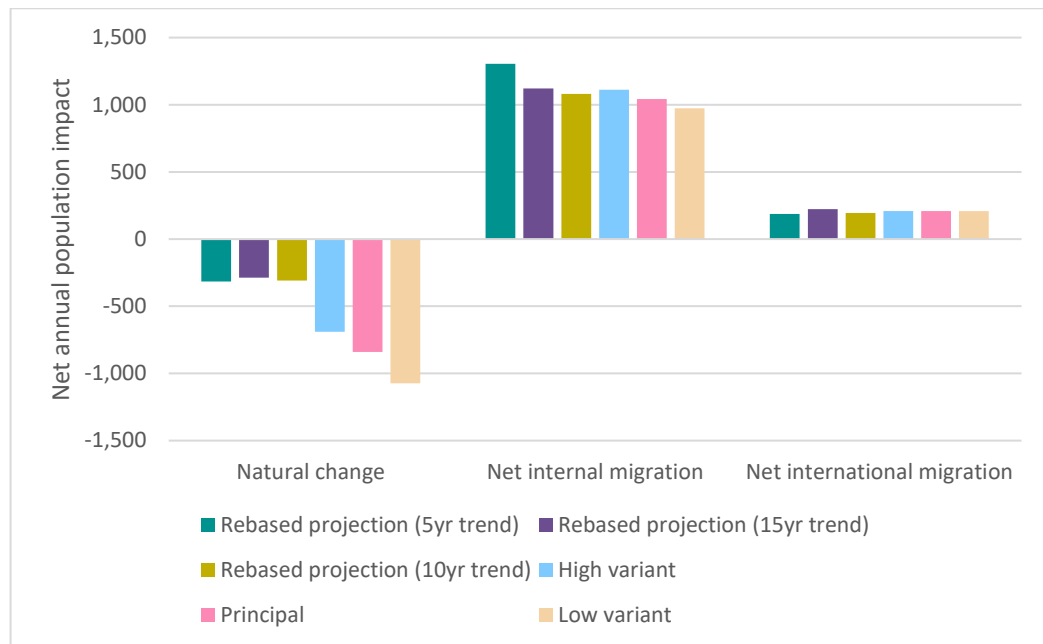
Ffigur 5.4: Effaith Ail-sylfaenu'r Prif Amcanestyniad Poblogaeth

Ffynhonnell: Llywodraeth Cymru; Edge Analytics

- 5.11 Mae'r amcanestyniadau ail-sylfaenu hyn yn rhagweld y bydd mwy o gydbwysedd rhwng genedigaethau a marwolaethau yn Sir Gaerfyrddin, o gymharu â'r amcanestyniadau swyddogol seiliedig ar 2018 a gafodd eu crynhoi yn Ffigur 5.2 yn gynharach. Byddai parhad yn y duedd a gofnodwyd dros y pum mlynedd diwethaf yn arbennig hefyd yn gweld mewnlif net mwy o fewnfudwyr o rannau eraill o'r DU, er y byddai hyn yn cael ei wrthbwysu'n rhannol gan fewnlif net llai o ymfudwyr rhyngwladol fel bod y mewnlif net cyffredinol - o tua 1,491 o bobl y flwyddyn - dim ond 170 o bobl yn fwy na'r disgwyl gan yr amrywiad uchel.

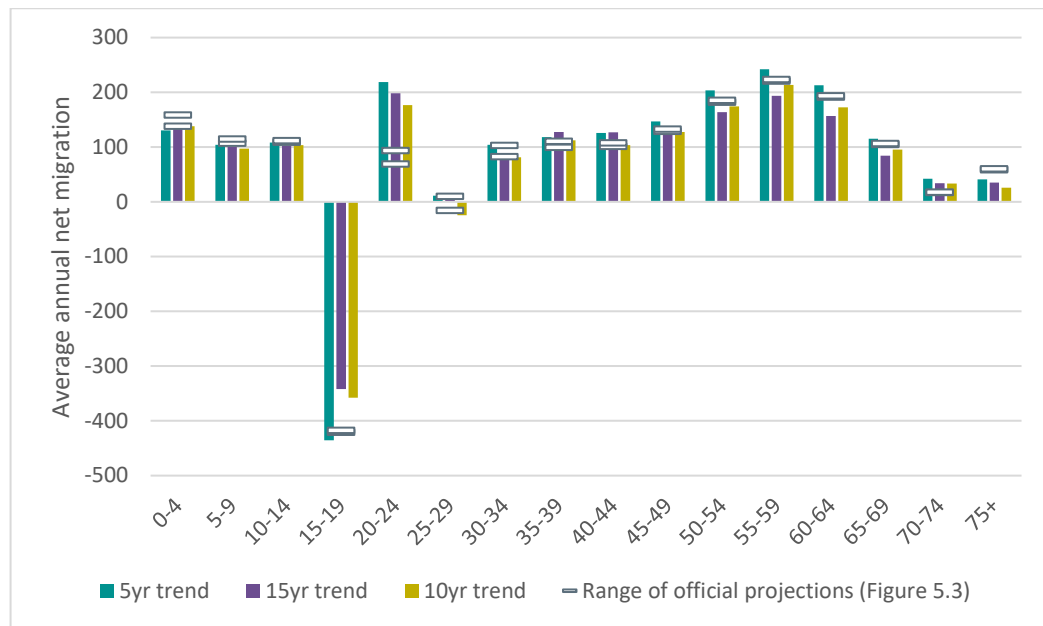
Ffigur 5.6: Elfennau Twf Poblogaeth Rhagamcanol (2018-33)

Ffynhonnell: Llywodraeth Cymru; Edge Analytics

- 5.12 Byddai'r mewnlif net o dan y senarios wedi'u hail-sylfaenu o broffil tebyg, o ran oedran, i'r hyn a awgrymir gan yr amcanestyniadau swyddogol ac a grynhoir yn flaenorol yn Ffigur 5.3. Mae pob un yn rhagweld all-lif net o'r rheini rhwng 15 a 19 oed a llif cymharol gytbwys o'r rheini rhwng 25 a 29 oed, fel y dangosir yn Ffigur 5.6 drosodd. Byddai'r mewnlifoedd net mwyaf ymhlith y rheini rhwng 20 a 24 oed – dros ddwywaith yr hyn a dybiwyd gan unrhyw un o'r amcanestyniadau swyddogol – a'r rheini sy'n 50 oed neu'n hŷn, lle mae'r mewnlif net rhagamcanol yn gyffredinol yn llai na'r hyn a ragwelwyd gan yr amcanestyniadau swyddogol ac eithrio pan fo tuedd pum mlynedd yn cael ei ddefnyddio.

Ffigur 5.7: Ymfudo Net Rhagamcanol yn ôl Oedran (2018-33)

Ffynhonnell: Edge Analytics

- 5.13 Mae'n bwysig cydnabod bod y senarios wedi'u hail-sylfaenu hyn, fel yr amcanestyniadau swyddogol, yn seiliedig ar amcangyfrifon poblogaeth sydd i'w hadolygu ar ôl i Gyfrifiad 2021 ganfod bod poblogaeth Sir Gaerfyrddin ychydig yn is na'r amcangyfrif blaenorol. Er bod hyn yn creu rhywfaint o ansicrwydd na fydd yn cael ei ddatrys yn llawn hyd nes y bydd amcangyfrifon diwygiedig ar gael yn y gwanwyn, nid yw o reidrwydd yn atal ystyriaeth bellach o'r twf yn y boblogaeth y gallai fod ei angen i gefnogi economi leol Sir Gaerfyrddin, fel y trafodir isod. Mae hyn oherwydd bod senarios o'r fath yn tybio bod atyniad trigolion o oedran gweithio i'r sir, neu eu colli, yn perthyn yn agosach i'r cyfleoedd cyflogaeth sydd ar gael yn y dyfodol, gan mai dyma'r prif ysgogwr newid yn hytrach na thueddiadau hanesyddol parhaus.

Senario a arweinir gan gyflogaeth – twf cyflogaeth llinell sylfaen

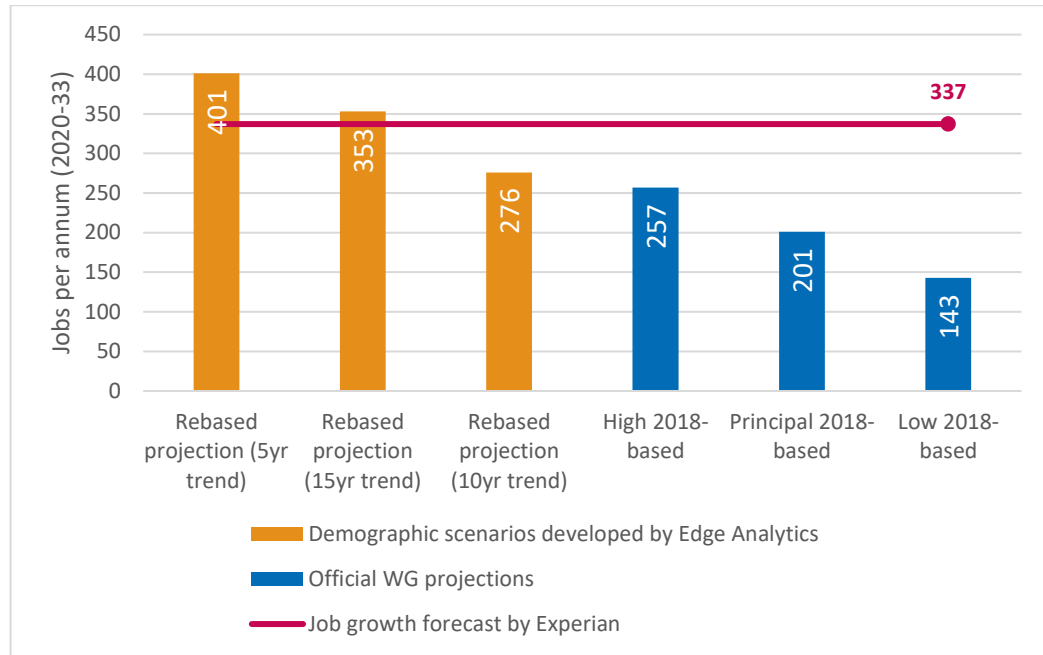
- 5.14 Ar ôl adolygu tri rhagolwg cyflogaeth cyfredol yn adran 4 yr adroddiad hwn, mae SQW wedi argymhell bod y rhagolwg a gynhyrchwyd gan Experian yn llinell sylfaen briodol ar gyfer Sir Gaerfyrddin. Mae hyn yn rhagweld creu **tua 354 o swyddi'r flwyddyn** rhwng 2020, fel y pwynt sylfaen hanesyddol, a 2033.
- 5.15 Mae'n bosibl na fydd lefel twf swyddi o'r fath yn cael ei gefnogi pe bai poblogaeth Sir Gaerfyrddin yn tyfu yn y modd a awgrymwyd gan y gwahanol amcanestyniadau swyddogol a ddatblygwyd gan Lywodraeth Cymru, yn ôl modelu gan Edge Analytics y disgrifir ei fethodoleg yn **Atodiad 1**. Mae ei fodelu yn awgrymu y gellid disgwyl yn rhesymol i'r prif amcanestyniad seiliedig ar 2018 gefnogi creu 201 o swyddi'r flwyddyn dros weddill cyfnod y cynllun newydd (2020-33). Mae hyn yn disgyn i 143 o swyddi'r flwyddyn o dan yr amrywiad isel ac yn codi i ddim ond 257 o swyddi'r flwyddyn hyd yn oed o dan yr amrywiad uchel. Mae'r senarios hyn yn tybio'n rhesymol y canlynol:

- Bydd **diweithdra** yn parhau ar y gyfradd gymharol isel o 3.9% a gofnodwyd ar gyfartaledd dros y pum mlynedd diwethaf, yn hytrach na gostwng ymhellach – a thrwy hynny ddatgloi llafur cudd – neu’n codi lle mae adran 4 yn disgrifio tyndra marchnad lafur bresennol y sir;
- Bydd **cyfraddau gweithgarwch economaidd** ymhlith dynion a menywod rhwng 16 ac 89 oed yn parhau i esblygu o’r sefyllfa a gofnodwyd gan yr hyn sy’n parhau i fod y Cyfrifiad diwethaf yr adroddwyd amdano yn 2011, yn dilyn tuedd y rhagolygon cenedlaethol diweddaraf a gynhyrchwyd gan y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol⁷⁸. Mae Llywodraeth y DU yn dibynnu ar y rhagolygon hyn i lywio ei chynllunio cyllidebol hirdymor ac fe’u defnyddir yn eang i ddarparu sylfaen gadarn a chyson ar gyfer deall newidiadau hirdymor yn ymddygiad y gweithlu;
- Bydd gan 5.0% o drigolion **fwy nag un swydd**, yn seiliedig ar y cyfartaledd a gofnodwyd yn Sir Gaerfyrddin dros y deng mlynedd diwethaf gan yr Arolwg Blynyddol o’r Boblogaeth;
- Bydd **cymudo** yn parhau ar y gyfradd a gofnodwyd gan y Cyfrifiad diwethaf yr adroddwyd amdano yn 2011, pan oedd 1.09 o weithwyr preswyl fesul swydd yn Sir Gaerfyrddin ac felly allgymudo net. Er ei fod yn adlewyrchu pwynt mewn amser sy’n dyddio’n gynyddol, mae’n werth nodi bod cymhareb union yr un fath hefyd wedi’i chofnodi gan Gyfrifiad 2001. Mae hyn yn awgrymu bod hon yn duedd hirsefydlog y gellir yn rhesymol dybio ei bod yn parhau fel man cychwyn, hyd yn oed os nad yw’n ystyried unrhyw ymyriadau penodol a arweinir gan bolisi i addasu’r berthynas rhwng swyddi a llafurlu yn y sir.

- 5.16 Er ei bod yn ymddangos yn annhebygol y bydd twf poblogaeth sy’n unol ag amcanestyniadau Llywodraeth Cymru yn cefnogi graddfa’r creu swyddi a rhagwelir yn Sir Gaerfyrddin gan Experian, gellid disgwyl i nifer o’r senarios demograffig a gyflwynir uchod – lle rhagwelir twf cryfach yn y boblogaeth – ddarparu ar gyfer y gofyniad am lafurlu a hyd yn oed rhagori arno.
- 5.17 Gallai fersiwn wedi’i hail-sylfaenu Edge Analytics o’r prif amcanestyniad, sy’n defnyddio tueddiadau dros bum mlynedd hyd at 2020, alluogi creu tua 401 o swyddi’r flwyddyn yn ôl ei fodelu. Mae hyn yn disgyn i 276 o swyddi’r flwyddyn pan fydd y cyfnod tuedd yn cael ei ymestyn i ddeng mlynedd, ond eto’n rhagori ar y rhagolwg llinell sylfaen o’i ymestyn ymhellach i bymtheng mlynedd gyda’r modelu’n awgrymu y gellid cefnogi 353 o swyddi’r flwyddyn pe bai’r tueddiadau demograffig a gofnodwyd yn y cyfnod hwnnw’n parhau.

⁷⁸ OBR (2018) Adroddiad Cynaliadwyedd Cyllidol

Ffigur 5.8: Twf Swyddi a Gefnogir gan Senarios Demograffig (2020-33)

Ffynhonnell: Llywodraeth Cymru; Experian; Edge Analytics; dadansoddiad Turley

- 5.18 Mae'n amlwg bod yr aliniad agosaf rhwng lefel twf swyddi a ragwelwyd gan Experian a'r hyn a gefnogir o dan amcanestyniad wedi'i ail-sylfaenu sy'n tynnu ar duedd pymtheng mlynedd. Mae aliniad o'r fath hefyd yn amlwg pan fydd Edge Analytics yn cynhyrchu senario a arweinir gan gyflogaeth, sy'n defnyddio dull i'r gwrthwyneb ac yn amcangyfrif y twf yn y boblogaeth sydd ei angen i gefnogi lefel benodol o dwf swyddi, gan ganiatáu ar gyfer mwy o fewnfudo i dyfu'r gweithlu pan na fydd tueddiadau demograffig yn unig yn darparu digon o lafurllu mewn unrhyw flwyddyn. Mae'r modelu hwn yn awgrymu y byddai angen i boblogaeth Sir Gaerfyrddin dyfu gan tua 16,407 o bobl dros gyfnod cyfan y cynllun er mwyn i'r economi leol greu 354 o swyddi'r flwyddyn o 2020 ymlaen, gan dybio bod y gweithlu'n ymddwyn yn y modd a ddisgrifir uchod. Mae hyn yn cymharu'n agos â'r senario sy'n defnyddio tuedd pymtheng mlynedd, sy'n rhagweld 15,854 o drigolion ychwanegol, ac yn yr un modd yn cynrychioli lefel is o dwf yn y boblogaeth nag a ragwelwyd pan ddefnyddir tuedd pum mlynedd hyd at 2020.

Trosi'r boblogaeth yn aelwydydd ac anheddau

- 5.19 Er bod y dadansoddiad uchod wedi canolbwyntio ar newid rhagamcanol ym maint y boblogaeth, wrth ystyried anghenion tai mae hefyd yn bwysig deall sut y bydd trigolion yn ffurfio aelwydydd. Mae amcanestyniadau swyddogol Llywodraeth Cymru seiliedig ar 2018 yn gwneud cyfres o dybiaethau lleol ar faint yr aelwydydd y mae unigolion o wahanol rywiau ac oedrannau yn byw ynddynt, y cyfeirir atynt fel cyfraddau aelodaeth aelwydydd. Cymhwysir y rhain wedyn i'w phrif amcanestyniad ei hun a'r amrywiadau i awgrymu y gallai fod 172 i 364 o aelwydydd ychwanegol y flwyddyn yn Sir Gaerfyrddin dros gyfnod y cynllun newydd.

- 5.20 Mae **Atodiad 1** yn nodi y gellir cymhwyso'r un tybiaethau hyn hefyd ar gyfer y senarios eraill a ddatblygwyd gan Edge Analytics, i roi syniad o'r twf aelwydydd cysylltiedig.
- 5.21 Yna gellir trosi'r uchod i gyd yn anheddau, gyda'r Llawlyfr yn cymeradwyo'r defnydd o 'gyfradd unedau gwag' sy'n caniatáu ar gyfer 'corddi' stoc⁷⁹. Er bod hyn yn cyfeirio at ddata'r Cyfrifiad, mae'n gymharol ddyddiedig ar adeg ysgrifennu - tra'n aros i ddata o Gyfrifiad 2021 gael ei ryddhau - ac mae argaeledd data y Dreth Gyngor mwy diweddar yn ei gwneud yn rhesymol pennu cyfradd swyddi gwag o 3.8% o ddata y dreth Gyngor⁸⁰.

Tabl 5.1: Cymhwyso Tybiaethau ar Aelodaeth Aelwydydd a Swydd Wag

	Cyfanswm y trigolion ychwanegol 2018-33	Aelwydydd ychwanegol y flwyddyn 2018-33	Cartrefi sydd eu hangen bob blwyddyn 2018-33
Prif amcanestyniad wedi'i ail-sylfaenu ⁸¹	17,635	671	697
Senario llinell sylfaen a arweinir gan gyflogaeth	16,407	637	662
Amcanestyniad pymtheng mlynedd seiliedig ar duedd	15,854	595	618
Amcanestyniad deng mlynedd seiliedig ar duedd	14,468	566	588
Amrywiad uchel yn seiliedig ar 2018	9,460	364	378
Prif amcanestyniad Llywodraeth Cymru yn seiliedig ar 2018	6,197	280	291
Amrywiad isel yn seiliedig ar 2018	1,650	172	178

Ffynhonnell: Llywodraeth Cymru; Edge Analytics

Cymharu â chyfraddau adeiladu'r gorffennol

- 5.22 Amlygodd Adran 2 fod cyfartaledd o 501 o anheddau'r flwyddyn wedi'u cwblhau yn Sir Gaerfyrddin yn ystod cyfnod y cynllun presennol, ers 2007. Nid yw'r cyfartaledd dros y pum mlynedd diwethaf ond ychydig yn uwch, sef 527 o anheddau'r flwyddyn.
- 5.23 Er ei fod yn llai na'r hyn a gynlluniwyd yn flaenorol, mae'n ymddangos y byddai parhau â chyfraddau cyflawni o'r fath yn debygol o ddarparu ar gyfer y twf yn y boblogaeth a ragwelir gan bob un o'r amcanestyniadau swyddogol, wrth gymhwyso eu tybiaethau ar aelodaeth aelwydydd. Fodd bynnag, byddai angen i gyfradd y datblygiad godi i

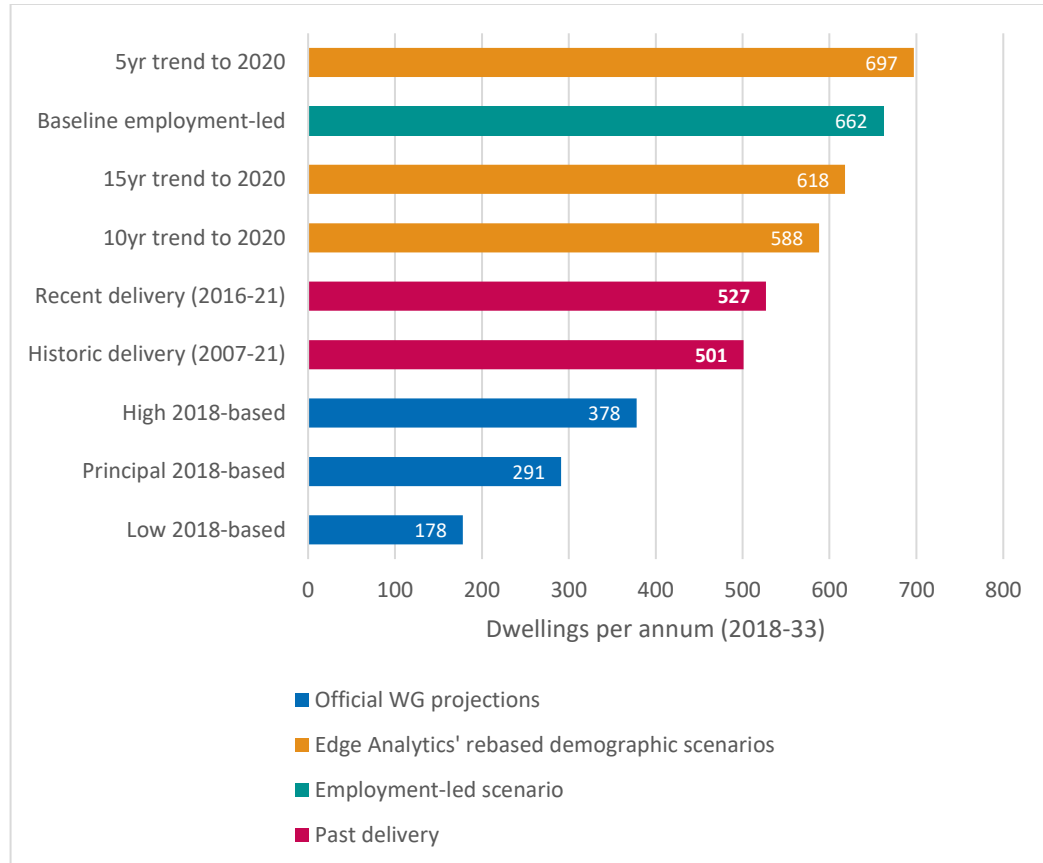
⁷⁹ Llywodraeth Cymru (2020) Llawlyfr Cynlluniau Datblygu, Argraffiad 3, tud108

⁸⁰ Llywodraeth Cymru (2022) Anheddau treth gyngor fesul awdurdod lleol (nifer yr anheddau)

⁸¹ Gan dynnu ar dueddiadau demograffig yn y cyfnod pum mlynedd hyd at 2020, yn hytrach na'r cyfnod cyfatebol i 2018 fel amcanestyniad swyddogol diweddaraf Llywodraeth Cymru

ddiwallu'r angen am dai a awgrymir gan unrhyw un o amcanestyniadau Edge Analytics wedi'u hail-sylfaenu, neu yn wir gan y senario llinell sylfaen a arweinir gan gyflogaeth.

Ffigur 5.9: Senarios Meincnodi yn Erbyn Cyflawniad yn y Gorffennol

Ffynhonnell: Llywodraeth Cymru; Edge Analytics; monitro'r Cyngor; dadansoddiad Turley

Senarios a arweinir gan bolisi

5.24 Mae'r senarios uchod yn llunio rhan bwysig o'r dystiolaeth, fel y cydnabyddir gan y Llawlyfr, ond yn hollbwysig nid yw'n mynd ati i nodi'r potensial i benderfyniadau polisi effeithio ar yr angen heb ei gyfyngu am dai. Er enghraifft, gallai'r Cyngor ystyried bod y twf swyddi cryfach a nodwyd yn adran 4 yn adlewyrchu'n agosach ei uchelgeisiau. Gallai hefyd geisio mynd i'r afael yn benodol ag un o ganlyniadau posibl tangyflenwi hanesyddol a drafodwyd yn adran 2, lle mae aelwydydd wedi bod yn fwy na'r disgwyl yn flaenorol, nid oherwydd dyheadau ond oherwydd argaeledd cyfyngedig opsiynau tai. Ystyrir y senarios hyn yn eu tro isod.

Cynllunio ar gyfer twf swyddi cryfach

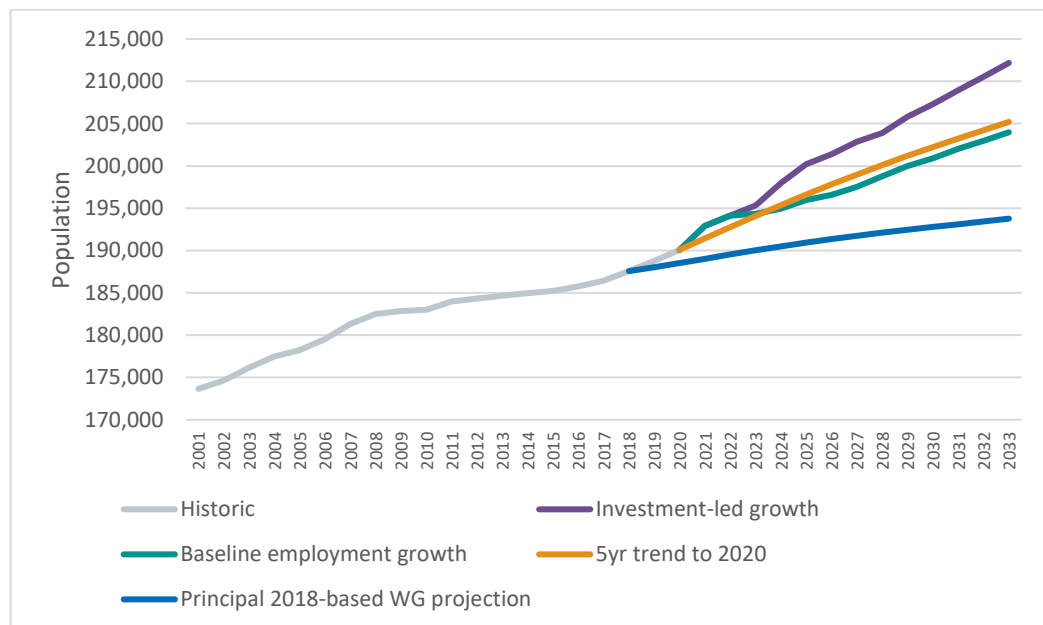
5.25 Er y gellir dadlau nad yw'n adlewyrchiad o angen ynddo'i hun – gyda Llywodraeth Cymru yn gwahaniaethu rhwng ystyriaethau seiliedig ar bolisi ac asesiadau o'r angen am dai sy'n seiliedig ar ddemograffeg a thueddiadau'r gorffennol⁸² – mae sefyllfa lle

⁸² Llywodraeth Cymru (Mawrth 2020) Llawlyfr Cynlluniau Datblygu: Argraffiad 3, tud104

mae'r Cyngor yn dewis dilyn lefel uwch o dwf swyddi y tu hwnt i'r rhagolwg llinell sylfaen.

- 5.26 Mae SQW, yn adran 4, wedi nodi'r potensial ar gyfer lefel uwch o dwf swyddi yn Sir Gaerfyrddin os gwneir gwahanol fuddsoddiadau sy'n hysbys ac sy'n bosibl, er ei fod hefyd yn cydnabod – ond heb roi cyfrif am – y risgiau negyddol eraill i berfformiad lleol gan gynnwys yr hinsawdd macro-economaidd heriol presennol. Mae'n amcangyfrif y gellid creu cymaint â **674 o swyddi'r flwyddyn** ledled Sir Gaerfyrddin dros y blynyddoedd sy'n weddill o gyfnod y cynllun newydd (2020-33) mewn senario o'r fath a arweinir gan fuddsoddiad, er ei fod yn cydnabod bod ansicrwydd niferus ynghylch a fydd hyn mewn gwirionedd yn digwydd.
- 5.27 Ni fyddai'r un o'r senarios demograffig a gyflwynwyd yn flaenorol yn yr adran hon yn debygol o gefnogi lefel twf swyddi o'r fath, gan dybio bod y gweithlu'n ymddwyn yn y ffordd a ddisgrifiwyd yn flaenorol. Byddai hyd yn oed y senario pum mlynedd wedi'i ail-sylfaenu, y dangosodd Ffigur 5.7 fyddai'n cefnogi'r lefel uchaf o dwf swyddi - tua 401 y flwyddyn - yn dal i fod tua 28% yn brin.
- 5.28 Felly, mae Edge Analytics wedi datblygu senario arall a arweinir gan gyflogaeth i ddechrau archwilio faint o fewnfudo net, a thwf poblogaeth, a allai fod yn angenrheidiol i dyfu'r gweithlu a chefnogi'r lefel uwch hon o greu swyddi os bydd y gweithlu'n ymddwyn fel yr amlinellwyd yn flaenorol. Mae'r modelu hwn yn awgrymu y gallai fod angen hyd at 24,603 o drigolion ychwanegol yn Sir Gaerfyrddin dros gyfnod y cynllun, tua 40% yn fwy nag a allai ddeillio o barhad y tueddiadau demograffig a gofnodwyd dros y pum mlynedd diwethaf, a dyma'r uchaf o'r senarios a gyflwynwyd hyd yma.

Ffigur 5.10: Meincnodi Twf Poblogaeth o dan Senario a Arweinir gan Fuddsoddiad

Ffynhonnell: Edge Analytics; Llywodraeth Cymru

- 5.29 Fel yr eglurwyd yn flaenorol, mae'r senario hwn yn tybio bod twf swyddi'n cael ei gefnogi drwy lefelau uwch o fewnfudo net, sy'n caniatáu ar gyfer denu mwy o bobl a chadw mwy o bobl a fyddai fel arall wedi symud i rywle arall. Mae'n amrywio lefel y mudo mewnol i ac o rannau eraill o'r DU yn unig, ac – yn yr un modd â'r prif amcanestyniad wedi'i ail-sylfaenu – yn tybio bod y mewnlif net o ymfudwyr rhyngwladol yn parhau ar y gyfradd a gofnodwyd dros y pum mlynedd diwethaf (tua 188 y flwyddyn).
- 5.30 Mae'r senario twf a arweinir gan fuddsoddiad yn caniatáu ar gyfer mewnlif net o tua 1,732 o bobl bob blwyddyn o rannau eraill o'r DU. Mae hyn tua 8% yn fwy na'r mewnlif net a gofnodwyd ar gyfartaledd dros y tair blynedd diwethaf y mae data ar gael ar eu cyfer ar hyn o bryd (2017-20), ei hun yn uchafbwynt diweddar, ond yn fras ddwywaith y mewnlif net cyfartalog a gofnodwyd dros y deng mlynedd diwethaf, a ddangosir i gyd yn Ffigur 2.6 yn gynharach.
- 5.31 Byddai darparu ar gyfer mewnlif o'r fath, yn ogystal ag ysgogwyr eraill twf yn y boblogaeth, yn dyrchafu'r angen am dai yn Sir Gaerfyrddin y tu hwnt i'r ystod a awgrymir hyd yma gan y gwahanol senarios. Mae modelu Edge Analytics yn awgrymu y gallai fod angen **cymaint ag 896 o anheddau y flwyddyn** mewn senario twf o'r fath a arweinir gan fuddsoddiad, 29% yn fwy na phe bai tueddiadau demograffig diweddar yn parhau.
- 5.32 Fodd bynnag, fel y nodwyd mae'r modelu hwn yn cadw'r tybiaethau llinell sylfaen ar ymddygiad y gweithlu, sydd eu hunain ond yn caniatáu ar gyfer newidiadau bach y tu hwnt i dueddiadau hanesyddol. Gellid yn rhesymol ddisgwyl y byddai twf swyddi cryfach, ynghyd â marchnad lafur y gwyddys ei bod eisoes yn dynn, yn arwain at newidiadau mwy amlwg mewn ymddygiad. O ystyried bod marchnad lafur sydd eisoes yn dynn yn llai tebygol o weld cynnydd pellach mewn cyfraddau cyfranogiad, mae'n werth nodi'n benodol bod y modelu yn tybio all-lif net parhaus o gymudwyr o Sir Gaerfyrddin.
- 5.33 Lle daw mwy o gyfleoedd cyflogaeth ar gael yn Sir Gaerfyrddin, mae posibilrwydd y gallai'r duedd hirsefydlog hon ddechrau esblygu gyda symud tuag at gydbwysedd mwy uniongyrchol rhwng swyddi a chartrefi yn y sir. Byddai hyn yn lleihau'r angen am dai newydd i gefnogi twf swyddi sy'n fwy na'r llinell sylfaen, lle mae'r llafurlu eisoes yn byw yn Sir Gaerfyrddin. Yn y cyd-destun hwn, mae'n nodedig bod Llywodraeth Cymru ei hun yn annog patrymau cymudo mwy cynaliadwy a gellir dadlau bod hyn yn cynrychioli dewis polisi arall i'r Cynghor⁸³.

Cynllunio i fynd i'r afael â chanlyniad tangyflenwad yn y gorffennol

- 5.34 Mae'r modelu a gyflwynwyd uchod yn defnyddio tybiaethau a dynnwyd o'r amcanestyniadau swyddogol seiliedig ar 2018 i drosi'r boblogaeth yn aelwydydd. Fodd bynnag, mae ymchwil gan Edge Analytics wedi canfod bod yr amcanestyniadau hyn yn cynnwys y dybiaeth a grybwyllwyd eisoes y bydd llawer o unigolion yn byw ar aelwydydd mwy yn hytrach nag ar aelwydydd llai – neu ar eu pen eu hunain – fel y gwnaeth mwy yn y gorffennol. Fel y nodwyd yn adran 2, mae tueddiad o'r fath o bosibl yn gysylltiedig â'r methiant hanesyddol i sicrhau twf tai wedi'i gynllunio, yn hytrach na

⁸³ Llywodraeth Cymru (Chwefror 2021) Polisi Cynllunio Cymru: Argraffiad 11, paragraff 3.50

bod yn adlewyrchiad o ddyheadau unigolion o'r fath pe na bai cyfyngiadau cyflenwad a fforddiadwyedd yn broblem.

- 5.35 Mae hyn yn debygol o fod wedi cael yr effaith fwyaf ar bobl iau sy'n edrych i ffurfio aelwydydd, ac yn y cyd-destun hwn mae'n nodedig bod yr amcanestyniadau cynharach seiliedig ar 2008 – sy'n edrych yn ôl o 2008 ac felly heb eu dylanwadu gan dangyflenwad yn ystod cyfnod y cynllun presennol – yn rhagweld mwy o unigolion o'r fath yn byw ar eu pen eu hunain neu ar aelwydydd llai. Dangosir hyn yn Ffigur 5.10 sy'n cymharu cyfran yr oedolion ifanc y tybir eu bod yn byw mewn cartrefi o wahanol feintiau erbyn 2033, blwyddyn olaf cyfnod y cynllun newydd ac yn wir y flwyddyn ddiwethaf a gwmpesir gan amcanestyniadau seiliedig ar 2008.

Ffigur 5.11: Cymharu Cyfraddau Aelodaeth Aelwydydd yn Amcanestyniadau Seiliedig ar 2008/2018 ar gyfer Sir Gaerfyrddin⁸⁴ (2033)

Ffynhonnell: Llywodraeth Cymru; Edge Analytics

- 5.36 Mae'r newid hwn yn debygol o fod wedi'i ddylanwadu'n rhannol o leiaf gan y cyflenwad o gartrefi sy'n methu â chyrraedd y targedau, felly gellir dadlau bod cyfiawnhad dros geisio osgoi gwreiddio'r sefyllfa hon mewn amcanestyniadau ar gyfer yr angen am dai yn y dyfodol a chaniatáu ar gyfer lefel o ddarpariaeth i fynd i'r afael â maint y cartrefi cudd.

⁸⁴ Yn dangos y gyfran ym mhob carfan y tybir ei bod yn byw ar aelwydydd un person (1p), aelwydydd dau person (2p) ac ati

- 5.37 Mae Edge Analytics wedi datblygu addasiad wedi'i dargeddu at y bobl iau, rhwng 25 a 34 oed, sydd – fel y dangosir uchod – yn fwyaf tebygol o fod wedi cael eu heffeithio arnynt ac sydd fwyaf tebygol o anelu at ffurfio aelwydydd annibynnol pan gânt y cyfle i wneud hynny. Cymhwysir yr addasiad i gyfraddau aelodaeth aelwydydd o fewn amcanestyniadau seiliedig ar 2018 Llywodraeth Cymru ac mae'n tybio dychweliad rhannol i duedd yr amcanestyniadau cynharach seiliedig ar 2008 dros gyfnod y cynllun newydd (2018-33).
- 5.38 Mae Edge Analytics wedi cymhwyso'r addasiad hwn i ddetholiad o'r senarios a gyflwynwyd yn yr adran hon i ddangos ei effaith. Mae Tabl 5.2 yn dangos sut mae'n cynyddu nifer yr aelwydydd y tybir eu bod yn cael eu ffurfio gan yr un boblogaeth, ac o ganlyniad yn cynyddu'r angen ymhlyg am dai gan tua 72-75 annedd y flwyddyn. Mae hyn yn tybio y byddai datblygu'r cartrefi ychwanegol hyn yn creu lle i oedolion iau fyw ar eu pen eu hunain neu mewn aelwydydd llai, yn hytrach na mewn aelwydydd mwy a rennir neu gyda theulu er enghraifft. Mae'r modelu'n amlygu y byddai darpariaeth uwchlaw'r anghenion a ragwelir heb eu haddasu felly yn gwneud cyfraniad cadarnhaol tuag at y canlyniad penodol hwn o dangyflenwad hanesyddol.

Tabl 5.2: Effaith Tybiaethau Amgen ar Aelodaeth Aelwydydd (2018-33)

	Trigolion ychwanegol	Cartrefi sydd eu hangen heb addasiad	Cartrefi sydd eu hangen <i>gydag</i> addasiad
Amcanestyniad seiliedig ar duedd deng mlynedd	14,468	588	661
Amcanestyniad seiliedig ar duedd pymtheng mlynedd	15,854	618	693
Llinell sylfaen a arweinir gan gyflogaeth	16,407	662	734
Prif amcanestyniad wedi'i ail- sylfaenu	17,635	697	770

Ffynhonnell: Edge Analytics

Crynodeb

- 5.39 Mae'r adran hon wedi cyflwyno amrywiaeth o senarios heb eu cyfyngu i archwilio lefel yr angen am dai a allai godi yn Sir Gaerfyrddin dros gyfnod y cynllun newydd (2018-33). Mae wedi ymateb i'r Llawlyfr wrth ystyried demograffeg, tueddiadau'r gorffennol a ffactorau sy'n seiliedig ar bolisi, yn ogystal â'r berthynas â'r economi leol.
- 5.40 Mae wedi cyflwyno'r amcanestyniadau swyddogol diweddaraf a ddatblygwyd gan Lywodraeth Cymru, sy'n seiliedig ar 2018 ac sy'n cynnwys amrywiadau "uchel" ac "isel" i ategu'r prif amcanestyniad. Maent yn awgrymu y gallai fod **angen tua 178 i 378 o anheddau'r flwyddyn** yn Sir Gaerfyrddin dros gyfnod y cynllun newydd, a fyddai'n cynrychioli llai o gartrefi nag sydd wedi'u darparu dros gyfnod y cynllun presennol (501dpa) neu dros y pum mlynedd diwethaf yn unig (**527dpa**). Fodd bynnag, mae hyn yn codi'n sylweddol i **697 o anheddau'r flwyddyn** pan gaiff y prif amcanestyniad ei ail-

sylfaenu i 2020, gan dynnu ar dueddiadau demograffig dros y pum mlynedd flaenorol, er ei fod yn disgyn eto pan fydd hyd y cyfnod tuedd yn cael ei ymestyn i ddeg neu bymtheng mlynedd (588/618dpa).

- 5.41 Wrth wneud tybiaethau rhesymol ar ymddygiad y gweithlu, mae'r uchaf o'r senarios hyn - sef y rhai sy'n allosod tueddiadau dros bum neu bymtheng mlynedd hyd at 2020 - yn ymddangos yn debygol o ddarparu'r llafurlu angenrheidiol i gefnogi'r 354 o swyddi y flwyddyn a ragwelwyd gan Experian, a ddewiswyd fel llinell sylfaen briodol gan SQW. Ni ellir dweud yr un peth am unrhyw un o amcanestyniadau swyddogol Llywodraeth Cymru na senario deng mlynedd sy'n seiliedig ar dueddiadau Edge Analytics, a fyddai'n gofyn am newidiadau mwy amlwg mewn ymddygiad er mwyn cefnogi creu mwy na 276 o swyddi newydd y flwyddyn.
- 5.42 Mae'r senarios hyn yn rhan bwysig o'r dystiolaeth ond mae'r Llawlyfr hefyd yn nodi'r rhagolygon y bydd penderfyniadau polisi yn effeithio ar lefel yr angen am dai yn y dyfodol. Gallai'r Cyngor, er enghraifft:

- **Fynd ar drywydd y twf swyddi cryfach y gwnaeth adran 4 awgrymu fel rhywbeth posibl** yn seiliedig ar gyfleoedd a buddsoddiadau lleol, gan gyflwyno senario twf – lle byddai tua 674 o swyddi'n cael eu creu'n flynyddol – a allai greu angen am gymaint ag 896 o anheddau'r flwyddyn pe bai'r gweithlu'n parhau i ymddwyn fel y tybiwyd o dan y llinell sylfaen. Fodd bynnag, cydnabyddir y gellid yn rhesymol ddisgwyl y byddai twf cryfach parhaus mewn cyfleoedd cyflogaeth yn newid ymddygiadau ochr yn ochr, yn enwedig lle mae Llywodraeth Cymru yn dymuno annog patrymau cymudo mwy cynaliadwy.
- **Rhoi cyfrif am un o ganlyniadau tangyflenwi hanesyddol** a drafodwyd yn adran 2, lle mae aelwydydd wedi bod yn fwy na'r disgwyl yn flaenorol a thybir bod llai o bobl ifanc yn byw ar eu pen eu hunain. Byddai dychwelyd yn rhannol i'r duedd a ragwelir gan amcanestyniadau seiliedig ar 2008 Llywodraeth Cymru – na ddylanwadwyd arni gan dangyflenwad yn ystod cyfnod y cynllun presennol – yn cynyddu nifer yr aelwydydd a ffurfir gan breswylwyr ac o ganlyniad yn cynyddu'r angen ymhlyg am dai gan tua 72-75 annedd flwyddyn. Mae hyn yn cadarnhau y byddai darpariaeth uwchlaw'r amcanestyniadau hynny sy'n seiliedig ar gyfraddau heb eu haddasu yn helpu'n gadarnhaol i fynd i'r afael â bodolaeth aelwydydd cudd yn awr ac yn y dyfodol.

6. Crynodeb a Chasgliadau

- 6.1 Comisiynwyd Turley, SQW ac Edge Analytics i gynnal yr asesiad cynhwysfawr hwn o opsiynau tai a thwf economaidd ar gyfer Sir Gaerfyrddin sy'n adeiladu ar astudiaethau sy'n bodoli ac yn ceisio rhoi'r dystiolaeth ddiweddaraf i lywio'r Cynllun Datblygu Lleol Diwygiedig sydd unwaith eto'n cael ei baratoi gan y Cyngor.
- 6.2 Mae'r asesiad wedi'i gynnal yng nghyd-destun Llawlyfr Cynlluniau Datblygu Llywodraeth Cymru sy'n pwysleisio pwysigrwydd cydbwysu tai a thwf swyddi i leihau'r angen am gymudo. Mae hefyd yn gwahaniaethu'n glir rhwng yr '*angen heb ei gyfyngu*' am dai a gofyniad y cynllun, a fydd yn cael ei ddewis gan y Cyngor ar ôl iddo ystyried '*ffactorau cyflenwi*' eraill gan gynnwys hyfywedd ac argaeledd tir.

Sir sy'n newid

- 6.3 Mae'r adroddiad yn nodi sut mae Sir Gaerfyrddin wedi newid ers mabwysiadu'r Cynllun Datblygu Lleol presennol ym mis Rhagfyr 2014, gyda'r nod o ddarparu 1,013 o anheddau'r flwyddyn ar gyfartaledd. Fodd bynnag, mae gwaith monitro'r Cyngor yn dangos bod llai na hanner cymaint o gartrefi (501 o anheddau y flwyddyn) wedi'u darparu ers 2007, ond nid yw'n ymddangos bod hyn wedi cael effaith negyddol ar fforddiadwyedd - gyda thai lefel mynediad yn dod yn fwy fforddiadwy o gymharu ag enillion - nac wedi atal y boblogaeth rhag tyfu ar yr un gyfradd â Chymru'n gyffredinol, gyda mwy o bobl yn cael eu cadw neu eu denu o rannau eraill o'r DU. Mae'n ymddangos bod mwy o bobl iau yn enwedig wedi symud i'r sir nag sydd wedi symud allan, am y tro cyntaf ers o leiaf ddau ddegawd.
- 6.4 Er hynny, mae'n bosibl bod tangyflenwad wedi cyfrannu at fod trigolion Sir Gaerfyrddin yn byw ar aelwydydd mwy nag a ragwelwyd yn flaenorol, gyda rhai o bosibl yn cael eu gadael heb unrhyw ddewis ond aros yng nghartref y teulu neu rannu gydag oedolion eraill oherwydd prinder tai ar gael.
- 6.5 Mae cynhyrchiant economaidd yn Sir Gaerfyrddin wedi parhau'n gymharol wan, gydag allbwn hefyd yn tyfu'n arafach nag yng ngweddill Cymru a'r DU yn y blynyddoedd diwethaf, ond mae twf swyddi wedi bod yn gryf – mae amcangyfrifon ar gyfer cyfnod y cynllun hyd at 2019 yn amrywio o 357 i 431 o swyddi y flwyddyn – ac wedi cyfateb i dwf yr ardaloedd hyn. Mae canolfannau cyflogaeth allweddol wedi cynnwys y tair prif dref, sef Llanelli, Caerfyrddin a Rhydaman, yn ogystal â Cross Hands. Mae crynodiadau cryf o gyflogaeth yn dal i fod mewn amaethyddiaeth, gweithgynhyrchu (yn enwedig gweithgynhyrchu bwyd a'r sector modur), iechyd a gofal cymdeithasol a gweinyddiaeth gyhoeddus, gyda chynrychiolaeth gymharol is mewn gwasanaethau busnes a phroffesiynol sy'n cael eu dominyddu gan y sector preifat. Mae gweithgynhyrchu ac iechyd wedi ysgogi twf cyflogaeth yn y blynyddoedd diwethaf, ochr yn ochr â lletygarwch a gwasanaethau busnes. Mae'r rhan fwyaf o fusnesau yn fach neu'n ficro o ran maint, er bod rhai cyflogwyr mwy – yn enwedig ym maes gweithgynhyrchu a'r sector cyhoeddus – ac mae nifer wedi'u hamlygu oherwydd eu harloesedd a'u potensial i dyfu'n gryf.

Twf swyddi yn y dyfodol

- 6.6 Ar ôl adolygu perfformiad economaidd dros gyfnod y cynllun presennol, mae SQW wedi mynd ati i ystyried y potensial ar gyfer twf economaidd pellach yn Sir Gaerfyrddin dros gyfnod y cynllun newydd hyd at 2033. Mae tri rhagolwg llinell sylfaen, o bob un o'r tai rhagolygon blaenllaw, wedi'u cyflwyno sy'n awgrymu y gellid creu rhwng 149 a 545 o swyddi bob blwyddyn. Rhagolwg gan Experian, sy'n rhagweld **354 o swyddi'r flwyddyn** o 2020 ymlaen, sydd wedi'i ffafrio gan SQW ar ôl ystyried data tueddiadau hanesyddol, dadansoddiadau sectoraidd ac astudiaethau cynharach yn seiliedig ar dystiolaeth.
- 6.7 Er hynny, mae'r llinell sylfaen hon wedi'i haddasu wedyn i gyfrif am fuddsoddiadau sy'n hysbys a/neu'n debygol o gael eu gwireddu a chreu swyddi ychwanegol yn y blynyddoedd i ddod, ond nad ydynt yn cael eu hadlewyrchu yn y llinell sylfaen. Mae SQW yn amcangyfrif y gellid creu tua **674 o swyddi'r flwyddyn** mewn senario twf a arweinir gan fuddsoddiad o'r fath, sydd ond wedi'i addasu i'r ochr gadarnhaol o ystyried nad yw risgiau negyddol i bob pwrpas yn rhai y gellir gwybod amdanynt ar hyn o bryd. Serch hynny, mae'r ansicrwydd macro-economaidd sylweddol iawn ar hyn o bryd, a'i oblygiadau negyddol posibl yn y tymor byr i ganolig, wedi'u nodi ochr yn ochr â'r posibilrwydd parhaus o farchnad lafur gyfyngedig o ystyried diweithdra hanesyddol isel ac arwyddion diweddar o weithwyr yn dewis peidio â gweithio mwyach.

Yr angen am dai yn y dyfodol

- 6.8 Cyflwynir ystod o senarios *heb eu cyfyngu* yn yr adroddiad hwn i archwilio lefel yr angen am dai a allai godi yn Sir Gaerfyrddin dros gyfnod y cynllun newydd, gan ymateb i'r Llawlyfr drwy ystyried demograffeg, tueddiadau'r gorffennol a ffactorau seiliedig ar bolisi yn ogystal â'r berthynas gyda'r economi leol.
- 6.9 Mae'r amcanestyniadau swyddogol diweddaraf gan Lywodraeth Cymru wedi cael eu cyflwyno, ac maent yn seiliedig ar 2018 ac yn cynnwys amrywiadau "*uchel*" ac "*isel*" ochr yn ochr â phrif amcanestyniad. Maent yn awgrymu y gallai fod angen tua **178 i 378 o anheddau'r flwyddyn (dpa)** yn Sir Gaerfyrddin dros gyfnod y cynllun newydd, llai na'r hyn a ddarparwyd yn ystod cyfnod y cynllun presennol (501dpa) neu dros y pum mlynedd diwethaf yn unig (527dpa). Fodd bynnag, mae hyn yn codi'n sylweddol i **697 o anheddau'r flwyddyn** pan gaiff y prif amcanestyniad ei ail-sylfaenu i 2020, gan dynnu ar dueddiadau demograffig dros y pum mlynedd flaenorol, ond mae'n disgyn eto pan fydd *hyd* y cyfnod tuedd yn cael ei ymestyn i ddeg neu bymtheng mlynedd (**588/618dpa**).
- 6.10 Mae modelu'n awgrymu y gallai'r uchaf o'r senarios hyn, sy'n allosod tueddiadau dros bump neu bymtheng mlynedd hyd at 2020, ddarparu mwy na digon o lafur i gefnogi'r 354 o swyddi'r flwyddyn a ragwelir gan Experian, wrth wneud tybiaethau rhesymol ar ymddygiad gweithlu. Ni ellir dweud yr un peth am unrhyw un o amcanestyniadau swyddogol Llywodraeth Cymru na senario deng mlynedd seiliedig ar dueddiadau Edge Analytics, a fyddai'n gofyn am newidiadau mwy amlwg mewn ymddygiad er mwyn cefnogi creu mwy na 276 o swyddi newydd y flwyddyn.

6.11 Mae'r senarios hyn yn rhan bwysig o'r dystiolaeth ond mae'r Llawlyfr hefyd yn nodi'r rhagolygon y bydd penderfyniadau polisi yn effeithio ar lefel yr angen am dai yn y dyfodol. Gallai'r Cyngor, er enghraifft:

- **Fynd ar drywydd y twf swyddi cryfach y mae SQW wedi'i awgrymu a allai fod yn bosibl** yn seiliedig ar gyfleoedd a buddsoddiadau lleol. Mae modelu Edge Analytics yn dangos y gallai fod angen cymaint ag 896 o gartrefi bob blwyddyn i gynnal y 674 o swyddi y flwyddyn a awgrymir yn optimistaidd yn y senario hwn, os yw'r gweithlu'n ymddwyn fel y tybiwyd yn y llinell sylfaen ac nad yw tueddiadau cymudo'n benodol yn newid yng ngoleuni twf swyddi mor gryf.
- **Rhoi cyfrif am un o ganlyniadau tangyflenwi hanesyddol**, lle mae aelwydydd wedi bod yn fwy na'r disgwyl a thybir bod llai o bobl ifanc yn byw ar eu pen eu hunain. Mae'r adroddiad hwn wedi dangos y byddai dychwelyd yn rhannol i'r duedd a ragwelwyd gan amcanestyniadau seiliedig ar 2008 Llywodraeth Cymru – nad ydynt yn cael ei ddylanwadu gan dangyflenwad yn ystod cyfnod y cynllun presennol – yn cynyddu nifer yr aelwydydd a ffurfir gan breswylwyr ac o ganlyniad yn cynyddu'r angen ymhlyg am dai gan tua 72-75 o anheddau y flwyddyn. Mae hyn yn dangos y byddai darpariaeth uwchlaw'r amcanestyniadau hynny sy'n seiliedig ar gyfraddau heb eu haddasu yn helpu'n gadarnhaol i fynd i'r afael â bodolaeth aelwydydd cudd yn awr ac yn y dyfodol.

Atodiad 1 - Tybiaethau Modelu Demograffig

Sir Gaerfyrddin

Mewnbynnau Data a Thybiaethau

Tachwedd 2022

Nexus | Discovery Way | University of Leeds | Leeds | LS2 3AA
0113 819 5087 | www.edgeanalytics.co.uk

Cydnabyddiaethau

Mae'r ystadegau demograffig a ddefnyddir yn yr adroddiad hwn yn deillio o ddata gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol sydd wedi'i thrwyddedu o dan Drwydded Llywodraeth Agored v.3.0.

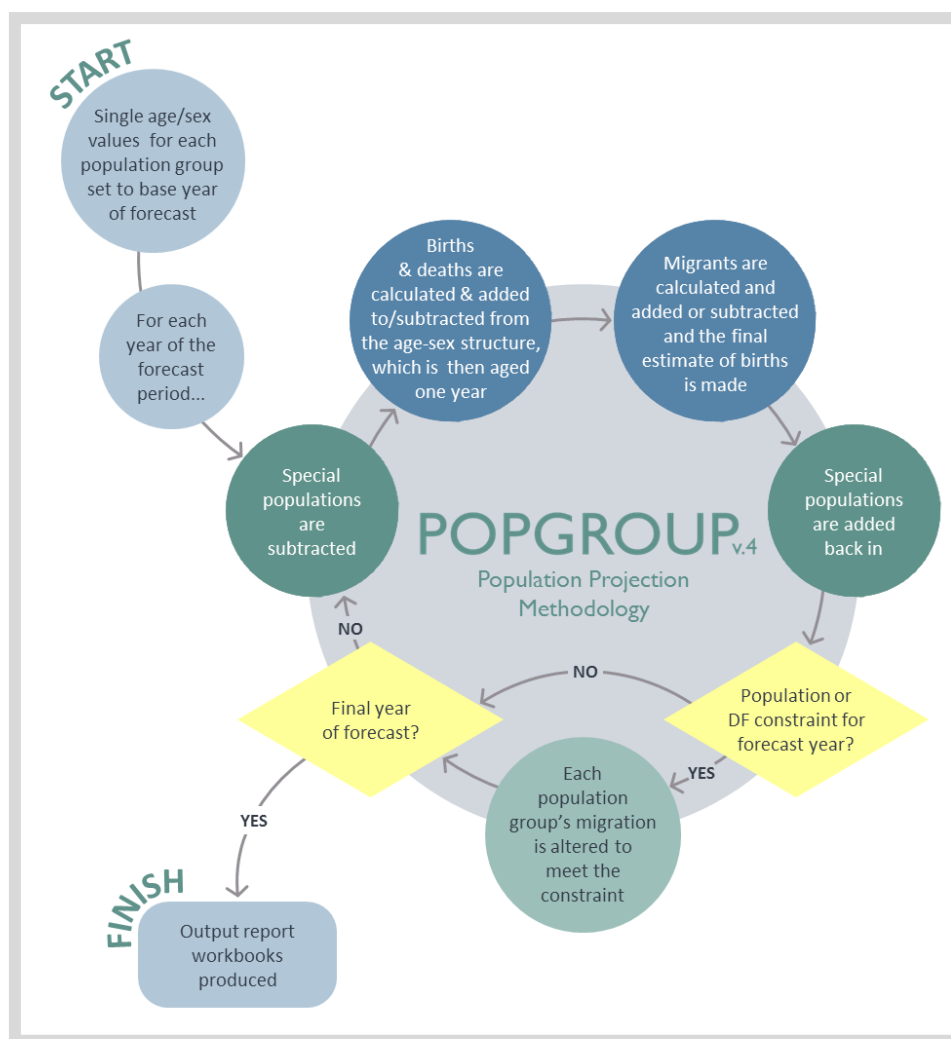
Nid yw awduron yr adroddiad hwn yn derbyn atebolrwydd am unrhyw gostau neu golled ganlyniadol sy'n gysylltiedig â defnyddio'r data a'r dadansoddiadau y cyfeirir atynt yma; cyfrifoldeb llwyr defnyddwyr y wybodaeth a gyflwynir yn yr adroddiad hwn yw hynny.

Cynnwys

Cydnabyddiaethau	i
Cynnwys	ii
1 Methodoleg POPGROUP	1
2 Mewnbynnau Data a Thybiaethau	3
Rhagarweiniad	3
Diffiniadau Senario	3
Mewnbynnau a Thybiaethau	4

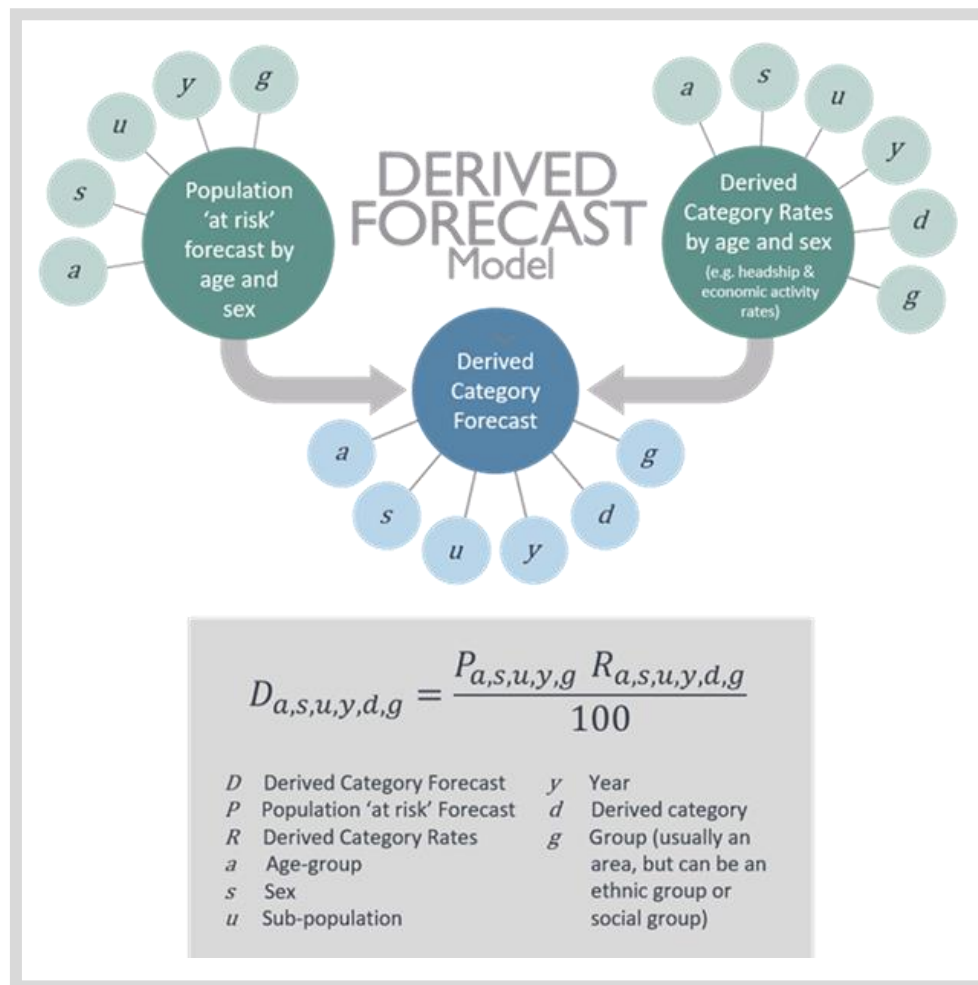
1 Methodoleg POPGROUP

- 1.1 Cyfres o fodelau demograffig yw POPGROUP a ddefnyddir o greu amcanestyniadau o boblogaethau, anheddau a llafurlu, ar gyfer ardaloedd a grwpiau cymdeithasol. Model 'elfennau carfan' yw'r prif fodel POPGROUP (Ffigur 1), sy'n galluogi i amcanestyniadau poblogaeth gael eu datblygu yn seiliedig ar enedigaethau, marwolaethau a mewnbynnau a thybiaethau mudo.

Ffigur 1: Methodoleg amcanestyniad poblogaeth POPGROUP

- 1.2 Mae'r model Amcanestyniad Deilliedig (DF) yn cyd-fynd â'r model poblogaeth (Ffigur 2), gan ddarparu model cyfradd aelodaeth ar gyfer amcanestyniadau aelwydydd ac anheddau a model cyfradd gweithgarwch economaidd ar gyfer amcanestyniadau gweithlu a chyflogaeth.

Ffigur 2: Methodoleg Amcanestyniad Deilliedig (DF)

2 Mewnbynnau Data a Thybiaethau

Rhagarweiniad

- 2.1 Mae Edge Analytics wedi datblygu cyfres o senarios demograffig ar gyfer Sir Gaerfyrddin gan ddefnyddio POPGROUP v4 a'r model Amcanestyniad Deilliedig. Mae cyfres POPGROUP o fodelau demograffig yn tynnu data o nifer o ffynonellau, gan adeiladu darlun hanesyddol o boblogaeth, aelwydydd, ffrwythlondeb, marwolaethau a mudo i seilio ei amcanestyniadau senario arno.
- 2.2 Gan ddefnyddio tystiolaeth data hanesyddol gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG) ar gyfer 2001-2020, ar y cyd â gwybodaeth o amcanestyniadau is-genedlaethol o boblogaeth (SNPP) diweddaraf Llywodraeth Cymru ac amcanestyniadau aelwydydd, lluniwyd cyfres o dybiaethau sy'n llywio'r amcanestyniadau senario.

Diffiniadau Senario

- 2.3 Mae Edge Analytics wedi datblygu cyfres o senarios a arweinir gan dueddiadau ac a arweinir gan gyflogaeth ar gyfer Sir Gaerfyrddin, gan ystyried y dystiolaeth ddemograffig ac economaidd ddiweddaraf.
- 2.4 Mae'r senarios canlynol wedi'u llunio ar gyfer y dadansoddiad hwn:
- **WG-2018** – Mae'n dyblygu *Prif* amcanestyniad poblogaeth seiliedig ar 2018 Llywodraeth Cymru, gan ddefnyddio tystiolaeth hanesyddol o'r boblogaeth ar gyfer 2001–2018.
 - **WG-2018-HIGHPOP** – Mae'n dyblygu amcanestyniad poblogaeth *Uchel* seiliedig ar 2018 Llywodraeth Cymru, gan ddefnyddio tystiolaeth poblogaeth hanesyddol ar gyfer 2001-2018 ac yn ymgorffori tybiaethau ffrwythlondeb, disgwyliad oes a mudo uchel.
 - **WG-2018-LOWPOP** - Mae'n dyblygu amcanestyniad poblogaeth *Isel* seiliedig ar 2018 Llywodraeth Cymru, gan ddefnyddio tystiolaeth poblogaeth hanesyddol ar gyfer 2001-2018 ac yn ymgorffori tybiaethau ffrwythlondeb, disgwyliad oes a mudo isel.
 - **PG-5Y** – Mae'n defnyddio amcanestyniad canol blwyddyn (MYE) blwyddyn sylfaen 2020 SYG ac yn graddnodi ei dybiaethau mudo o gyfnod hanesyddol 5 mlynedd (2015/16–2019/20).
 - **PG-10Y** – Mae'n defnyddio amcanestyniad canol blwyddyn (MYE) blwyddyn sylfaen 2020 SYG ac yn graddnodi ei dybiaethau mudo o gyfnod hanesyddol 10 mlynedd (2010/11–2019/20).

- **PG-15Y** – Mae’n defnyddio amcanestyniad canol blwyddyn (MYE) blwyddyn sylfaen 2020 SYG ac yn graddnodi ei dybiaethau mudo o gyfnod hanesyddol 15 mlynedd (2005/06–2019/20).
- **Arweinir gan Gyflogaeth (Experian)** – Mae’n modelu effaith twf cyflogaeth blyneddol cyfartalog o +316 y flwyddyn ar y boblogaeth (yn dilyn defnydd annibynnol Turley o dybiaeth dwy swydd) rhwng 2020 a 2036, y manylir arno yn amcanestyniad Experian.
- **Arweinir gan Gyflogaeth (Twf)** – Mae’n modelu effaith twf cyflogaeth blyneddol cyfartalog o +595 y flwyddyn ar y boblogaeth (yn dilyn defnydd annibynnol Turley o dybiaeth dwy swydd) rhwng 2020 a 2036.

2.5 O dan senario ‘a arweinir gan gyflogaeth’, caiff twf poblogaeth ei bennu gan y newid blyneddol mewn cyflogaeth gan ddefnyddio tybiaethau allweddol ar gyfraddau gweithgarwch economaidd, cymarebau cymudo a chyfraddau diweithdra.

Mewnbynnau a Thybiaethau

Poblogaeth

2.6 Darperir ystadegau poblogaeth hanesyddol gan MYE SYG, gyda’r holl ddata’n cael ei ddadgyfuno yn ôl blwyddyn sengl o oedran a rhyw. Defnyddir MYE hyd at flynyddoedd sylfaen priodol pob senario. O’r flwyddyn sylfaen ymlaen, amcanestynir cyfrif poblogaeth y dyfodol yn ôl blwyddyn sengl o oedran a rhyw, gan ddefnyddio’r tybiaethau a amlinellir isod. Mae senarios **Llywodraeth Cymru** yn defnyddio’r MYE hyd at flwyddyn sylfaen 2018. Mae’r senarios **Twf Poblogaeth** a **Chyflogaeth** yn defnyddio MYE 2020 SYG fel eu blwyddyn sylfaen.

Genedigaethau a Ffrwythlondeb

2.7 Mae cyfrifiadau canol blwyddyn i ganol blwyddyn hanesyddol o enedigaethau fesul rhyw wedi dod o MYE SYG.

2.8 O dan senarios **Llywodraeth Cymru**, defnyddiwyd cyfrifiadau hanesyddol o enedigaethau hyd at 2018. Mae cyfrif genedigaethau yn y dyfodol yn cael eu hatgynhyrchu o 2018 ymlaen i sicrhau cysondeb â’r amcanestyniad swyddogol priodol.

2.9 Yn y senarios **Twf Poblogaeth** a **Chyflogaeth**, defnyddiwyd cyfrifiad genedigaethau o 2001/02 i 2019/20. O 2020/21, mae rhestr cyfradd ffrwythlondeb ardal-benodol ac oedran-benodol (ASFR) yn deillio o amcanestyniad is-genedlaethol o boblogaeth (SNPP) Llywodraeth Cymru seiliedig ar 2018. Ar y cyd â’r ‘boblogaeth sydd mewn risg’ (h.y. pob menyw rhwng 15 a 49 oed), mae’r tybiaethau ASFR hyn yn darparu’r sail ar gyfer cyfrifo genedigaethau ym mhob blwyddyn o gyfnod yr amcanestyniad.

Marwolaethau

2.10 Mae cyfrifiadau canol blwyddyn i ganol blwyddyn hanesyddol o farwolaethau yn ôl rhyw a grŵp oedran pum mlynedd wedi dod o MYE SYG.

- 2.11 O dan senarios **Llywodraeth Cymru**, defnyddiwyd cyfrifiadau hanesyddol o farwolaethau hyd at 2018. Mae cyfrif marwolaethau yn y dyfodol yn cael eu hatgynhyrchu o 2018 ymlaen i sicrhau cysondeb â'r amcanestyniad swyddogol priodol.
- 2.12 Yn y senarios **Twf Poblogaeth** a **Chyflogaeth**, defnyddiwyd cyfrifiad marwolaethau o 2001/02 i 2019/20. O 2020/21, mae rhestr cyfradd marwolaethau ardal-benodol ac oedran-benodol (ASMR) yn deillio o amcanestyniad is-genedlaethol o boblogaeth (SNPP) Llywodraeth Cymru seiliedig ar 2018. Ar y cyd â'r 'boblogaeth sydd mewn risg' (h.y. yr holl boblogaeth), mae'r tybiaethau ASMR hyn yn darparu'r sail ar gyfer cyfrifo marwolaethau ym mhob blwyddyn o gyfnod yr amcanestyniad.

Mudo Mewnol

- 2.13 Mae amcanestyniadau canol blwyddyn i ganol blwyddyn hanesyddol o fewnfudo mewnol ac allfudo yn ôl grŵp oedran pum mlynedd a rhyw wedi dod o'r ffeiliau 'elfennau newid yn y boblogaeth' sy'n sail i MYE SYG.
- 2.14 Yn senarios **Llywodraeth Cymru**, defnyddir yr amcanestyniadau hanesyddol hyn hyd at 2018, gyda chyfrifiadau ymfudwyr yn y dyfodol wedi'u diffinio i aros yn gyson â'r amcanestyniadau swyddogol.
- 2.15 O dan y senarios **Twf Poblogaeth**, mae rhestr cyfradd ymfudo ardal ac oedran benodol (ASMigR) yn deillio o nifer diffiniedig o flynyddoedd o ddata mudo mewnol hanesyddol, sydd wedyn yn pennu nifer y mewnudwyr mewnol ac allfudwyr yn y dyfodol ar gyfer gweddill cyfnod y cynllun. Ar gyfer y senario **PG-5Y**, mae hyn yn deillio o bum mlynedd o ddata hanesyddol (2015/16–2019/20), ar gyfer y senario **PG-10Y**, mae hyn yn deillio o ddeng mlynedd o ddata hanesyddol (2010/11–2019/20) ac ar gyfer y senario **PG-15Y**, mae hyn yn deillio o bymtheng mlynedd o ddata hanesyddol (2005/06–2019/20).
- 2.16 O dan y senarios a **Arweinir gan Gyflogaeth**, mae tybiaethau cyfraddau mudo mewnol yn y dyfodol yn deillio o gyfnod hanesyddol o bum mlynedd (PG-5Y), gyda lefel y mudo mewnol wedi'i newid gan y model i gyrraedd targedau twf cyflogaeth blyneddol diffiniedig.

Mudo Rhyngwladol

- 2.17 Mae amcanestyniadau canol blwyddyn i ganol blwyddyn hanesyddol o fewnfudo ac allfudo yn ôl grŵp oedran pum mlynedd a rhyw wedi dod o'r ffeiliau 'elfennau newid yn y boblogaeth' sy'n sail i MYE SYG.
- 2.18 Yn senarios **Llywodraeth Cymru**, defnyddir yr amcanestyniadau hanesyddol hyn hyd at 2018, gyda chyfrifiadau ymfudwyr yn y dyfodol wedi'u diffinio i aros yn gyson â'r amcanestyniadau swyddogol.
- 2.19 Yn y senarios **PG-5Y**, **PG-10Y** a **PG-15Y**, defnyddir cyfrifiadau mewnudo hanesyddol o 2001/02 i 2019/20. O 2020/21, mae cyfrifon mudo rhyngwladol yn y dyfodol yn seiliedig ar ddata mudo hanesyddol ardal-benodol, gan ddefnyddio hanes mudo pum, deg a phymtheng mlynedd. Mae rhestr o gyfraddau ASMigR yn deillio o'r hanes ymfudo ac yn cael ei defnyddio i ddosbarthu'r cyfrifon yn y dyfodol yn ôl blwyddyn sengl.
- 2.20 O dan y senarios a **arweinir gan Gyflogaeth**, mae tybiaethau rhyngwladol y dyfodol yn deillio o gyfnod hanesyddol o bum mlynedd (**PG-5Y**).

Aelwydydd ac Anheddau

- 2.21 Mae Cyfrifiad 2011 yn diffinio aelwyd fel *“un person sy'n byw ar ei ben ei hun neu grŵp o bobl (nad ydynt o reidrwydd yn perthyn i'w gilydd) sy'n byw yn yr un cyfeiriad ac sy'n rhannu cyfleusterau coginio ac ystafell fyw neu lolfâ neu le bwyta.”*
- 2.22 Mewn POPGROUP, diffinnir *annedd* fel uned o lety y gall fod wedi'i meddiannu gan un aelwyd neu fod yn wag.
- 2.23 Amcanestynir goblygiadau twf aelwydydd ac anheddau pob senario drwy gymhwyso ystadegau poblogaeth gymunedol, cyfraddau aelodaeth aelwydydd, maint cyfartalog aelwydydd a chyfradd eiddo gwag. Cafwyd y tybiaethau hyn o Gyfrifiad 2011, a model amcanestyniadau aelwydydd seiliedig ar 2018 Llywodraeth Cymru.

Cyfraddau Aelodaeth Aelwydydd

- 2.24 Defnyddir cyfraddau aelodaeth i gyfrifo cyfran y boblogaeth aelwydydd ym mhob categori aelwyd yn ôl grŵp oedran a rhyw (Tabl 1), a gymerwyd o fodel aelwydydd Sir Gaerfyrddin seiliedig ar 2018 Llywodraeth Cymru. Yna caiff y boblogaeth aelwydydd ei throsi'n aelwydydd gan ddefnyddio tybiaethau maint cyfartalog aelwydydd, wedi'u tynnu o'r model aelwydydd.

Tabl 1: Categorïau aelwydydd Llywodraeth Cymru seiliedig ar 2018

Categori Aelwydydd
1 person
2 berson (dim plant)
2 berson (1 oedolyn, 1 plentyn)
3 pherson (dim plant)
3 pherson (2 oedolyn, 1 plentyn)
3 pherson (1 oedolyn, 2 blentyn)
4 person (dim plant)
4 person (2+ oedolyn, 1+ plentyn)
4 person (1 oedolyn, 3 plentyn)
5+ person (dim plant)
5+ person (2+ oedolyn, 1+ plentyn)
5+ person (1 oedolyn, 4+ plentyn)

- 2.25 Mae'r holl senarios (ac eithrio amrywiadau uchel ac isel WG-2018) hefyd wedi'u rhedeg gan ddefnyddio'r sensitifrwydd canlynol i gyfraddau aelodaeth aelwydydd:
- **Dychweliad Rhannol HH-18:** Rhwng 2018 a 2033, mae cyfraddau aelodaeth seiliedig ar 2018 Llywodraeth Cymru yn y grwpiau oedran 25-29 a 30-34 yn dychwelyd i 'bwynt canol' rhwng cyfraddau aelodaeth seiliedig ar 2008 a 2018. Mae'r 'pwynt canol' wedi'i gyfrifo fel cyfartaledd o gyfraddau aelodaeth seiliedig ar 2008 a 2018 yn 2033 (Tabl 2). Nid oes unrhyw addasiadau wedi'u gwneud i'r grwpiau oedran eraill.

Tabl 2: Sir Gaerfyrddin – Cyfraddau aelodaeth pwynt canol Dychweliad Rhannol HH-18

Rhyw	Grŵp oedran	Categori	Cyfraddau Aelodaeth 2033		
			HH-08	HH-18	Pwynt canol
Gwryw	25–29	1 person	26.1%	6.3%	16.2%
Gwryw	25–29	2 berson	24.9%	24.6%	24.7%
Gwryw	25–29	3 pherson	32.1%	28.9%	30.5%
Gwryw	25–29	4 person	11.5%	20.4%	15.9%
Gwryw	25–29	5+ person	5.4%	19.8%	12.6%
Gwryw	30–34	1 person	27.5%	12.6%	20.1%
Gwryw	30–34	2 berson	25.3%	21.8%	23.5%
Gwryw	30–34	3 pherson	28.6%	29.0%	28.8%
Gwryw	30–34	4 person	12.6%	21.8%	17.2%
Gwryw	30–34	5+ person	6.1%	14.8%	10.4%
Benyw	25–29	1 person	17.5%	4.4%	11.0%
Benyw	25–29	2 berson	37.4%	31.1%	34.3%
Benyw	25–29	3 pherson	28.4%	24.9%	26.7%
Benyw	25–29	4 person	10.5%	24.0%	17.3%
Benyw	25–29	5+ person	6.1%	15.6%	10.9%
Benyw	30–34	1 person	12.2%	9.2%	10.7%
Benyw	30–34	2 berson	28.4%	28.6%	28.5%
Benyw	30–34	3 pherson	29.9%	25.5%	27.7%
Benyw	30–34	4 person	18.5%	23.0%	20.7%
Benyw	30–34	5+ person	11.0%	13.7%	12.4%

Ystadegau Poblogaeth Gymunedol

2.26 Mae amcanestyniadau aelwydydd yn POPGROUP yn eithrio'r boblogaeth 'ddim mewn aelwydydd' (h.y. y boblogaeth gymunedol/sefydliadol). Daw'r data hwn o amcanestyniadau aelwydydd seiliedig ar 2018 Llywodraeth Cymru. Mae enghreifftiau o sefydliadau cymunedol yn cynnwys carchardai, cartrefi gofal preswyl a neuaddau preswyl myfyrwyr.

2.27 Ar gyfer pobl rhwng 0 a 74 oed, mae nifer y bobl ym mhob grŵp oedran dim mewn aelwydydd yn sefydlog drwy gydol cyfnod yr amcanestyniad. Ar gyfer pobl 75-85+ oed, mae'r boblogaeth sydd ddim mewn aelwydydd yn amrywio ar draws cyfnod yr amcanestyniad yn dibynnu ar faint y boblogaeth.

Cyfradd Unedau Gwag

2.28 Mae'r berthynas rhwng aelwydydd ac anheddau wedi'i modelu gan ddefnyddio 'cyfradd unedau gwag', sy'n deillio o ddata Treth Gyngor Llywodraeth Cymru. O dan bob senario, mae cyfradd unedau gwag o 3.8% ar gyfer Sir Gaerfyrddin wedi'i chymhwyso a'i gosod drwy gydol cyfnod yr amcanestyniad.

Llafurlu a Chyflogaeth

2.29 Amcanestynir goblygiadau pob senario o ran y gweithlu a thwf cyflogaeth drwy gymhwyso cyfraddau gweithgarwch economaidd, cyfradd ddiweithdra a chymhareb gymudo. Mewn senario a arweinir gan Gyflogaeth, defnyddiwyd y tybiaethau hyn i ddeillio lefel y twf yn y boblogaeth sydd ei angen i gefnogi lefel twf cyflogaeth.

Cyfraddau Gweithgarwch Economaidd

2.30 Cyfraddau gweithgarwch economaidd yw'r gyfran o'r boblogaeth sy'n ymwneud yn weithredol â'r gweithlu, naill ai'n gyflogedig neu'n ddi-waith ac yn chwilio am waith. Ym mhob senario, mae

cyfraddau gweithgarwch economaidd yn ôl grŵp oedran pum mlynedd (16-89) a rhyw wedi deillio o ystadegau Cyfrifiad 2011, gydag addasiadau wedi'u gwneud yn unol â dadansoddiad y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol (OBR) o dueddiadau'r farchnad lafur yn ei Adroddiad Cynaliadwyedd Cyllidol 2018¹.

Cymarebau Cymudo

- 2.31 Gellir defnyddio'r gwahaniaeth rhwng lefel cyflogaeth mewn ardal a maint y gweithlu preswyl (h.y. trigolion mewn cyflogaeth) i gasglu 'cymhareb gymudo'. Mae cymhareb uwch na 1.00 yn nodi allgymudo net (mae nifer y gweithwyr preswyl yn uwch na lefel cyflogaeth yn yr ardal). Mae cymhareb gymudo sy'n is na 1.00 yn dynodi'r gwrthwyneb: mewn-gymudo net (mae lefel cyflogaeth yn yr ardal yn fwy na maint y gweithlu preswyl). Po agosaf yw'r gymhareb i 1.00, y mwyaf yw'r cydbwysedd rhwng maint y gweithlu preswyl a lefel cyflogaeth.
- 2.32 Yn ôl Cyfrifiad 2011, roedd tua 81,402 o weithwyr preswyl yn Sir Gaerfyrddin, gyda nifer y bobl a gyflogwyd yn yr ardal yn 74,569. Mae hyn yn arwain at gymhareb gymudo o 1.09, sy'n dynodi allgymudo net. Mae'r gymhareb gymudo hon wedi'i chymhwyso a'i gosod drwy gydol y cyfnod a ragwelir ym mhob senario.

Cyfradd Diweithdra

- 2.33 Mae cyfraddau diweithdra yn mesur cyfran y bobl ddi-waith o fewn y boblogaeth economaidd weithgar. Daw cyfraddau diweithdra hanesyddol o amcanestyniadau seiliedig ar fodel SYG. Ym mhob senario, mae cyfartaledd pum mlynedd (2017–2021) o 3.9% wedi'i gymhwyso o 2022 ac yn sefydlog drwy gydol cyfnod yr amcanestyniad.

¹ OBR Adroddiad Cynaliadwyedd Cyllidol, Gorffennaf 2018

Turley
1 New York Street
Manchester
M1 4HD

Ff 0161 233 7676